

**ORTAOKUL MÜZİK DERSLERİNDE UD ÇALGISININ
KULLANIMINA YÖNELİK YAKLAŞIMLAR VE ETKİNLİK
DÜZEYLERİ**

Tolga Özer

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Tolga

Soyadı : Özer

Bölümü : Müzik Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Kullanımı İçin Yaklaşımlar ve Değerlendirme Düzeyleri

İngilizce Adı : Approaches and Evaluation Levels For The Use Of Ud In The Middle School Music Courses

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Tolga Özer

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Tolga Özer tarafından hazırlanan “Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Barış KARAELMA

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

B. Karaelma
.....

Başkan: Prof. Dr. Türker EROĞLU

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Türker Eroğlu
.....

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Sadettin Volkan KOPAR

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi TMDK

S. Volkan Koper
.....

Tez Savunma Tarihi: 26/08/2019

Bu tezin Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Eğitimim süresince beni yalnız bırakmayan, araştırma konusunun oluşturulmasından yazım ve savunma aşamasına kadar, fikir ve önerileriyle beni aydınlatan sevgili danışmanım, değerli hocam Sayın Doç. Dr. Barış KARAELEMA'ya;

Ud enstrümanı üzerine yetişmemi sağlayan değerli hocalarıma;

Hayatım boyunca sevgi ve ilgisini bir an olsun esirgemeyen, eğitimim için yaptığı fedakârlıklarıyla beni onurlandıran babam Ali Ahmet ÖZER'e, annem Mesude ÖZER'e sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Tolga ÖZER

ORTAOKUL MÜZİK DERSLERİNDE UD KULLANIMI İÇİN YAKLAŞIMLAR VE DEĞERLENDİRME DÜZEYLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Tolga Özer

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos, 2019

ÖZ

Gerçekleştirilen bu araştırma: İlköğretim ikinci kademe (5. 6. 7. ve 8. sınıflar) müzik eğitiminde udun kullanılmasına yönelik öğrenci görüşlerini saptamak, ayrıca udun müzik derslerinde kullanıma durumları, bu durumlarla ilgili gerek öğretmenlerin gerekse de öğrencilerin sorunlarını ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarını belirlemek üzere gerçekleştirilmiştir. Araştırma da betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma doğrultusunda öğrenci görüşlerini almaya yönelik olarak alanında uzman üç öğretim görevlisinin görüşü alınarak anket formu hazırlanmış, hazırlanan anket formu Şanlıurfa Viranşehir'de MEB'na bağlı ilköğretim okullarında okuyan öğrencilere ve müzik öğretmenlerine uygulanmıştır. Anket uygulaması sonucunda, müzik derslerinde ud çalgısının öğrenciler ve müzik öğretmenleri tarafından nasıl, ne sıklıkla ve ne ölçülerde kullanıldığı, bununla birlikte öğrencilerin ud çalgısına karşı tutumları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan anket uygulaması sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda; ud çalgısının öğrenciler ve müzik öğretmenleri tarafından yeterli ve etkin bir çalgı olarak kabul gördüğü, gerek öğrencilerin gerekse de müzik öğretmenlerinin ud çalgısının değişik yapıda ki şarkıların öğretiminde ve müziği sevdirmede kullanılabileceği gibi ders dışı pek çok sosyal etkinlikte de kullanılabilecek etkinlikte bir çalgı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimler : Ud, Ud Eğitimi, Türk Halk Müziği
Sayfa Adedi : 129
Danışman : Doç. Dr. Barış KARAELEMA

APPROACHES AND EVALUATION LEVELS FOR UD USE IN SECONDARY SCHOOL MUSIC LESSONS

(M.S. Thesis)

Tolga Özer

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

This research was conducted in order to determine the views of students (fifth-, sixth-, seventh- and eighth-grade students) about the use of oud, which is one of the traditional instruments of Turkish Art Music, in music education, to find out problems faced by both teachers and students and to suggest some potential solutions for these problems. Descriptive scanning model was used in this research. In order to get the views of students, a questionnaire was prepared by taking the opinions of three lecturers who were experts in their fields. Then, the questionnaire form was applied to students and music teachers affiliated with the Ministry of National Education in elementary schools in Viranşehir, Şanlıurfa. Consequently, how often and to what extent the oud instrument was used by students and music teachers in music classes were determined as well as students' attitudes towards the oud instrument. In accordance with the obtained information as a result of the questionnaire conducted within the scope of the research, it was determined that the oud instrument was accepted as an adequate and effective instrument by students and music teachers and that the oud instrument could be used in many extracurricular and social activities to teach different kinds of songs and to help students love music.

Key Words : Ud, Ud Education, Turkish Folk Music

Page Number : 129

Supervisor : Assoc. Dr. Barış KARAELEMA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Problemi.....	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi.....	3
Varsayımlar	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5
İlgili Araştırmalar	10
BÖLÜM 2	13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
Çalgı Eğitimi.....	13
Müzik Eğitimi.....	15

Müziğin Tanımı.....	16
Müzik Eğitimin Tanımı ve Türleri.....	17
Genel Müzik Eğitimi	17
Amatör Müzik Eğitimi.....	18
Profesyonel Müzik Eğitimi	18
Türkiye'de Müzik Eğitimi.....	19
Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitim Kurumları	19
<i>Yaygın Müzik Eğitimi Kurumları</i>	<i>20</i>
<i>Örgün Müzik Eğitim Kurumları</i>	<i>20</i>
Türkiye'de İlköğretimde Müzik Eğitimi.....	21
Türkiye'de Müzik Öğretmeni ve Müzik Öğretmeni Yetiştirme.....	22
Türkiye’de Müzik Eğitiminin Sorunları.....	23
Ud Çalgısının Tarihi ve Morfolojik Yapısı.....	24
Ud Çalgısının Tarihçesi	24
Ud Çalgısının Tanımı.....	25
Ud Çalgısının Yapımı.....	26
<i>Ağaç Teknolojisi</i>	<i>26</i>
<i>Ağaç Psikolojisi.....</i>	<i>26</i>
<i>Malzemelerin Hazırlanması</i>	<i>27</i>
<i>Nem Ölçümü</i>	<i>27</i>
<i>Kurutuma Tekniği.....</i>	<i>28</i>
Ud Çalgısının Yapımında Kullanılan Malzemeler.....	28
<i>Ud Yapımında Kullanılan Ahşap Malzemeler.....</i>	<i>29</i>
<i>Ud İmalatındaki Makine ve El Aletleri</i>	<i>29</i>
Ud Çalgısının Yapısını Oluşturan Elemanlar ve Görevleri	31
<i>Tekne</i>	<i>31</i>
<i>Dilimler</i>	<i>32</i>
<i>Filetolar.....</i>	<i>32</i>
<i>Takozlar.....</i>	<i>32</i>
<i>Kapak (Göğüs)</i>	<i>32</i>
<i>Balkonlar</i>	<i>32</i>
<i>Kafesler</i>	<i>33</i>
<i>Eşik.....</i>	<i>33</i>
<i>Mızraplık</i>	<i>33</i>
<i>Sap.....</i>	<i>33</i>

<i>Burguluk</i>	33
Denge ve Oranlar	34
Türk Müziğinde Ud'un Yeri	34
Türkiye'de Ud Eğitimi ve Metot	35
Türkiye'de Ud Eğitimi	35
<i>Geleneksel Usta Çırak İlişkisi</i>	36
<i>Ud Eğitimi Yapan Özengen Müzik Kursları</i>	36
Türkiye'de Ud Eğitim Metotları	37
<i>Metot Geliştirme Yöntemleri</i>	39
<i>Metodların İncelenmesi</i>	40
<i>İncelenen Metotların Ud Öğretim ve Yöntem Teknikleri Açısından</i> <i>İncelenmesi</i>	40
<i>Metod Öğretim Aşamaları</i>	41
<i>Öğrenciye Görelik İlkesi</i>	41
<i>Bilinenden Bilinmeyene İlkesi</i>	42
<i>Somuttan Soyuta İlkesi</i>	42
Türkiye'de İlköğretimde Müzik Derslerinde Çalgı Öğretimi ve Ud	42
İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Çalgısı Öğretimi	43
<i>Ud Eğitiminde Hazırlık Dönemi</i>	43
<i>Başlangıç Dönemi</i>	44
<i>Gelişme Dönemi</i>	45
İlköğretim Müzik Derslerinde Türk Müziği ve Ud	45
İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Kullanılmasını Etkileyen Faktörler	46
Ortaokul Müfredatında Ud Eğitimi	47
Ut Modülünün İlköğretim Müzik Dersinde İşlenişinde Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler	47
BÖLÜM 3	50
YÖNTEM	50
Araştırmanın Modeli	50
Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri	51
Evren ve Örneklem	52
Anketin Hazırlanması ve Uygulanması	53
Verilerin Toplanması	54
Verilerin Analizi	55
Sayıtlar	56

Yöntem	56
Bulgular ve Yorum	56
Araştırma Bulguları.....	57
Öğrenciler İle İlgili Araştırma Bulguları.....	57
Öğretmenler ile İlgili Araştırma Bulguları:	71
BÖLÜM 4	87
SONUÇ VE ÖNERİLER	87
Sonuçlar	87
Öneriler.....	91
KAYNAKLAR.....	92
EKLER	102
EK 1. Öğrenci Anketi	103
EK 2. Müzik Öğretmenleri Anketi	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Talebelerin Sınıf Bilgileri ve Sayılarının Frekans Değerleri (%)	57
Tablo 2 Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Frekans Dağılımı (%).....	58
Tablo 3 Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	58
Tablo 4 Annelerinin Eğitim Durumu Sorusunun Frekans Değerleri (%).....	58
Tablo 5 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	59
Tablo 6 Öğrencilerin “Öğretmenlerimizin derslerde ud çalmasını isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	59
Tablo 7 Öğrencilerin “Ud dinlemeyi seviyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	60
Tablo 8 Öğrencilerin “Ud’u blok flütten veya melodikadan daha fazla seviyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	60
Tablo 9 Öğrencilerin “Ud çalmak isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	61
Tablo 10 Öğrencilerin “Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud eşliğinde çalmak isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%).....	61
Tablo 11 Öğrencilerin “Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	62
Tablo 12 Öğrencilerin “Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	62

Tablo 13 Öğrencilerin ‘‘Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	63
Tablo 14 Öğrencilerin ‘‘Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%).....	63
Tablo 15 Öğrencilerin ‘‘Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı	64
Tablo 16 Öğrencilerin Ortaokul Müzik Eğitiminde Öğrenmek İstedikleri Çalgı Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	64
Tablo 17 Öğrencilerin Yaşantılarında Öğrenmek İstedikleri Çalgı Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	65
Tablo 18 Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri	66
Tablo 19 Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri	67
Tablo 20 Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi ’nin KMO Sonuçları	68
Tablo 21 Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi Toplam Açıklanan Varyans	70
Tablo 22 Öğrenciler İçin Yapılan Faktör Analizi Sonuçları	71
Tablo 23 Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Frekans Değerleri (%).....	71
Tablo 24 Eğitimcilerin Bitirdikleri Üniversitelere İlişkin Frekans Değerleri (%).....	72
Tablo 25 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Alan Durumuna Göre Frekans Dağılımı (%) ..	72
Tablo 26 Alan Çalgısı Sorusunun Frekans Değerleri (%)	73
Tablo 27 Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Frekans Dağılımı (%).....	73
Tablo 28 Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Frekans Dağılımı (%).....	74
Tablo 29 Öğretmenlerin ‘‘Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	74

Tablo 30 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde mezun olduğum alan çalgısını kullanıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	75
Tablo 31 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde birden fazla çalgı kullanabiliyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	75
Tablo 32 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	76
Tablo 33 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	76
Tablo 34 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	77
Tablo 35 Öğretmenlerin “Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	77
Tablo 36 Öğretmenlerin “Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	78
Tablo 37 Öğretmenlerin “Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	78
Tablo 38 Öğretmenlerin "Başta Ud olmak üzere çalgı ayarı gerektiren müzik aletlerine yönelik ayrılan müzik eğitimi saatlerinin az olması" Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	79
Tablo 39 Öğretmenlerin “Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde Ud'u kullanıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)	79
Tablo 40 Öğretmenlerin "Branş çalgınızı kullanmamanızın sebepleri nereden kaynaklanıyor?" Yargısının Frekans Değerleri (%).....	80
Tablo 41 Öğretmenlerin "Müzik derslerinde başka müzik aletleri çalan öğrencilere yönelik davranışlarınız nelerdir?" Yargısının Frekans Değerleri (%)	80
Tablo 42 Öğretmenlerin “Farklı çalgılar kullanan öğrencilerin bu isteği nereden kaynaklanıyor?” Yargısının Frekans Değerleri (%).....	81

Tablo 43	81
Tablo 44 <i>Öğretmenlerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri</i>	82
Tablo 45 <i>Öğretmenler için Yapılan Faktör Analizi Toplam Açıklanan Varyans</i>	85
Tablo 46 <i>Öğretmenler İçin Yapılan Faktör Analizi Sonuçları</i>	86

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.* Ud'un Kısımları Milli Eğitim Bakanlığı (2015). Müzik aletleri yapımı: Ut projesi ve şablonu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.....31
- Şekil 2.* Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi'nin Scree Plot Grafiği69
- Şekil 3.* Öğretmenler İçin Yapılan Faktör Analizi'ne Ait Scree Plot Grafiği84

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

%	: Yüzde
CD	: Compact Disc (Yoğun Disk)
f	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ss	Standart Sapma
TDK	Türk Dil Kurumu
THM	Türk Halk Müziği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon
TSM	Türk Sanat Müziği
x	Aritmetik Ortalama
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemleri, önemi, varsayımları ve araştırmanın sınırlılıkları yer almaktadır.

Problem Durumu

Türkiye'de Milli Eğitime bağlı okullarda verilen müzik eğitimi ülkenin sanatsal alt yapısının oluşturulmasında önemli bir etkiye sahiptir. Okullarda müzik eğitiminin erken yaşlarda başlaması hem öğrencilerin müzik aletleri üzerinde hakimiyet oluşturmaları hem de yetenekli öğrencilerin keşfedilerek, bu öğrencilerin ilgi duydukları alanlara yönlendirilerek eğitim almalarını sağlama açısından önemlidir. Türkiye'de mesleki alanda müzik eğitimi veren kurumlar mercek altına alındığında, ud eğitimi açısından mesleki anlamda en erken eğitimin Türkiye'de Güzel Sanatlar Liselerin Ortaöğretim kademesinin ilk sınıfında itibaren başladığı görülmektedir.

Orta Öğretim ilk sınıfında itibaren başlayan ud eğitimine dönük olarak dört yıl boyunca öğrencilere bu ders kapsamında ud ve genel olarak çalgı eğitimi ile ilgili teorik ve pratik bilgiler aktarılmakta ve bir anlamda orta öğretim sonrası kendilerini lisans düzeyinde geliştirmek isteyen öğrencilere çalgı eğitimine dönük temel bilgi, beceri, disiplinler ve prensipler kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Her çalgı müzik derslerinde etkili bir şekilde kullanılamayabilir. Çalgının taşınma zorluğunun olması, akort probleminin olması, hem çalıp hem söylemeye elverişli bir çalgı olmaması, Türk müziği eserlerinin seslendirilmesine uygun olmaması gibi çok çeşitli

sebepler, bu tür çalgıların dersler etkin olarak kullanamamalarına neden olmaktadır (Demir, 2007).

Örneğin flütün maliyet ve taşınabilirlik avantajının dışında, ilk ve ortaokullarda öğretilen şarkı ve türkülerin öğretilmesinde pek yeterli bir çalgı olduğu söylenemez. Ayrıca üflemleri bir çalgı olması dolayısıyla hem çalınır hem de şarkı söylenmesinin imkansız olması flütün olumsuz bir diğer yönüdür (Demir, 2014).

Geleneksel Türk Müziği çalgısı olan ud ise müzik öğretmenlerinin derslerinde kullanabilecekleri çok yönlü bir çalgıdır. Udun eşlik çalgısı olması, çalarken söyleyebilme kolaylığının bulunması, sosyal etkinliklerde rahatlıkla kullanılabilmesi, geleneksel müziğin öğretilmesinde etkili bir çalgı olması ve tonal müziklerde de kullanılabilir bir çalgı olması, müzik eğitiminde etkin olarak kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır (Demir, 2007).

Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik derslerinde udu etkin bir çalgı olarak kullanabilmeleri, müzik derslerinin daha etkili, öğretici ve anlaşılır bir şekilde işlenmesine yardımcı olacağı gibi, öğretmenlerin kendilerini öğrencilere kabul ettirmelerinde de önemli bir rol oynayacaktır. Bununla birlikte müzik derslerinde udu etkin bir çalgı olarak kullanabilmesini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörün en önemlisi hiç şüphesiz sınıf mevcutlarının kalabalık olması ve haftalık ders saatlerinin azlığıdır. Bir diğer önemli faktör ise ud gibi akortlu çalgılar için ders süresinin yeterli olmamasıdır. Bu etkenlerle birlikte bir diğer önemli sorunsal müzik öğretmenlerinin udu müzik derslerinde etkin şekilde kullanacak gerekli bilgi, donanım ve eğitime sahip olmamalarıdır.

Yukarıda belirtilen bu avantaj ve dezavantajlar udun ilköğretim müzik derslerinde hem öğretmen hem de öğrenciler tarafından istenilen düzeyde ve etkin bir şekilde kullanılmasını etkilemektedir.

Araştırmanın Problemi

Yukarıdaki bulgulardan yolla çıkarak araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşmaktadır;

"Ud'un ilköğretim müzik derslerinde müzik eğitiminde etkin bir şekilde kullanılması nasıl sağlanabilir?".

Araştırmanın Amacı

Gerçekleştirilen bu çalışmanın genel amacı; ortaokul müzik derslerinde ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımları ve etkinlik düzeylerini incelemektir.

Araştırmanın genel amacına ulaşabilmek için şu alt amaçlara yanıt aranmıştır:

- İlköğretim müzik derslerine giren müzik öğretmenleri çalgı kullanabiliyor mu?
- İlköğretim müzik derslerine giren müzik öğretmenleri hangi çalgıları çalabiliyorlar?
- İlköğretim müzik derslerinde müzik eğitiminde kullanılan enstrümanlar nelerdir?
- İlköğretim de müzik eğitimi alan öğrenciler en çok hangi çalgıları kullanmayı tercih ediyorlar?
- İlköğretim müzik derslerinde müzik eğitimi alan öğrencilerin farklı çalgı çalma isteklerin nereden geliyor?
- İlköğretim müzik derslerine giren müzik öğretmenleri ud çalabiliyor mu?
- İlköğretim müzik derslerine giren müzik öğretmenleri ders ve ders dışı etkinliklerde ud çalgısını ne düzeyde kullanıyor?
- İlköğretim müzik derslerine giren müzik öğretmenlerine göre udun müzik derslerinde kullanımını etkileyen unsurlar nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Türk kültürünü oluşturan en önemli unsurlardan biri geleneksel Türk müziğidir. Geleneksel müziğin öğrenciye en iyi şekilde öğretilmesi, gelecek kuşaklara aktarılması ve Türk kültürüne sahip çıkılması bakımından oldukça önemlidir. Müzik alanında evrensel ve çağdaş bir boyuta ulaşmanın en önemli unsuru da geleneksel müziğin iyi bilinmesi ve özümsemesinden geçer. Kendi müziğini iyi bilmeyen bir bireyin diğer müzikleri anlamakta ve kendini bu alanda geliştirmekte güçlük çeker. Bu bakımdan müzik öğretiminde geleneksel müzik eğitime gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Ayrıca geleneksel müzik eğitimi toplumun yapı taşlarını oluşturan maddi ve manevi değerleri, nitelikleri, özellikleri ve o topluma özgü olan kültürel unsurları ön plana çıkaran bireyler yetiştirmede de önemli bir rol oynar. Bu amaçla müzik öğretmenlerinin bu konuların öğrencilere en iyi şekilde aktarılması için gerekli olan bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesinde geleneksel çalgı kullanımı da önemli bir rol oynar. Bu bağlamda geleneksel Türk çalgısı olan ud, müzik eğitiminde bu konuların en iyi şekilde öğrencilere kavratılması ve geleneksel müziklerden seçkin eserlerin

örneklendirilmesi bakımından etkili bir çalgıdır. Ud ile konular öğrencilere uygulamalı olarak anlatılabilir ve öğrencilerin konuyu daha iyi kavraması sağlanabilir. Bu açıdan bakıldığında udun ülke müzik kültürüne etki ve katkıları büyüktür (Demir, 2007).

Ayrıca ud, müzik derslerinde sadece geleneksel müzik eğitiminde değil, diğer tüm alanlarda da kullanılabilecek çok yönlü bir çalgıdır. Udun perdesiz bir çalgı olması ve geniş ses alanına sahip olması, her türlü müziğin seslendirebilmesine olanak sağlar. Ud, çeşitli şarkıların öğretiminin yanında teorik konuların öğretiminde de kullanılabilecek bir çalgıdır. Ud sadece müzik derslerinde değil, okul içi sosyal etkinliklere de çok rahat kullanılabilecek bir çalgıdır. Aynı zamanda udun taşıma ve akort kolaylığının olması müzik öğretmenlerine ayrı bir avantaj sağlar. İlköğretim okul içi sosyal etkinliklerde koro çalışmalarında, ulusal bayramlarda, önemli günlerde, şenliklerde ve diğer etkinliklerde kültürümüz gereği çoğunlukla geleneksel müzikler tercih edilmektedir. Bu müziklerin ve müziklere ait eserlerin öğrencilere öğretiminde en etkili araç geleneksel çalgılardır. Ud da bu ihtiyacı karşılayabilecek ve geniş ses alanı sayesinde de her türlü müziğe eşlik edebilecek nitelikte bir geleneksel çalgıdır (Demir, 2007).

Bu çalışma, yerelden evrene ilkesinden hareketle udun ilköğretim müzik eğitiminde kullanılmasının öğrencilerin müzik derslerine karşı tutumlarını, eser seslendirmeleri ve başarılarını etkileyebileceği bakımından önemlidir. Öğrencilerin müziği sevmelerinin temel nedeni çalgıdır. Müzik derslerinde çalgı kullanımı büyük bir öneme sahiptir. Müzik öğretmeni ile öğrenci arasındaki ilişkiyi güçlendiren çalgı kullanımı, öğretmen bakımından derse olan ilgiyi arttırmada, kendini öğrencilere kabul ettirmede ve onları kendine inandırmada daha çabuk başarıya ulaşabilir. Öğrenci bakımından ise özgüven duygusunun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ud çalgısına ilişkin görüşlerin alınması önemlidir (Demir, 2014).

Yapılan literatür incelemesinde Türkiye'de "Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri"ni inceleyen ve bu doğrultuda gerek öğrenci gerekse de öğretmen görüşlerini ortaya koymaya çalışan bir araştırmanın yapılmadığını göstermektedir.

Bu araştırma, ortaokul müzik derslerinde müzik eğitiminde udun ne derece etkili kullanıldığını, ud kullanımına yönelik görüşleri tespit etmek, aynı zamanda da geleneksel Türk müzik eğitiminde udun müzik eğitime katkılarını belirlemek açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı ortaokul müzik derslerinde müzik eğitiminde ud'un önemini belirlemek ve bu doğrultuda ki etkinlik düzeylerini ortaya çıkarmaktır.

Varsayımlar

Gerçekleştirilen bu yüksek lisans çalışmasında;

- Yüksek lisans çalışmasına dahil edilen örneklem grubunun çalışma evrenini temsil ettiği,
- Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin ankette yer alan soruları içtenlikle yanıtladıkları için, gerçekleştirilen anket çalışmasının geçerli ve güvenilir olduğu,
- Anket Tekniğinin çalışmanın hedefleri ile doğru orantılı olduğu,
- Veri toplama aracının uygulanmasına ilişkin sürenin yeterli olduğu,
- Yüksek lisans çalışması kapsamında kullanılan çalışma metodunun, amaçları doğrultusunda yapıldığına,
- Ud'un ilköğretim müzik derslerinde müzik eğitiminde kullanımının yeterli düzeyde olmadığı,
- Anket sonuçlarının yüksek lisans çalışmasını desteklediği varsayımlarından hareket edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Araştırma Şanlıurfa Viranşehir ilçe merkezi MEB'na bağlı ilköğretim okulları ile,
- Araştırma kapsamında hazırlanan anket soruları,
- Anket tekniği uygulanacak öğrencilerin verecekleri cevaplarla,
- Ud ailesi çalgıları,
- Ulaşılabilen tüm Türkçe kaynaklarla, elektronik iletişim araçlarıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Kültür: "Kendisini meydana getiren öğelerin çeşitliliği ve değişkenliği göz önüne alındığında özünde ne olduğunun ortaya konması oldukça zor bir kavram olarak görünmektedir". Bununla birlikte ulusal ve uluslararası literatürde pek çok kültür tanımlamasının yapıldığı görülmektedir (Karlı, 2016).

Fransızcadan Türkçeye geçen bir kelime olan kültür, Türk Dil Kurumunun gerçekleştirdiği tanımda: (Türk Dil Kurumu, 2005): "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunların yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın ve doğal toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçların bütünü. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi. Bireyin kazandığı bilgi".

Erdentuğ (1981) göre ise kültür, "insanı hayvandan ayıran, sadece insana has olan bir özelliktir. Kültür, insanlar tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara intikal ettirilen bir semboller sistemidir".

Kaplan (1976) ise kültürü; "dili, musikiyi, mimariyi, dağı, taşı her şeyden önce insanı işlemek, bunları ulaşabilecekleri en yüksek, en güzel, en ince noktaya kadar ulaştırmaktır" şeklinde tanımlamaktadır.

Müzik: Müzik kültürden kültüre farklılık gösteren, içinde yaşanan coğrafyanın izlerini taşıyan, toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenen bir olgudur. Bu sebeple tek tip bir tanımlamasını yapmak ve müzik budur demek doğru olmaz. Müziği her toplum kendi yaşamsal ihtiyaçları doğrultusunda kullanmış ve ona bir takım dinsel ve kültürel özellikler yüklemiştir. Müzik; Kore, Japonya gibi uzak doğu ülkelerinde doğal yaşamla özdeşleşmiş ve daha çok coğrafyalarında yaşayan yabani hayvanların seslerini taklit etmek amacıyla müziksel bir melodi olarak kullanılmıştır. Latin Amerika ülkelerinin yerel halklarında ise müzik sözcüklerle bir araya gelerek hayat bulmuş ve gündelik yaşamlarını gelecek nesillere aktarmada bir araç olarak kullanılmıştır. Avrupa kıtasına geldiğimizde ise müzik, pek çok alt dala ayrılmış, estetiksel ihtiyaçları karşılayan, toplumunun niteliklerinin, değerlerinin, kültürünün, yaşantısının duygularla harmanlandığı sanatsal bir yapıya bürünmüştür. Öyleyse müziği tanımlarken, "müzik kültürden kültüre değişebilen bir kültür" demek yanlış olmayacaktır (Sakar, 2009).

Uçan (1997) müziği; "duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür" şeklinde ifade etmektedir.

Çuhadar (2016) müziği; "yan yana getirilen değişik yüksekliklerdeki –frekanslardaki- seslerin yaratıcısının ruhunda meydana getirdiği coşkuyu göstermek için kullanmasıdır. Yani, müziği oluşturan öğelerin, estetik kaygılar çerçevesinde düzenlenmesine müzik

denmektedir. Bu düzenleme yöntemleri, çağdan çağa değişiklikler göstermiş ve her çağın kendine özgü bir müzik "anlayışının" ya da "beğenisinin" ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Çalgı: Müzik yapmak için kullanılan aletlere verilen genel addır. Instrument kelimesi "çalğı" olarak Türkçeleştirilebilir (Kalender, 2001).

Müziğin oluşmasında kullanılan aletlere çalgı denir. Bir başka ifade ile ses meydana getiren, akustik özelliklere sahip olan, güzel, uyumlu sesler çıkaran ve müziğin oluşturulmasını sağlayan her türlü alet çalgı olarak tanımlanmaktadır (Murtezaoğlu, 2014).

Çalgı, müzik yapmak için kullanılan aletlere verilen genel isimdir. Prensi olarak, ses çıkaran her nesne çalgı olabilir; ancak bir nesneyi çalgı yapan şey, müzik yapmak amacıyla kullanılmasıdır (www.eodev.com).

Müzik Eğitimi: Müzik eğitimi alan ve kendini bu alanda geliştirmek isteyen bireye müzikal davranışlar kazandırılması sürecindeki çalışmalardır. Bu çalışmalar doğrultusunda kendini geliştirmek isteyen bireye, kısa ve uzun vadede gerçekleştirmesi gereken hedefler belirlenerek, bu hedeflere ulaşabilmesi sağlayacak olan bir program doğrultusunda gerçekleştirilen ve verilen eğitimidir. (Çuhadar, 2016).

Ünal (1989) müzik eğitimini; "bireylerin ve toplumların sağlıklı, saygın, becerikli, yordamlı, dürüst, çalışkan, üretken, uyumlu ve çağdaş olabilmeleri için bir düşünce ve davranış eğitimi" olduğunu ifade etmektedir.

Çilden (2001) müzik eğitimini "çocukların sanatın bu önemli boyutunu yeterli derecede algılayarak davranışlarında olumlu değişiklikler yaratmalarını ve edinmiş oldukları müziksel bilgi, beceri ve kazanımları kullanabilmeleri sağlamak" olarak tanımlamaktadır.

Akkol (2014) müzik eğitimini; "müziksel davranış kazandırma ya da müziksel davranış değiştirme süreci" olarak ifade etmektedir.

Algan, Özkut ve Kaya (2012) müzik eğitimi; "bireyin düşünme yetisi ve duyu algılarının gelişimini sağlayan, bireyin gelişimini olumlu yönde etkileyen, bireye kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak değiştirme süreci" şeklinde tanımlamaktadır.

Ud Eğitimi: Ud eğitimine başlanmadan önce yapılması gereken öncelikli işlemlerden ilki kendini ud alanında geliştirmek isteyen öğrenciye uygun düzeyde bir ud seçimi

gerçekleştirmektir. Çünkü öğrencinin kendi fiziksel özelliklerine uygun olan, güzel sese çıkaran, akort sorunu olmayan, kolayca hakim olduğu bir ud ile eğitime başlaması, öğrenciyi bu çalgıya karşı olumlu yönde motive edecektir. Bununla birlikte ud eğitimi almak isteyen bireyin psikomotor becerilerinin belli bir olgunluğa erişmiş olması gerekmektedir. Yani birey fiziksel, zihinsel ve duyuşsal olarak ud çalgısını çalabilecek gerekli gelişim düzeyinde olmalıdır. Unutulmaması gereken bir diğer önemli husus, öğretmenin öğrenci için bir mentor olduğudur. Yani öğrenci her aşamada ve her alanda öğretmenini örnek alma eğiliminde olacaktır, öğretmen gerek davranışları gerek yaşantısı ile öğrencisine örnek olduğunu unutmamalıdır. Ud eğitimi süresince öğretmen ile öğrenci arasında iletişim kanallarının açık olması ve sağlıklı bir iletişimin geliştirilmesi önemlidir. Ud eğitiminde öğrenci ile eser çalışmalarının gerçekleştirilmesinin yanı sıra ara ara öğrenciye udun yapım aşamaları, yapımında kullanılan maddeler, udda meydana gelebilecek sorunların çözüm yolları, udun tarihsel gelişimi gibi konularda öğretilmelidir (Kaçar, 2013).

Ud eğitiminde önemli olan öncelikli olarak ud derslerinin öğrenci açısından verimli, anlaşılır, zevkli, kalıcı olmasını sağlamak, müziği sevdirmektedir. Ancak öğretmen ud eğitiminde öğrenciye solfej yaptırırken, eşlik ederken, şarkıyı öğretirken öğrencide aynı zamanda iyi bir müzik ve sanat kültürünün oluşmasında sağlamalıdır (Kaçar, 2007).

Öğrencinin ud eğitiminde ilerleyebilmesi ve kendini geliştirebilmesi için ud eğitiminde kullanılan teknikler önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknikler doğru kullanıldığında öğrencinin gelişimine son derece önemli katkıları olmakta, öğrencinin motivasyonu, performansı ve verimliliği artmaktadır. Ancak öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmayan teknikler kullanıldığında ya da kullanılan tekniklerde bireysel farklılıklar, hazır bulunuşluk düzeyi gibi etkenler dikkate alınmadığında öğrencinin ilerlemesi durmakta ve çoğu zaman öğrenci kendini yetersiz hissederek farklı çalgılara yönelmektedir. Bu tür uygun olmayan tekniklerin kullanımı aynı zamanda öğrencide ud eğitime karşı önyargılar oluşturmaya ve özgüven duygusunun zedelenmesine yol açacaktır. Aynı zamanda düzensiz çalışma tekniklerini, öğrencinin müzikal duyum ve müzik hafızasının gelişimine de engel olacaktır. Bu sebeple ud eğitiminde öğretmen tarafından kullanılacak olan teknikler, bu tekniklerin kullanılmasında izlenecek olan yol, öğrencinin psikomotor becerilerinin yeterliliği göz önünde bulundurulmalı, çalışma ve tekrar süreleri öğrenci ile birlikte belirlenmelidir. Bu yönde izlenecek bir yol öğrencinin ud eğitiminde başarıya ulaşmasını sağlayacaktır (Aslan, 2012).

Halk Müziği: Çoğunlukla yaratıcısı, yani yazanı, besteleyeni, yöresi belli olmayan ancak o coğrafyanın izlerini taşıyan, yaşanmışlığa ilişkin önemli bilgiler aktaran, ağızdan ağza söylenerek günümüze ulaşan müzik türüdür halk müziği

Yücel'e (2011) göre halk müziği; halkın öz değerlerine hitap eden, halkın duygu, düşünce, algılayışını ve yaşantısını yansıtan, halkın yarattığı, sevgili ile benimsediği, çoğunlukla bestekarları meçhul bulunan musikidir.

Eke (2016) Türk halk müziğini; halkın doğumdan ölüme kadar olan yaşam süresi içerisinde, yaşanan bazı olaylarla (aşk, ölüm, gurbet, savaş, ayrılık, cinayet, sevinç, acı, vb.) ilgili olarak duygularını, düşüncelerini melodi ile doğaçlama olarak ifade etmesidir şeklinde tanımlamaktadır.

Kültür ve Yöresel Müzik: Binlerce yıllık bir geçmişe sahip olan ve Türklerle birlikte sayısız coğrafyayı gezerek, pek çok kültürle etkileşime girerek serüvenine Anadolu topraklarında devam eden, her kültürden bir çok unsuru içinde harmanlayarak gelişimini sürdüren Türk müziği, Anadolu topraklarında zirve noktasına ulaşmıştır. Türklerden önce Anadolu topraklarında binlerce yıl yaşamış olan pek çok topluluk ve onların müziksel ve kültürel değerlerini "kültürel çeşitlilik" adı altında kendi kültürü içinde eriterek ortaya son derece zengin, renkli, çeşitli bir müziksel kültür ortaya çıkarmıştır (Altınay'dan aktaran F. Çınardal & Çınardal, Çelik, 2016).

"Bir toplumun anlaşılmasında anahtar olabilecek, bir toplumun müziğinin özel niteliğini, özgünlüğünü oluşturan müzikler, o toplumun geleneksel müzikleridir" (Aydiner & Şen, 2011). Müzik diğer kültürel değerlere kıyasla zamansal süreç içerisinde daha az değişime uğrayan, yaşadığı coğrafyaya ve o coğrafyadaki insan unsuruna ilişkin pek çok önemli bilgiyi taşıyan, ortaya çıktığı dönemin yaşantısına, inançlarına, değerlerine, coğrafyasına ilişkin ipucu niteliğinde bilgilerini içinde barındıran önemli bir tarihsel unsurdur (F. Çınardal & Çınardal, Çelik, 2016).

Müzik hangi toplumda doğmuşsa, hangi coğrafya da var olmuşsa o toplumu oluşturan insanlara ilişkin ipuçları içerir. Aynı zamanda da o toplumu oluşturan bireyler arasında bir aidiyet duygusu yaratarak ortak değerler etrafında toplanılmasını sağlar. Bir anlamda bu ortak değerlerden oluşan müzik topluma bir ayna tutarak insanların yaşayış tarzıyla ilgili kültürel bilgilere ulaşılmasını sağlar (Bayburtlu, 2016).

Her toplum kendine ait bir kültürü ve bu kültürel özellikleri yansıtan günümüze taşıyan belirleyici bir müzik türü bulunmaktadır. Türkler deyince ise akla gelen ilk müzik türü

şüphesiz "Halk Müziği yani Türkü" olmaktadır. Türkü sadece bir müzik türü olmayıp aynı zamanda Türk halkının yaşantısına, tarihine, olaylarına, inançlarına, değerlerine, etnik unsurlarına kaynaklı eden, çoğunlukla yaratıcısı yanı yazarı ve besteleyeni belli olmayan ancak her dönem varlığını sürdürmüş yöresel müziğin en güzel örnekleridirler. Yöresel müzik "Türk halkının değer dizgesinin bir görüntüsüdür ya da Türk halkı bu değer dizgesinin bir görüntüsüdür" (Budak'dan aktaran Karkın & Karaburun, 2012).

Bu sebeple çalgı eğitiminde, Türk yöresel müziğinden yararlanılabilmesi ve bu yolla çalgı eğitiminin etkinleştirilmesi gerekmektedir. Toplumlari yok olmaktan kurtulabilmek ve kendilerine özgün kişilikleriyle var olabilmek için, kendi toplumsal değerlerini, toplumsal yapılarına ve yaşayışlarına uygun biçimde sürekli gelişme-değişme-yenileşme yoluna koymak; bu yolda çağdaşlaşmak zorundadırlar. Bu yoldan hareketle müzik eğitiminde Türk halk müziğinin temel alınması kültürel değerlerin yok olmasının önlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından da gereklidir (Sun & Katoğlu'dan aktaran Fidan, 2014).

İlgili Araştırmalar

Yüksek lisans konusu alanında yapılan çalışmalar son derece sınırlı olduğu için araştırmanın gerçekleştirildiği alanla doğrudan veya dolaylı yoldan ilgili olabilecek çalışmalara bu başlık altında yer verilmiş ve kısaca özetlenmiştir.

Ulusal yazın taraması gerçekleştirildiğinde; konu ile ilgili olabilecek 4 doktora, 8 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlilik çalışmasına rastlanmıştır. Bu çalışmalar:

Demir, L. (2007) ait "Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri" araştırmasında; Türkiye'nin farklı bölgelerinde görevli olan onbeş müzik öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu görüşmelerin amacı udun müzik derslerinde ne sıklıkla ve hangi amaçlar doğrultusunda kullanıldığı belirlemektir.

Doğan, M., G. (2011) ait "Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri 9. Sınıf Ud Dersi Öğretim Programının ve Ders Kitabının Değerlendirilmesi" araştırmasında; Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinde müzik dersi kitabın da yer alan ud eğitimi bilgilerinin öğrenciler tarafından hangi düzeyde kazanıma dönüştürüldüğü tespit edilmeye çalışılmış ve bu doğrultuda bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak kitapta yer alan teorik bilgilerin öğrenciler tarafından istenilen düzeyde kazanıma dönüştürülmediği belirlenmiştir.

Ulaş Özkasnaklı (2015) ait "Genel Müzik Eğitiminde Çalgı Çalmaya Yönelik Öğrenci Görüşleri" isimli yüksek lisans tez çalışmasında; Türkiye’de genel müzik eğitiminde öğrencilerin çalgı çalmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmış, bu doğrultuda 300 öğrenci ile anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda, müzik derslerinde öğrencilerin çoğunun gitar çalgısını çalmak istediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mustafa Uslu (1998) ait "Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılması ve Geliştirilmesi" isimli doktora çalışmasında; Türkiye’de çalgı eğitiminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi neler yapılabileceğini ortaya koymaya çalışmış, bu doğrultuda Türkiye genelinde çalgı eğitimcileri ve müzik öğretmenleri ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. çalışma sonucunda ailelerin çalgı eğitimi konusunda yeterince bilinçli olmadıkları, bir çok okulda çalgı eğitimi düzeyinin henüz yeterli olmadığı, müzik öğretmenlerinin çalgısal etkinliklere çoğunlukla katılmadıkları, ders programlarının yeterli olmadığı vb sonuçlara ulaşılmıştır.

Mehmet Söylemez (2009) ait "Mızraplı Çalgılardan Udun Restorasyon Teknikleri" isimli yüksek lisans çalışması; Restorasyon kavramı ve bu kavramın tarihsel açılımını vererek restorasyon kavramını önemini vurgulamış, ardından da ud çalgısının restorasyon teknikleri, aşamaları ve süreci incelenmiştir.

Tolga Oter (2007) ait "Geçmişten Günümüze Ud Yapımcıları, Ud Yapımında Kullanılan Yöntemler" isimli yüksek lisans çalışması; ud yapım sanatına hizmet etmiş sanatçıların araştırılmış, aynı zamanda ud yapımında kullanılan farklı teknikler gösterilmiş, ud yapımına ilişkin bir standart ortaya koymuştur.

Gönül, M. (2010) ait "Nevres Bey’in Ud Taksimlerinin Analizi ve Ud Eğitimine Yönelik Alıştırmaların Oluşturulması" çalışması; Nevres Beyi ve onun telli ve mızraplı bir saz olan udu ile icra ettiği taksimler incelenmiştir. Nevres Beyi hayatı ve bazı eserleri seçilerek, bu eserler müziksel ve metodik yönden incelenmiştir.

İtil, H. (2011) ait "Ud Eğitimi İle İlgili Üç Yaklaşımın (Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Gülçin Yahya Kaçar) Mukayesesi ve Bir Model Önerisi" çalışması; Ud eğitimi üzerine başta Türkiye olmak üzere farklı ülkelerde basılmış olan kitapları tarayarak ve bu kitaplardaki ud eğitim tekniklerini inceleyerek, teorik ud eğitimine yönelik bir çalışma tekniği geliştirmiştir.

Ahmet Tunç Buyruklar (2014) ait "Kanun, Ud ve Tanburun 3/4 – 1/2 Boyutta Projelendirilmesi ve Yapımı" isimli Sanatta Yeterlik çalışması; kanun, ud ve tanbur, 3/4 ve

1/2 boyutlarda ölçölendirilmiş, çalgıların imalat projeleri, bilgisayar ortamında 1/1 ölçekte hazırlanmıştır.

Zeki Yıldırım (2012) ait "Ud algısının İcracı İçin Oluşturduğu Yapısal Sorunlardan Eşik" isimli yüksek lisans alışması; Udu profesyonel anlamda kullanan ve imal eden ud sanatçıları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirerek, udu kullanımları sırasında karşılaştıkları sorunları derlemiş ve sonuçlar değeriendirilmiştir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Çalgı Eğitimi, Müzik Eğitimi, Müziğin Tanımı, Türkiye'de Müzik Eğitimi, Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitim Kurumları, Türkiye'de İlköğretimde Müzik Eğitimi, Türkiye'de Müzik Öğretmeni ve Müzik Öğretmeni Yetiştirme, Ud Çalgısının Tarihi ve Morfolojik Yapısı, Geçmişten Günümüze Ud Yapımcıları, Türk Müziğinde Ud'un Yeri, Türkiye'de Ud Eğitimi, Türkiye'de Ud Eğitim Metotları, İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Çalgısı Öğretimi, İlköğretim Müzik Derslerinde Türk Müziği ve Ud, İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Kullanılmasını Etkileyen Faktörler kavramlarına yer verilmiştir.

Çalgı Eğitimi

Genel, özengen ve mesleki müzik eğitimlerinde önemli bir boyuta sahip olan eğitim çalgı eğitimidir. Devlet konservatuarlarında, güzel sanatlar fakültelerinde ve eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar eğitimi bölümleri müzik öğretmenliği bilim dallarında gerçekleşen çalgı eğitimi, buradan mezun olan bireylerin ilerideki meslek yaşantılarına büyük katkı sağlamaktadır (Yücetoker, 2009, s. 5).

Özen'e göre (1996, s. 32) müzik ve müzik eğitimi, bu alanda kendini geliştirmek isteyenlerin, ilgilendikleri müzik türü ile duygusal bir birliktelik oluşturmasında, zaman içerisinde kendilerini geliştirerek ister amatör ister profesyonel anlamda olsun müziğe doğru yaptıkları yolculuktur.

Müzik eğitiminin pek çok boyutu bulunmakla birlikte, bu boyutlar içerisinde en önemlisini hiç şüphesiz çalgı eğitimi boyutu oluşturmaktadır (Gence'den aktaran Sungurtekin, 2002, s. 60). Alan yazınında karmaşık bir şekilde ifade edilen çalgı eğitimi, teorik ve pratik

anlamda ulaşılmak istenen pek çok hedef ile kazanılması gereken özellikleri kapsamaktadır. Bu hedeflerin başlıcaları insanların çalmaya dönük olarak aldıkları eēitsel çalışmalar olarak adlandırılmaktadır. Çalgı eēitimi "algıyı ērenme ya da çalgıda yeterlik kazanma amacı ile tekrarlı çalma ya da sistemli egzersiz yapma" olarak tanımlanmaktadır (Özmenteş, 2013, s. 440).

Çalgı eēitimi eēitimci ile çalgı eēitimi alan ērenciler arasında mzikselsel bir iletişim kanalı oluştururken, aynı zamanda da çalgı eēitimi alan bireylerde olumlu yönde niteliklerin geliştirilmesine, ayrıca fiziksel, bilişsel ve ruhsal davranışların kazandırılmasına da yardımcı olmaktadır (Uçan, 1988, s. 201). Çalgı eēitimin başarılı olmasında ki en temel etken şüphesiz, çalgı eēitiminin ēretilmesinde kullanılan felsefeden kaynaklanmaktadır. Bu felsefede kullanılan yöntem aslında pek çok eēitim etkinliēinde kullanılanlarla aynı ilkelerden meydana gelmektedir. Yani birey ile gerçekleştirilen birebir çalgı eēitiminde öncelikli olarak basitten karmařıēa, yakın çevreden uzak çevreye doēru bir yol izlenmesidir (Günay ve Uçan'dan aktaran Sungurtekin, 2002, s. 61).

Parasız'a (2010, s. 19) göre bir müzik aletinin kullanılmasında, teorik anlamda kazanılan becerilerin pratiēe dönüştürülmesinde, hayata geçirilen tekniklerin tamamına çalgı eēitimi denilmektedir. Birebir ve yüz yüze gerçekleştirilen çalgı eēitimlerde amaç, bireye doēru çalma metotlarını ēretmek, performans ve mzikselsel kalitesini artıracak pratik çalışmalar gerçekleştirmek, motivasyonunu yükseltmek, zamanını verimli, kaliteli ve yerinde kullanma alışkanlıēını kazandırmak, mzikselsel yeteneklerini ve niteliklerini geliştirmek, disiplin kazandırmak ve kendi ulusal müzik kültürünü ēretmektir.

Uçan'a göre (1993, s. 11) algı eēitimi, her ne amaçla amatör, profesyonel ya da eēitimselsel olsun fark etmeksizin müzik eēitiminin her zaman vazgeçilmez unsurlarından birisi olarak yeri geldiēinde "ana boyut" yeri geldiēinde "yardımcı boyut" yeri geldiēinde "tamamlayıcı - bütünleyici boyut" yeri geldiēinde ise "eşitlendirici - zenginleştirici boyut" olarak vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2005, s. 4).

Çalgı eēitiminin temelinde bir insanın çalgı alması söz konusu olduēundan, çalgı çalmanın çalgı çalan insan üzerindeki olumlu etkileri göz önünde bulundurulduēunda bu eēitim bireyin kendisini, çevresini, bireylerden oluşan toplumu, yani müzik eēitiminin yapıldıēı bazı ortamlardaki eēitilenleri, eēitenleri ve onların çevresini yakından ilgilendirmektedir (Uslu, 1997, s. 30).

Çalgı eğitimine yönelik yukarıda yapılan kuramsal çerçeve kapsamında, çalgı eğitiminin müzik eğitiminin en önemli unsurlarından birisi olduğu, müzik eğitiminde hedeflenen tüm davranışları kapsadığı, bireyin çevresi ile iletişim kurmasında ve özgüveninin artmasında önemli bir etkisi ve bireysel ve toplumsal özelliği ile insan yaşamında önemli bir yeri olduğu vurgulanmaktadır (Kurtaslan, 2010, s. 21).

Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireyin devinışsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarının birlikte organize oldukları, birlikte hareket ettikleri alandır (Akbulut, 2016, s. 174).

Müzik eğitimi, yukarıda da belirtildiği gibi bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yetilerini içine alan, teorik uygulamalarının yanı sıra pratik uygulamaları da kapsayan, müziğin tarihsel gelişim aşamalarından tutunda şarkı söylemeye kadar geniş bir yelpazedeki müziğin tüm unsurlarını kapsayan, birey için aktif, yaşayan ve sürekli bir gelişim içinde olan eğitim-öğretim sahasıdır (Anonim 1'den aktaran Cuhadar, 2016, s. 220). Başka bir ifade ile birey için her şeyin başladığı, müzik ile ilgili istek, arzu, düşüncelerin, amaçların, hedeflerin vücut bulduğu, usta çırak ilişkisi kapsamında "müziğin öğrenildiği ve müziğin öğretildiği" yaşam alanının kendisidir müzik eğitimi (Anonim 2'den aktaran Cuhadar, 2016, s. 220).

Müzik eğitiminin amacı, müzik eğitim sürecine dahil olan bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlarında ve yaşantısında kendi isteği ile müziksel bir değişim süreci başlatarak, ulaşmak istediği müziksel kariyer doğrultusunda, kendisine hedefler koyması ve bu hedeflere ulaşabilmesi yönünde kendisine bir yol haritası oluşturarak müziksel çalışmalarını gerçekleştirmesidir (Uçan'dan aktaran Cuhadar, 2016, s. 221). Sak'a göre de müzik eğitimi, öğrencinin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp çeşitlendirmeli, öğrenciyi belli koşulların ürünü olan tek yanlı müzik yapma ve dinleme alışkanlıklarından kurtarmalıdır (Sak'tan aktaran Cuhadar, 2016, s. 221).

Müzik eğitimi durağan olmayan aksine gelişen, değişen ve kendini sürekli olarak yenileyen bir yapıda olup, "bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma süreci" olarak tanımlanabilir (Uçan'dan aktaran Çelik, Doğru ve Sarı, 2015, s. 2).

Öyle ise denilebilir ki; müziği oluşturan temel bileşenlerin de yardımıyla, bireyin kendi yaşantısı yoluyla müziksel davranışlarında istendik davranışlar geliştirme süreci müzik eğitimidir (Cuhadar, 2016, s. 221).

Müziğin Tanımı

Müziğe ilişkin bir tanım oluşturmak güç ve oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin karmaşık ve güç olmasında ki temel faktör müziği tanımlamaya dönük toplumdan topluma değişen kültürel farklılıklar ve müziği algılayış biçimidir. Çünkü müzik, farklı kültürlerde farklı anlamlara gelen, farklı şekilde ele alınan ve farklı şekilde yorumlanan bir içeriğe sahiptir. İçinde yaşanan coğrafyanın izlerini taşıyan, toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenen bir olgudur. Bu sebeple tek tip bir tanımlamasını yapmak ve müzik budur demek doğru olmaz. Müziği her toplum kendi yaşamsal ihtiyaçları doğrultusunda kullanmış ve ona bir takım dinsel ve kültürel özellikler yüklemiştir. Müzik; Kore, Japonya gibi uzak doğu ülkelerinde doğal yaşamla özdeşleşmiş ve daha çok coğrafyalarında yaşayan yabani hayvanların seslerini taklit etmek amacıyla müziksel bir melodi olarak kullanılmıştır. Latin Amerika ülkelerinin yerel halklarında ise müzik sözcüklerle bir araya gelerek hayat bulmuş ve gündelik yaşamlarını gelecek nesillere aktarmada bir araç olarak kullanılmıştır. Avrupa kıtasına geldiğimizde ise müzik, pek çok alt dala ayrılmış, estetiksel ihtiyaçları karşılayan, toplumunun niteliklerinin, değerlerinin, kültürünün, yaşantısının duygularla harmanlandığı sanatsal bir yapıya bürünmüştür (Erol'dan aktaran Sakar 2009, s. 387).

En yaygın ve müziğin en salt tanımı şöyledir: İnsan duygu ve düşüncelerini ses ve söz uyumu içerisinde eserlerle anlatan sanat dalıdır. Muammer Sun'a göre ise müzik; ses ve tartımla anlatım sanatıdır. Ancak bilimsel bir tanım yapılması gerekirse müzik Tayfun Gültekin'e göre kaynağını pozitif ve sosyal bilimlerden alan ve senteze varan bilim dalıdır. Bu tanımlamaları çeşitlendirmek ve derinleştirmek olasıdır. Müzik uyumdur, duygudur, düşüncedir, bazen sessizlik bazense bir çığlıktır. Müzik seslerin meydana getirdiği bir sanat türüdür (Ateş, t.y.).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi müzik ile ilgili pek çok ve farklı tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. Tanımlamalar farklı da olsa tümünün kabul edilebilir yönleri bulunmaktadır. Ancak tüm bu tanımlamaları kapsayacak genel ve uluslararası ya da ulusal bir tanıma ulaşmak pek olası değildir. Fakat müziği tanımlamamız gerekirse diye biliriz ki müzik; insanın varoluşu ile birlikte en ilkel çağlardan beri var olan insanların hislerini,

düşüncelerini, doğadan aldıklarını ve bazen de salt doğayı anlatan, ifade eden, düzenlenmiş sesler bütünüdür (Nevşehir Üniversitesi, t.y.).

Müzik Eğitimin Tanımı ve Türleri

Bu başlık altında müzik eğitimi tanımlamaları hakkında bilgiler verilecek ve müziğin türleri ile özellikleri ele alınacaktır.

Genel Müzik Eğitimi

Temel müzik eğitimi, gönüllülük ilkesi kapsamında toplumun arzu eden her kesimine verilen, yaş sınırlaması bulunmayan, bireyin sosyalleşmesine, yeteneklerini keşfetmesine olanak sağlayan aynı zamanda da binlerce yıllık bir süreç sonucunda oluşturulan kültürün aktarılmasında önemli bir rol üstlenen, ortak müzik değerlerinin öğretilmesini hedefleyen eğitimidir (Tarman'dan aktaran Tanrıöver ve Tanrıöver, 2015, s. 557). Genel müzik eğitimi, bireylerde eğitim hayatı boyunca genel müzik kültürünü oluşturmak amacıyla okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretimde verilen müzik eğitimi türüdür. İçinde yaşanan ve hemen hemen her alanda olduğu gibi müzik alanında da hızlı bir tüketimin yaşandığı yüzyılda, temel müzik eğitimi ile toplumu oluşturan bireylere kazandırılmak istenen başlıca davranış, dinlediği müziği tanıyan, özelliklerinin ve niteliklerinin farkında olan, içindeki kültürel izleri keşfedebilen kültürlü ve gerçekçi bir tüketim alışkanlığı kazanmış bireyler yetiştirmektir (Tanrıöver ve Tanrıöver, 2015, s. 557).

Temel müzik eğitimi, renk, cinsiyet, inanç, düşünce, etnik köken, yaş, eğitim durumu, meslek gibi ayrımlarla ilgilenmeden hayatın her döneminde, herkese yönelik olarak her seviyede gerçekleştirilen, gönüllülük esasına dayanan, toplumun tüm kesimlerinin ortak paydaşlarından ve yaşantılarından oluşan ortak müzik kültürünü öğretmeyi amaçlayan eğitim türüdür (Önder, 2004, s. 3).

Genel müzik eğitimi, asgari ortak-genel kültürün başta gelen en önemli ve ayrılmaz öğelerinden biridir. Bu sebeple her düzeyde, her yaşta herkese kazandırılması gereken unsurlardan biridir (Uçan'dan aktaran Önder, 2004, s. 3).

Akademik açıdan ise genel müzik eğitiminde amaç, bilimsel bir konu alanı olarak müzik eğitimine bütüncül bir bakış açısı kazanmak ve müzik eğitimi araştırma ve geliştirme çalışmalarına bir alt yapı oluşturmaktır (Eskioğlu, 2010, s. 1042).

Genel müzik eēitimi başta ders iēi olmak üzere, ders dışı, okul iēi ve dışındaki tüm alanlarda müziksel etkinliklerin en verimli ve en etkili şekilde yürütülmesinde, müzik kültürünün bireylere kazandırılmasında, geliştirilmesinde ve oluşturulmasında rol oynayan önemli bir aktör konumundadır (Avşar ve Yokuş, 2014, s. 52).

Özetlemek gerekirse genel müzik eēitimi; özengen ve mesleki müzik eēitiminin temelini oluşturan, her yaşta, her aşamada olan her bireye yönelik verilen, müzik ēretmenleri vasıtasıyla yürütülen müzik eēitimlerin tümünü kapsayan eēitim türüdür (Karabulut ve Canbay, 2017, s. 343).

Amatör Müzik Eēitimi

Müzik eēitimi Türkiye'de ē temel türde devam eden bir sreētir. Ve bu ē türden birini meydana getiren amatör müzik eēitimi profesyonel anlamda müzik eēitimine devam etmek isteyen bireyler iēin önemli bir basamak oluşturmaktadır. Amatör müzik eēitimi aynı zamanda kültürlenme, kültürleşme ve kültürleme sürecidir. Amatör müzik eēitiminde amaē her şarttan yararlanarak bireyi gerēek müzik yaşantısına hazırlamaktır (Yıldırım, 2017, s. 6).

Amatör müzik eēitimi genel müzik eēitimi gibi zorunlu olmayıp, tam tersine bireylerin kendi isteēi, ilgisi ve yatkınlıēından yola ēıkarak onlara fırsat ve olanak saēlamayı ngren ve bir müzik eēitimcisi tarafından yine onun kontrolünde ve onun yönlendirmesi ile gerēekleřen bir eēitim türüdür. Bu sebeple amatör müzik eēitimi toplumun müzikal gövdesi olarak kabul edilmekte bireysel ya da vakıflar aracılıēı ile gerēekleřtirilen her türlü etkinlik ve ēalıřmalar amatör müzik eēitimi kapsamında deēerlendirilmektedir (Say'dan aktaran Buzduēu, 2010, s. 6).

Profesyonel Müzik Eēitimi

Profesyonel müzik eēitimi; kendilerini mziēin bir alanında yetenekli görüp, bu yetenekleri doērultusunda mesleki anlamda eēitim alıp, yeteneklerini geliştirmek ve ilerletmek isteyenlere profesyonel anlamda mziēin o alanında uzman olan kişi ya da kişilerce gerēekleřtirilen eēitimdir (Uēan'dan aktaran Yener ve Apaydınlı, 2016, s. 227).

Uēan (1994: 28) profesyonel müzik eēitimini, mziēi her şeyin üstünde yaşamının odak noktası haline getiren, vücudunun her zerresine nüfus ettiren, yaşamının temel gayesine

dönüştüren ve bu uğurda disiplinli, özverili ve programlı çalışmalarla var olan yeteneklerini destekleyen ve sınırlarını zorlayan, sadece icracı ve besteci olarak değil müziğin her alanında ihtiyacı olan yeterli donanımdaki bireyleri yetiştiren eğitim anlayışıdır (Tanrıöver ve Tanrıöver, 2015, s. 558).

Profesyonel müzik eğitimi uzun soluklu bir süreç olup tek başına yetenekli olmanın yetmediği gibi uzun zamansal aralıklı, sık tekrarlı çalışmalardan oluşsan ve süreç ilerledikçe gerçekleştirilen çalışmaların güçlük seviyesinin de artış gösterdiği uzun soluklu bir maratondur. Profesyonel müzik eğitimi tek bir alandan oluşmadığı gibi pek çok farklı disiplinin bir araya gelmesinden ve eş güdüm içerisinde çalışmasından meydana gelmektedir. Bu disiplinler içerisinde müzik kavramına ilişkin temel kavramlardan müzik aleti çalmaya kadar geniş bir perspektifte müzikle ilgili pek çok temel davranış, bilgi, beceri, öngörü, tutum ve disiplinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Tüm bu unsurlar bir mekanizmanın dişli çarkları gibi işlemeli ve bir alandaki bilgisizliğin mekanizmanın tüm dişlilerini etkileyeceği unutulmamalıdır. Bu sebeple profesyonel müzik eğitimi kapsamında verilen çalışmaların başarıya ulaşması bekleniyorsa, gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamı ortak bir disiplin anlayışı ile ortak bir tasarıdan hareketle disiplinler arası işbirliği içerisinde yürütülmesi gerekmektedir (Türkel ve Şen, 2015, s. 61).

Profesyonel müzik eğitimini yukarıda ki bilgilere dayanarak genel bir ifade ile tanımlayacak olursak diyebiliriz ki, bireyin yetenekleri doğrultusunda benimsediği ve kendisine seçtiği mesleğin niteliklerine uygun olarak, çeşitli bilgi ve eğitimleri verilmesini kapsayan planlı, uzun vadeli mesleki bir çalışmadır (Yener ve Apaydınlı, 2016, s. 225).

Türkiye'de Müzik Eğitimi

Türkiye'de müzik eğitimi başlığı altında müzik ve müzik eğitimi alanında ki durum ve Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlar üzerinde durulacaktır (Öner, 2012, s. 9).

Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitim Kurumları

Türkiye'de cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreç incelendiğinde mesleki müzik eğitiminin yaygın ve örgün müzik eğitimi veren kurumalar olmak üzere iki şekilde verildiği ve gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu başlık altında mesleki müzik eğitimi veren bu iki kurum kısaca incelenerek açıklanacaktır.

Yaygın Müzik Eğitimi Kurumları

Yaygın müzik eğitimi, örgün müzik eğitimin yanında ya da dışında düzenlenen formal müzik eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamakta olup, örgün müzik eğitim sistemine hiç girmemiş ya da her hangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere ilgi ve istek doğrultusunda, istedikleri sürece verilen, gönüllülük esasına dayanan ve uygulanan müzik eğitim etkinliklerinin tümü kapsamaktadır. Türkiye'de yaygın müzik eğitimi veren kurumlar arasında halk eğitim merkezlerini, özel kurslar ve özel dershaneler önemli bir yer tutmaktadırlar (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2017).

Örgün Müzik Eğitim Kurumları

Bildiği üzere Türkiye'de düzenli, örgün müzik eğitimi ve profesyonel anlamda müzik öğretmenliği eğitimi Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Türkiye'deki müzik eğitimi tarihinde pek çok kurum işlev görmüştür. Bunların bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarken bir kısmı Yüksek Öğretim Kurumları bünyesinde üniversitelere bağlı Konservatuvarlar ve Fakültelerdir. Bunun yanı sıra son yıllarda açılan pek çok özel üniversitede müzikle ilgili değişik alanlarda eğitim veren bölümler oluşturulmaktadır. Bu kurumlar da genellikle Güzel Sanatlar Fakültelerinin bünyesinde yer almaktadır. Ayrıca örgün eğitim içinde ilköğretim ve liselerde müzik dersleri verilmektedir (Solmaz, 2005, s. 3-4).

Türkiye'de cumhuriyet sonrası dönemde örgün müzik eğitimi veren ilk resmi kurum 1 Eylül 1924 tarihinde açılan ve eğitim hayatına başlayan Musiki Muallim Mektebi'dir. Ardından 1934 yılında Musiki Muallim ve Temsil Akademisi açılmış yine aynı yıllar içerisinde bu kurumları 1936 yılında açılan Ankara Devlet Konservatuvarı ve 1937 yılında eğitim hayatına geçen Gazi Musiki Muallim ve Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü izlemiştir. 1942-1947 yılları arasında Hasanoğlu Köy Enstitüsü, 1980 yılında Yüksek Öğretmen Okulları, 1982'de Eğitim Fakültesi, 1985'de Devlet Konservatuvarı ve 1998 yılında Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı gibi çeşitli örgün müzik eğitimi veren ve müzik öğretmeni yetiştiren bölümler açılmıştır (Şentürk, 2001, s. 135-140).

Türkiye'de İlköğretimde Müzik Eğitimi

Müzik küçük çocukların büyümesinin ve gelişiminin önemli ve doğal bir parçasıdır. Müzikle erken yaşlarda etkileşime girmek çocukların yaşam kalitesini olumlu şekilde etkiler. Müzikte başarılı deneyimler edinmek, şarkılarda yaratıcı ifadeler, ritmik hareketler ve dinleme deneyimleri çocukların diğer insanlarla sosyal, duygusal ve bilişsel bağlar kurmasına yardımcı olur (Fox & Schirmacher'den aktaran Yıldız ve Karakelle, 2017, s. 494).

Bu sebeplerden ötürü mümkün olan en erken yaşta ve eğitim sürecinde öğrenciler müzikle ve müziksel enstrümanlarla tanıştırılması, deneyimler yaşaması öğrencilerin illeri ki eğitim hayatlarında önemli roller oynayacağı gibi kişisel ve ruhsal gelişimlerinde önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye'de İlköğretim ve ilköğretimde müzik eğitiminden kısaca bahsedilecek olursa; Türkiye'de ilköğretim süreci 6 ile 14 yaş arasında ki öğrencileri kapsamaktadır. Eğitim sürecinin ilk basamağını oluşturan ve zorunlu olan bu süreç sırasında amaçlanan öğrencilere yaşamsal temel becerileri kazandırmak, hayata hazırlamak ve sonraki eğitim süreçlerinde kullanacakları bilgi, beceri ve tutumları edindirmektir (Fidan ve Erden, 1994, s. 212).

Türkiye'de ilköğretim kurumlarında müzik derslerinin içeriği, derslerin saatleri, kullanılacak olan kitapları, derslere hangi yılda hangi öğretmenlerin gireceği gibi bilgiler Talim ve Terbiye Kurulunun 2007'de çıkardığı 111 sayılı Kararları doğrultusunda düzenlenmektedir. İlgili yasada yer alan "öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel, bilimsel, sportif ve sanatsal etkinliklerle milli kültürü benimsemelerine yardımcı olmak" ilköğretimin temel amacıdır. Bu yasada yer alan "sanatsal etkinliklerle milli kültürü benimsemelerine yardımcı olmak" cümlesinden de anlaşılacağı gibi müzik kavramı dolaylıda olsa yasada kendisine küçük bir yer açmayı başarmıştır. Müzik dersi ilköğretimde zorunlu derslerden biri olup ilk üç yıl hafta da ikişer saat, diğer yıllarda ise haftada bir saate olarak gerçekleştirilmekte, ilk üç yıl sınıf öğretmenleri sonraki yıllarda ise müzik öğretmenleri tarafından dersler işlenmektedir (Şen ve Şentürk, 2007, s. 684).

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre müzik dersleri iki yarıyıl, ders süresi ise 40 dakikadır (Milli Eğitim Bakanlığı'dan aktaran Şen ve Şentürk, 2007, s. 684).

İlköğretimde müzik öğretiminin temelini şarkılar ve şarkı öğretimi oluşturmaktadır. Aydoğan (2004)'nın vurguladığı gibi pek çok konu ile birlikte, şarkılar ile pek çok düzeyde iletişim kurmak mümkün olabilir. Şarkıdaki sözcükler, ritimler ve melodiler aracılığı ile mesajlar iletilir. Bu noktada şarkıdaki söz ve müzik ayrılmaz iki unsur olarak görülmektedir. Alman pedagog Schweizer (2006)'ın da belirttiği gibi şarkı söylemek çocuklarda müzikal gelişimi desteklemenin en kesin yöntemidir ve tartışılmaz bir öneme sahiptir (Aydoğdu & Schweizer'den aktaran Yıldız ve Karakelle, 2017, s. 496).

İlköğretim okullarındaki müzik derslerinde şarkı söyleme, çalgı çalma (blok flüt, armonika, Orff çalgıları...) ve teorik bilgiler öğretilir. Günümüzde, ilköğretim okullarında verilmekte olan çalgı eğitimi, okulların olanakları doğrultusunda yönlendirilmektedir (Demirtaş, 2011, s. 8).

Türkiye'de Müzik Öğretmeni ve Müzik Öğretmeni Yetiştirme

Tüm toplumlarda olduğu gibi Osmanlı Devletinde de toplumunun gelişmesinin ve modernleşmesinin temelini eğitim oluşturmıştır. Ve yine diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi Türk toplumunun temellerini oluşturan diğer tüm Türk devletlerinde ki gibi öğretmen yetiştirme, mentorluk olarak adlandırılabileceğimiz Lala'lık Atabeg'lik sisteminde usta-çırak ilişkisine şeklinde başlamış ve ağırlıklı olarak din adamlarının tekelinde yönlendirilmiştir (Yüksel, 2011, s. 12).

Osmanlı devletinde Tanzimat dönemine kadar "eğitim işine" çeşitli cemaatlerin gölgesi damga vurmuş, Tanzimat dönemi ile birlikte cemaatlerin tekeli kırılarak "eğitim işi" devletin işi ve politikası haline gelmiştir. "Rüştiyeler" ve batılı anlamda ilk "mektepler" açılmış, öğretmen yetiştirmek için "Darülmuallimin-i Rüşdi" ve "Darülmuallimin-i Sıbyan" öğretmen okullarının eğitim serüvenleri başlamıştır (Koçer'den aktaran Güdek, 2016, s. 2283). Müzik eğitimi ve müzik öğretmeni yetiştirme ise ilk olarak Endurun okullarında başlamış, sonrasında Tabılhane, Mehterhane ve Muzıka-ı Hümayun gibi okullarda devam etmiştir. Cumhuriyet döneminde ise Musiki Muallim Mektebi müzik öğretmeni yetiştirme anlayışı devam etmiştir. Bu kurumu Ankara Devlet Konservatuvarı, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümleri izlemiştir. Sonrasını takip eden yıllar içerisinde pek çok şehirde müzik öğretmenliği eğitimi veren kurumların açılmasına devam edilmiştir. 1982 yılına geldiğinde ise "üniversiter sisteme dönüşme dönemine" başlamış ve müzik öğretmenliği eğitimi veren kurumlar YÖK çatısı altında toplanmış, bu okullardan

mezun olan ve pedagojik formasyonu olan öğrencilere müzik öğretmenliği yapabilme kapısı açılmıştır (Güdek, 2016, s. 2284-2285).

Türkiye’de Müzik Eğitiminin Sorunları

Eğitim en önemli bileşenlerini hiç şüphesi öğretmen, öğrenci ve okul oluşturur. Eğitim kurumlarının yani okulların öncelikli görevlerinin başında ahlaklı, vicdanlı, bilgili, nitelikli ve disiplinli öğrenciler yetiştirmek gelir. Çünkü donanımlı olarak eğitim kurumlarından mezun olacak bu öğrenciler kültürel değerlerin bir sonraki kuşaklara aktarılmasında, toplumun gelecekte ki hedeflerine ulaşmasında ve amaçlarını gerçekleştirmesinde önemli roller üstleneceklerdir. Burada eğitimciler yani öğretmenlere düşen görev ise toplumun sahip olduğu kültürel zenginliğin ve çeşitliliğin simgesi olan ve aynı zamanda da kültürü oluşturan değerler içinde bir mihenk taşı gibi duran müziğin dolayısıyla da ulusal kültürün korunması, yaşatılması, geliştirilmesi ve aktarılmasıdır. Bu hedeflere ulaşılmasında eğitim kurumlarına, öğretmenlere ve öğrencilere hayati sorumluluklar ve roller düşmektedir (Arslan, 2005, s. 33).

Bununla birlikte eğitimin pek çok basamağında olduğu gibi gerek müzik eğitiminde gerekse de müzik eğitimi veren ve müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda çeşitli sorunlar bulunmaktadır.

Türkiye’de müzik eğitiminin sorunlarının başında ilköğretim öğrencilerine yönelik müzik eğitimi verebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gelmektedir. Ebru Temiz’in 2006 yılında gerçekleştirdiği "Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi; Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli araştırmasında, Ebru Temiz 100 son sınıf lisans (Ankara ve Gazi Üniversitesi) öğrencisi ile gerçekleştirdiği anket çalışmasında, çalışma kapsamına alınan son sınıf öğrencilerinin müzik bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucunu ortaya koymuştur (Göncü, 2010, s. 356).

Yine Temiz (2006, s. 2002)’in gerçekleştirdiği çalışmanın bir diğer sonucu ise müzik eğitiminin, eğitimin her kademesinde, okulöncesi eğitimden ilk ve orta öğretime kadar müzik etkinliklerini ve eğitiminin müzik öğretmenleri tarafından yapılması gerekliliğidir.

Türkiye’de müzik eğitiminde karşılaşılan diğer bir önemli sorun ise ilköğretim ve ortaöğretimde müzik dersleri için ayrılan sürenin kısalığı ve sınıf mevcutların kalabalık olması gelmektedir (Tanınmış, 2013, s. 715).

Demir (2012) gerçekleştirdiği çalışmada Türkiye'de müzik eğitim ve müzik öğretmenlerinin başlıca problemlerini maddeler aşağıda ki şekilde özetlemiştir. Bunlar:

- Müzik etkinlikleri ve müzik derslerinin müzik öğretmenleri tarafından verilmemesi,
- Müzik öğretmenleri mesleklerinin özelliklerine uygun olarak yetiştirilmemeleri ve atanmamaları,
- Her okulda kadrolu müzik öğretmenin bulunmaması,
- Müzik ders saatlerinin bir saat ile sınırlı olması,
- Müzik öğretmenlerinin çocukların kişilik ve müzik yeteneklerinin daha sağlıklı biçimlendirme ve geliştirme çabalarının yeterli olmaması,

Müzik eğitiminde geleneksel Türk müziği ile çağdaş Türk müziğinin dengeli ve verimli bir biçimde işlenmemesi sorunların öncelikli olanlarını oluşturmaktadır.

Ud Çalgısının Tarihi ve Morfolojik Yapısı

Bu başlık altında ud çalgısının tarihi ve morfolojik yapısı hakkında bilgiler verilecek, ayrıca ud çalgısının icat olduğu günden günümüze kadar geçirdiği yapısal süreç üzerinde durularak yapım aşamaları hakkında bilgiler aktarılacaktır.

Ud Çalgısının Tarihçesi

Ud kelimesi Arapça kökenli bir kelime olup, "Ödağacı veya Sarısabır" anlamındaki "el-oûd"dan türetilmiştir. Zaman içerisinde kelimenin başında yer alan "el" öneki atılarak Türkçe'de "ud" şeklinde kullanılmaya başlanmıştır (Oter, 2007, s. 4).

Ud aslında tarihsel geçmişi yüzlerce yıl öncesine dayanan, "Kopuz" olarak adlandırılan ve Türklere özgü olan bir müzik aletidir. Ancak önce Arap yarımadasına ve oradan da Avrupa başta olmak üzere farklı coğrafyalara yayılması 7. yüzyılda Bağdat'a giden Türkler aracılığı ile gerçekleşmiştir. İlk kez Türklerin ellerinde gördükleri bu müzik aletini beğenen Araplar uda "Sarısabır Ağacından" yapıldığı için "el-oûd" adını takmışlardır (Oter, 2007, s. 4).

İbni- Mühennâ uda ilişkin olarak yaptığı açıklamada, ud olarak belirtilen çalgının "kobuz" olarak isimlendirildiğini ve bunun "ud'un Türkçe adı olduğunu ve bu çalgının da aslında Türklere özgü "kopuz" olarak adlandırılan çalgı olduğu açıklamasını yapar (İbni-Mühennâ Lûgatı'dan aktaran Esin, 2018, s. 538).

Her ne kadar Türk topluluklarına ve boylarına ait bir müzik aleti olduğu söylense de, udun tarih içindeki serüveni incelendiğinde başta Sümerler olmak üzere pek çok farklı medeniyetlerde farklı farklı isimler altında kullanıldığı bilinmektedir (Yıldırım, 2012, s. 3).

Pek çok medeniyette kullanılmasına, çok köklü bir geçmişi ve tarihçesi olmasına karşın udun günümüzdeki hali ile beş telli bir yapıya kavuşturan 10. yüzyılda yaşamış olan nl Türk bilgini Farabi'dir (Yıldırım, 2012, s. 4).

Yüzyıllar içerisinde bulunduğu coğrafyaya ve içinde yaşadığı toplumlara göre farklı şekillerde kullanılan udda asıl ve köklü değişiklikleri yaparak onu bugünkü şekline yaklaşmasını sağlayan hep Türkler olmuştur. Nitekim 19. yüzyılda yaşayan ve ud algısında yeteneği ile söz sahibi olan şakir Paşa, uda "Bam Teli" olarak altıncı bir tel ekleyerek udu gelişimde çıkabileceği en üst noktaya ulaştırmıştır (Yıldırım, 2012, s. 4).

Ud algısının Tanımı

Ortaya çıktığı günden itibaren farklı coğrafyalarda ki pek çok topluluk tarafından kullanılan uda asıl sahip olduğu şekli kazandıran Türk toplulukları olmuştur. Türk boylarının İşlamiyet'e geçişleriyle birlikte kültürleri ile İşlam coğrafyasını etkilemişler ve ud zaman içinde, İşlam musikisinin en önemli müzik aletlerinden biri konumuna gelmiştir. Yapısı itibarıyla saza benzemesine karşın dağa geniş ve yuvarlak hatlara sahip olmasının yanı sıra onbiri teli bulunan, mızrap denilen maden ve kemiğin yanı sıra elle de kullanılabilen, tek ya da diğer müzik aletleri ile birlikte de alına bilen bir enstrümandır (Yıldırım, 2012, s. 4).

Saza göre daha geniş ve yuvarlak hatlara sahip olan udun yapımında daha çok sert ağaçlar tercih edilir. Sert ağaçlardan yapılan bu gövdeye kısa bir sap eşik eder. Sapta burgular yer alır. Kemik, maden gibi mızraplar diğer müzik aletlerinin mızraplarına göre daha uzun bir boya sahiptir (Hoşnut, t.y.).

11 telli bir çalgı olan udda ki teller çift olarak sıralanır, tek olarak kalan tel ise aynı zamanda en kalın sesi çıkaran ve "bam teli" olarak adlandırılan teldir. Benzer müzik aletleri ile kıyaslandığında udun diğer müzik aletlerine göre düşük bir ses nağmesine sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bununla birlikte geniş ve çeşitli bir ses derinliğine sahiptir. Perdeler sapta yer alan teller üzerinden yapılır, çalgı ayarı gerektiren ve diğerlerine göre daha uzun olan bir mızrapla alınır (Türkmen ve Beşiroğlu, 2009, s. 47).

Ud algısının Yapımı

Canyakan (2019, s. 141) udun, iki kısımdan oluşan geleneksel bir Türk algısı olduğunu belirtir. Sap ve gövde. Seslerin elde edildiğı ve üzerinde perdelerin bulunduğu kısma sap denir ve bu kısımda ikiye ayrılır "düz sap" ve "burguluk". Ve bu sesleri kuvvetlendiren gövde ki bu kısımda yine ikiye ayrılır. "Kapak" ve "Tekne".

Derin bir kültürel geçmişe sahip olan ud, ilk imal edildiğı günden günümüze uzun bir yol kat etmiş ve bu yolculuk sırasında pek çok değışikliğe uğrayarak bugünkü kullanılan şekline kavuşmuştur. Yapı itibarıyla saza benzeyen bir müzik aleti olan udun gövdesi daha şişkin ve yuvarlak bir forma sahiptir ve bu kısma ""ön yüz ses tablası" şişkinliği, yuvarlaklığı veren kısımda "tekne" adı verilmektedir. Gövdeye sap denilen ve tellerin geçtiğı ucunda burguların bulunduğu ki bu kısma tellerin uçları bağlanır eşlik eder Torun'dan aktaran Öter, 2007, s. 7).

Bu başlık altında ud'un yapım aşamalarından, yapım aşamasında geçirdiğı evrelerden ve yapımında kullanılan malzeme ve teknikler hakkında bilgi verilecektir.

Ağaç Teknolojisi

Çalgı yapımında kullanılan ağaçlar hayati bir öneme sahiptir ve ağacın sağlıklı olması çok önemlidir. Bu sebeple çalgı yapımında kullanılacak ağaçları seçerken aynı zamanda ağacın yetiştiğı bölge hakkında da etraflıca bir bilgiye sahip olmak gerekir. Örneğın ağacın yetiştiğı bölgedeki iklim durumu, sıcaklık, kuraklık, yağış miktarı, nem gibi. Çalgı yapımında seçilen ağacı kullanırken yani çalgıyı oluştururken ağacın bazı kısımlarda sert, bazı kısımlarda ise çok yumuşak olması önem taşır. Ağacın güneye bakan kısmı ile kuzeye bakan kısmı yapısal olarak farklı özellikler gösterir. Örneğın ağacın güney kısmı kuzey kısmına göre çalgı yapımına daha elverişlidir. Çünkü güney kısmı kuzey kısmına göre daha fazla güneş alır (Yıldırım, 2012, s. 13).

Ağaç Psikolojisi

Teknolojinin gelişmesine ve bu gelişime bağılı olarak müzik aleti yapımında kullanılan pek çok farklı malzemenin (plastik vb gibi) ortaya çıkmasına karşın ağaç geleneksel müzik aleti yapımında ki yerini hala korumaktadır. Ancak bunu her ağaç için söylememiz mümkün değildir. Her müzik aletinin yapıldığı belirli ağaç türleri bulunmaktadır. Udun

yapımında da daha çok gürken, maun gibi sert ağaçlar tercih edilir. Bu yüzden müzik aleti imalatında kullanılan ağaçların öncelikli olarak ses derinliğinin ve tınısının bulunması, sonrasında ise renklerine, ağırlıklarına ve sertliklerine göre bu ağaçların sınıflandırılması gerekmektedir. Çünkü ağaçtan elde edilen her malzeme udun her yerinde kullanılmaz. Örneğin udun gövde kısmında daha sert ağaçlar tercih edilirken sap ya da sesin çıktığı tabla kısmının yapımında daha yumuşak ağaçlar tercih edilir. Bununla birlikte uda daha estetik bir görünüm kazandırmak içinde zıt renkteki ağaçlar kullanılır (Cafer'den aktaran Işık ve Uslu, 2012, s. 26).

Malzemelerin Hazırlanması

Yıldırım (2012, s. 13) udun imalatında kullanılan malzemeleri udun kullanıldığı kısımları göz önünde bulundurarak sınıflamıştır. Bunlar:

- Sap,
- Tekne,
- Ses tablosu,
- Burguluk olmak üzere dörde ayrılır.

Ud yapabilmek için ağacın size uygun gelen herhangi bir kısmına alarak ondan imal etmeniz mümkün değildir. Ud imalatında kullanılan malzemelerin ud yapımında yer alabilmesi için öncelikli olarak bir dizi işlemten geçirilerek kullanıma hazır hale getirilmeleri gerekmektedir. Ud imalatında işin önemli kısmının ilk aşaması en iyi ağacı bulabilmek ikinci kısmı ise bulunan ağacı doğru işlemlerden geçirerek yapıma hazır hale getirmektir. Bunun içinde seçilen ağacın uygun, düzgün ve pürüzsüz kesilmesi çok önemlidir. Sonrasında udun farklı yerlerinde kullanılmak için farklı şekillerde kesilen ağaç parçalarının nem derecelerine uygun kurutulur (Yıldırım, 2012, s. 14).

Nem Ölçümü

Nem miktarının doğru olarak hesaplanması ve ağaçtaki nemin doğru şekilde alınması yani ağacın kurutulması bu malzemedan yapılacak olan udun ses kalitesini doğrudan etkileyeceği için son derece önemlidir (Yıldırım, 2012, s. 15).

Teknolojik gelişmeler ağaçların kurutulmasında çeşitli bilimsel yöntemlerin geliştirilmesinde öncülük etmiş olsalar da maliyetlerin düşük olması ve daha geleneksel bir

yöntem olmasından dolayı en sık tercih edilen ağaç kurutma yöntemi olarak hala "doğal kurutma" teknikleri kullanılmaktadır (Dikmen, Şahin, Yakut, 2012, s. 81).

En etkili ve güvenilir nem ölçme sonucu tartı ile nem ölçme yönteminden elde edilmektedir. Güvenilirliği diğer yöntemlere göre daha yüksek olan bir yöntemdir. Bu yöntemde ağaç kesildikten hemen sonra ağaçtan bir parça alınır ve nem derecesi hesaplanır, sonrasında ağaç kurutulur ve tekrar ağaçtan bir parça alınarak nem derecesi hesaplanır. İki parça arasındaki ağırlık farkı ağacın sahip olduğu nem miktarını ortaya çıkarır (Yıldırım, 2012, s. 15).

Kurutuma Tekniği

Ud imalatında kullanılacak olan ağaçlarının belirlenerek doğru teknik ile kurutulmaları son derece önemlidir. Ancak bu işlem öncesi ağaçların sahip oldukları nem derecesinin doğru ölçülmesi gerekmektedir. Bunun için bir önceki başlıkta yer alan işlem basamakları gerçekleştirildikten sonra ağacın kurutulmasına geçilebilir. "Doğal" ve "Suni" olmak üzere iki tür ağaç kurutma tekniğinden bahsedilebilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011, s. 4).

Ud yapımında kullanılacak olan ağaçların "doğal" yöntem ve teknikler kurutulması her zaman diğer yöntemlere kıyasla en iyi sonucu verir. Bu yöntemde ki tek sorun doğal yollarla ağaç kurutma işleminin biraz uzun sürmesi yani zaman almasıdır. Ayrıca her ağacın kuruma süresi kendi içinde farklılık gösterdiği gibi diğer ağaç türlerinden farklı olmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011, s. 4).

Bir diğer ağaç kurutma yöntemi doğal olmayan yani suni ağaç kurutma tekniğidir. Bu teknikte ud imalatı için seçilen ağaçlar 100 derecede ısıtılan fırınlar içinde kurutulmaya bırakılır. Doğal yönteme kıyasla daha kısa sürede kurutulan ağaçlar zaman tasarrufu sağlamakla birlikte doğal olmayan ve ısısı birden artırılan bir ortamda ağaç kurutulduğu için ağacın doğal yapısı bozulur, ağaç hücreleri ölür ve ses kalitesinde ciddi düşüşler yaşanır (Yıldırım, 2012, s. 16).

Ud Çalgısının Yapımında Kullanılan Malzemeler

Bu başlık altında Türk müziğinde telli enstrümanlar içinde ayrı bir öneme ve değere sahip olan ud çalgısının yapımında kullanılan malzemeler, bu malzemelerin özellikleri, ölçüleri, formu, tel çeşitleri ve boyları gibi konularında bilgiler aktarılacaktır.

Ud Yapımında Kullanılan Ahşap Malzemeler

Daloğlu (2011) ud çalgısının yapımında en önemli unsurun ud çalgısının yapılacağı malzemeyi yani ağacı seçmek ve işlemek olduğunu belirtmektedir. Daloğlu'na göre Ud teknesi; ceviz, maun, erik, kayısı, akça ağaç, kiraz, ithal ağaçlardan ise magase, vengi, pelesenk gibi ağaçlardan yapılmalıdır.

Yıldırım (2012, s. 24) ud çalgısı yapımında, birçok ağaç cinsinin kullanıldığını, kullanılan bu ağaçların özelliklerine göre de ud çalgısının farklı kısımlarını oluşturduğunu belirtmektedir.

Ud yapımında kullanılan pek çok ağaç çeşidi bulunmaktadır. Bu ağaçların bir kısmı Anadolu'ya özgü olup yüzlerce yıldır ud yapımında kullanılmaktadır. Ancak bir kısmı Anadolu'ya özgü olmayan, ancak diğer ağaç türlerine göre işlemesi kolay ve maliyeti az olan ağaçlardır. Anadolu'ya özgü olan ve ud yapımında kullanılan ağaçlardan bazıları; Köknar, Ladin, Akgürgen, Meşe ve Gül Ağacıdır. Anadolu'ya özgü olmayan ancak ud yapımında kullanılan ağaçların bazıları; Maun, Pelesenk, Abanoz ve Akçaağaç sayılabilir (Yıldırım, 2012, s. 25).

Ud İmalatındaki Makine ve El Aletleri

Ud çalgısının ana malzeme ağaç olmakla birlikte bu ana malzemeyi yani ağacı şekillendirmede ve istenilen formu vermede kullanılan pek çok makine ve el aleti de bulunmaktadır. Bu başlık altında ud çalgısının yapımında kullanılan makine ve el aletleri açıklanacak ve kullanım alanlarına ilişkin kısa bilgiler verilecektir.

Şerit Testere: Ud imalatında ki parçaların, özellikle de sert parçaların kesiminde kullanılan bir makinedir (Burdurlu, 2004, s. 91).

Kompresör: Basınçlı hava püskürten ve bu sayede parça kesiminde oluşan tortuların temizlenmesini sağlayan alettir (Şanıvar'dan aktaran Pamukçu, 2003, s. 2).

Planya Testere: Bir çeşit rende şeklide ki testeredir. Özellikle ud yapımında iç parçaların rendelenerek istenilen şekle sokulmasında kullanılır (Afyonlu'dan aktaran Pamukçu, 2003, s. 3).

Daire Testere: Ud imal edilmesinde ağacın istenilen şekillerde ve ölçülerde kesilerek kullanılmasını sağlayan önemli bir makinedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011, s. 25).

Disk Zımpara: Oyuk açma, kaplama ya da doldurma gibi daha çok masif parça başlarını pürüzsüzleştirerek uygun forma gelmesini (Afyonlu'dan aktaran Pamukçu, 2003, s. 4).

Titreşimli Zımpara Makinesi: Dairesel dönme hareketini bir motor yardımı ile sağlayan, sabit ve zımparanın gerdirmeye düzenini sağlayan kasnak olmak üzere iki kasnaktan oluşan, sağ ve sola doğru hareketli olan ağaç işleme makinesidir (Kuşcuoğlu ve Sofuoğlu, 2004, s. 65).

Dikey Delik Makinesi: Uda delik açma işleminde kullanılan bir makinedir (Afyonlu'dan aktaran Pamukçu, 2003, s. 6).

El Freze Makinesi: En önemli şekillendirme makinelerinden biri olan el freze makinesinin motor ve milinin tablanın altında olması nedeniyle, "alt freze" olarak da adlandırılır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 14).

Verniyerli Kumpas: Ud imalatında daha çok incelik isteyen ud kaplama gibi işler için kullanılan bir alettir (Yıldırım, 2012, s. 31).

Demir Rende: Ud imalatında kullanılan ağaç parçalarını düzgün ve uygun derinlikte kesilerek şekillendirilmesinde kullanılan bir alettir (Yıldırım, 2012, s. 32).

Şerit Testere: Ud imalatında kullanılan ağaçları ve ağaç parçalarını istenilen ebatlarda kemek için kullanılan bir makinedir (Yıldırım, 2012, s. 32).

Freze Bıçağı: Ud imalatında daha çok süslemelerde örneğin udun gövde ya da sap kısmına filato koymak amacıyla kullanılan bir alettir (Yıldırım, 2012, s. 32).

Nişangeç: Ud gövdenin yapım aşamasında kenarlarına filato yerleştirmek amacıyla kullanılır (Yıldırım, 2012, s. 32).

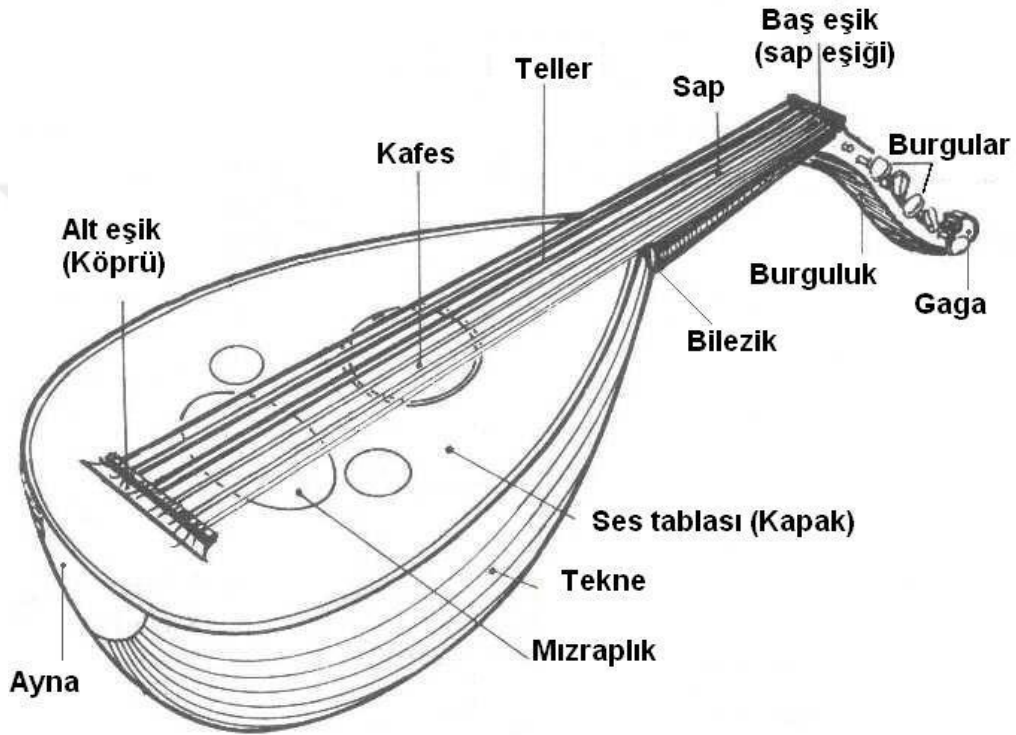
Biz: Hassas bir malzeme olan ağaçtan imal edilen uda delik açılması gerektiğinde, küçük delikleri uda zarar vermeden açmak için kullanılan alettir (Yıldırım, 2012, s. 32).

Çekme Testere: Sadece tek bir yöne arkaya doğru hareket eden ve ud yapımında küçük parçaların düzgün bir şekilde ve istenilen derinlikte kesilmesini sağlayan bir alettir (Yıldırım, 2012, s. 33).

Kıl Testeresi: Bu testere türü ud yapımında son derece incelik gerektiren kesme işlemlerinin yapılmasında kullanılır (Yıldırım, 2012, s. 33).

Ud algısının Yapısını Oluşturan Elemanlar ve Görevleri

Ud saza benzer bir müzik aleti olup şişkin yuvarlak bir gövdede ve bu gövdeye sabitlenmiş kısa bir saptan meydana gelen mızrapla alınan bir müzik aletidir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015, s. 6):

Şekil 1. Ud'un Kısımları Milli Eğitim Bakanlığı (2015). Müzik aletleri yapımı: Ut projesi ve şablonu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Tekne

Tekne; "hafifçe şişkin yuvarlak hatlara sahip olan ve udun ana kısmını meydana getiren, ses derinliğini ve çeşitliliğini oluşturan, ön ve arka olmak üzere içinde iki tane takoz denilen parçanın yer aldığı kısımdır" (Yıldırım, 2012, s. 6).

Dilimler

Udun yarım armuda benzeyen sırt tarafı, çok sayıda (çoğu zaman 19-25 adet) dilimin birbirine monte edilmesiyle oluşur. Uda daha estetik bir görünüm ve zarafet kazandırmak amacıyla udun ana renginden farklı renklerde, yassı, işlenmiş ve inceltilmiş ağaçtan oluşan yaprakların udun teknesine yerleştirilmesidir (Oter, 2007, s. 9). Aralarına, estetik bir görünüm kazandırmak için ana renkten farklı renklerde filetolar yerleştirilir. Göğüs tahtasının tekneye oturduğu ara kesit boyunca ve kafeslerin çevresine de konan filetolar, malzemeler arasında ince kuşaklar gibi geçişi sağlar (Torun ve Özşen, 1998, s. 85).

Filetolar

Uda daha estetik bir görünüm ve zarafet kazandırmak amacıyla udun ana renginden farklı renklerde, yassı, işlenmiş ve inceltilmiş ağaçtan oluşan yaprakların udun teknesine yerleştirilmesidir (Oter, 2007, s. 9).

Takozlar

Ud'da teknenin her iki tarafında konulan ve sivri takoz ile dip takoz olarak adlandırılan bu takozlar, udun gövde ve teknesini bir arada tutan parçalardır (Söylemez, 2009, s. 13).

Kapak (Göğüs)

"Göğüs" veya "kapak" denilen "ses tablosu", udun yapımında en önemli en hassas ve en incelikli kısmını meydana getirir. Bu sebeple yapım aşamasın son derece titiz bir çalışma gerektirir. Bu kısmı bu kadar önemli kılan asıl neden ise udun ses derinliğini ve çeşitliliğini aynı zamanda da çıkacak olan sesin tınısını ve güzelliğini bu kısmın veriyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden düzgün ve kaliteli bir ses derinliğine sahip olunmak isteniyorsa udun bu kısmının yapımında son derece dikkatli olmak gerekir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 4).

Balkonlar

Udda balkon; "kapak tahtasının görünmeyen iç kısmına, damarlara dik, yani form enine paralel gelecek şekilde yapıştırılan ladin çitalara" verilen isimdir (Yıldırım, 2012, s. 8).

Kafesler

Kapak ile birlikte udda ses derinliğine ve pürüzsüzlüğüne etki eden, sesin kaliteli ya da kalitesiz olmasına yola açabilecek olan bu sebeple yapımında son derece dikkatli ve titiz çalışılması gereken kısımdır. Kapak; "eşit büyüklükte açılan ve üzeri kafesle kapatılan" kısma verilen isimdir (Yıldırım, 2012, s. 8).

Eşik

Udun eşik kısmının yapımında sert ağaçlar seçilmesi son derece önemlidir. Çünkü udda eşik kısmı seslerin tellerden kapağa iletilmesini sağlayan dolayısıyla sesin etkinliğinde, kalitesinde, ses derinliğinde önemli rol oynayan kısımdır. Sapa monte edilen burguluk olarak adlandırılan ve üzerinde 11 deliğin bulunduğu kısma beş çift bir tek olmak üzere tellerin tutturulduğu kısımdır (Yıldırım, 2012, s. 9).

Mızraplık

Udun hemen hemen tam orta yerinde bulunan haffi ovalimsi bir yapıda olan kısımdır. Geleneksel tekniklerle yapılmış udlarda kaplumbağa kabuğundan yapılmasına karşın günümüzde artık kaplumbağa kabuğundan yapılanı bulmak neredeyse imkansızdır. Günümüzde bu kısma kaplama parçaları ilave edilerek ayı işlerlik kazandırılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015, s. 10).

Sap

Udun tekne ile burguluk arasında kalan, tekne form boyunun 2/5'i kadar uzunluğa sahip, ön yüzü düz, arka sırtı yarım yuvarlak şekilli konik masif parçaya sap denir. Ut sapının görevi, diğer enstrümanlarda da olduğu gibi üzerine basıldığında tellerin titreşimi ile seslerin çıkmasını sağlar. Ut sapı diğer mızraplı sanat müziği enstrümanlarından farklı olarak perdesizdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 21).

Burguluk

Burguluk; "bir ucu eşikte sabitlenen tellerin burgulara sarılarak akort edilebildiği kısımdır" (Yıldırım, 2012, s. 11).

Denge ve Oranlar

Gitardan kemana, sazdan uda kadar her müzik aletinin belirli bir ls bir başka ifade ile denge ve oranı bulunur. Bunun nedeni müzik aletinin başta görüntüsü olmak üzere, imal edildiği ham maddenin yani ağacın sağlam olması, udun uzun bir süre kullanılabilirliğinin sağlanması, kullanım aşamasında eserlerin icrasında udun kullanılış şekli ve bunun sonucunda çıkan seslerin tınısı yani melodisinin düzgün olması hepsi ve daha fazlası udun denge ve oranları ile ilgilidir (Yıldırım, 2012, s. 12):

Türk Müziğinde Ud'un Yeri

Ud Türk müziğinin kalın sesli ender müzik aletlerinin biridir. Her müzik aleti gibi udunda kendine ait bir nağmesi bulunur. Tek başına kullanıldığında pek fazla bir müziksel anlam ifade etmeyen bu ses aralığı özellikle kalabalık olarak ira edilen müzik eserlerinin seslendirilmesinde udun sahip olduğu bu ses aralığından dolayı temel pozisyonda yer alan ve kullanılan bir müzik aleti olmasını sağlar. Bu sebeple mızrap dediğimiz kemik, maden, ve gibi araçların yardımıyla veya elle alınan udun Türk müziğinde özel bir yer vardır (Koç, 2015, s. 129).

Türk müziğinde bir eser icra edilirken eserin icrasında yer alan tüm müzik aletleri tek bir ses çıkararak aynı nameyi çalarlar. Bunun nedeni Türk müziğinin batı müziğinden farklı olarak tek sesli bir müzik türü olmasından kaynaklanmaktadır. Türk müziğinde çok fazla kalın yani bas sesli müzik aletinin bulunduğu ve kullanıldığđı söylenemez. Bu yüzden ud müzik aleti bir anlamda Türk müziğinde kalın sese sahip olmasından dolayı dengeleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (itrimusic, 2012).

Türk müziğinde batı müziğinde olduğu gibi çeşitli sesler yer almaktadır. Batı müziğinde nota olarak adlandırılan bu seslere Türk müziğinde perde denilmektedir. Bu sesler ince sesteki kalın sese doğru sıralanır (www.bilgioloji.com). Türk müziğinde yer alan bu ince ya da kalın seslerin yerlerini belirlemek için çeşitli müzik aletlerinden özellikle de uddan yararlanılmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde ud Türk müziğinde nağmelerin yerini tespit etmede kullanılmıştır ve halen kullanılmaktadır. Ayrıca ud perdesiz bir saz olmasından dolayı diğer sazlarla kıyaslandığında çok zengin bir ses aralığına sahiptir (Koç, 2010, s. 391).

Bu özelliklerinden dolayı ud kendine özgü sesi, insan ruhu üzerinde bıraktığđı etki, sahip olduğu zengin ses aralığına ile zaman içinde dönem dönem etkisi azalsa da Türk müziğinin

her zaman itibar gören, yokluğu hissedilen, önemini günümüze kadar koruyan Türk müziğinin en önemli sazlarından biri olmuştur.

Türkiye'de Ud Eğitimi ve Metot

Bu başlık altında Türkiye'deki ud eğitim yöntemlerinden “geleneksel usta çırak ilişkisi” ile “ud eğitimi veren özengen müzik kursları” hakkında bilgiler aktarılacak, ayrıca belli başlı ud eğitim metotları üzerinde durulacaktır.

Türkiye'de Ud Eğitimi

Türkiye'de müzik eğitiminde iki farklı yol izlenmektedir. İlki devlet eli ile düzenlenen, müfredatı devlet tarafından belirlenen ve müzik öğretmenleri tarafından verilen "genel müzik eğitim"idir. Genel müzik eğitimi okul öncesi dönemde başlayıp, ilkokul, ortaokul ve liseye kadar zorunlu eğitim olarak verilmekte, liseden sonra ise kendilerini bu alanda geliştirmek isteyen öğrencilere üniversiteler de bu eğitim vermeye devam edilmektedir. Diğer müzik eğitim türü ise özengen (amatör) müzik eğitimidir. Bu eğitimde herhangi bir sebeple genel müzik eğitim hayatı içinde yer almamış bireylerle kendi ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda verilen müzik eğitimidir.

19. yüzyılın ikinci yarısına kadar ud eğitimi geleneksel usta çırak ilişkisi için "meşk" yöntemi ile gerçekleştirilirken, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren batılı anlamda müzik eğitimi ve metotları uygulanmaya başlanmış, 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte toplumsal hayatın her alanında başlayan yenileşme çalışmaları eğitimin her alanında nasıl etkili olduysa onun doğal bir uzantısı olan müzik eğitiminde de köklü değişikliklere yol açmış ve bunun sonucunda 1976 yılında "Türk Musikisi Konservatuarının" açılması ile birlikte pek çok geleneksel Türk müzik aletinin eğitimine başlanması gibi udun da yüksek öğretim düzeyinde okullarda eğitimine başlanmıştır (Kacar, 2003, s. 71).

Eğitim ve müzik eğitiminde yaşanan tüm yeniliklere ve değişimlere karşın ud eğitimin gerçekleştirilmesine dönük olarak tüm üniversitelerde uygulanan ortak kriterlere, niteliklere ve özelliklere sahip bir ud eğitimin olduğunu söylemek pek olası değildir. Her üniversite müzik eğitimi kapsamında gerçekleştirdikleri ud eğitimine yönelik olarak kendi ud eğitim programlarını geliştirmişler ve uygulamaktadırlar (Akdeniz, Akbulut, Uslu, 2016, s. 171).

Geleneksel Usta Çırak İlişkisi

Türk Makam Müziği öğretiminde kullanılan Meşk yöntemi bir nevi sözlü aktarım aracı olarak görülebilir (Behar'dan aktaran Toksoy, 2017, s. 183). Bu sebeple “meşkin” basit bir pedagojik uygulamanın ötesinde, Türk Makam Müziği'nin estetiğine dair önemli ipuçlarını içeren bir kavram olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır (Toksoy, 2017, s. 183).

Meşk'in varlığına dair en eski belgeler on altıncı yüzyıla dayanmaktadır. Yaklaşık yüz yıl öncesine kadar Türk Makam Müziği'nin öğretim ve aktarımı meşk yöntemi ile yapılmıştır (Behar'dan aktaran Toksoy, 2017, s. 184).

Behar meşk yöntemi şu şekilde açıklamaktadır; Önce geçilecek eserin güftesi önce öğrenciye yazdırılır. Bu yazdırma işlemi farklı aralıklarla öğrenci eserin güftesini eksiksiz bir şekilde öğreninceye kadar devam eder. Bu çalışmanın ilk kısmını oluşturur. Bu aşamadan sonra ikinci aşamaya geçilir ve öğrenci eseri ezberden öğrendiğini göstermek için müzik olmadan sadece ellerinin çıkardığı sesleri kullanarak ritmik kalıplar halinde ustasına gösterir. Üçüncü aşamada usta, öğretmen ya da mentor olarak adlandırabileceğimiz müzik eğitimcisi öğrenciye öğretilmeye çalışılan eseri, öğrencisinin öğrendiği düşüncesi kendinde hakim olana kadar okur ve sonrasında öğrencisine okutur. Amaç meşk edilen eserin talebenin hafızasına yer etmesini sağlamaktır (Behar'dan aktaran Toksoy, 2017, s. 184).

Meşk eğitimi için bir yaş aralığı bulunmamaktadır. Meşke başlayacak öğrencinin; güzel bir sese, iyi bir müzik kulağına, asgari bir ritim duygusuna sahip olması gerekmektedir. Ayrıca meşk eğitimi için belirlenmiş bir eğitim süresi de bulunmamaktadır (Behar'dan aktaran Toksoy, 2017, s. 184).

Ud Eğitimi Yapan Özengen Müzik Kursları

Müzik eğitiminin kendi içerisinde üç ana türü bulunmaktadır. Bunlar genel, mesleki ve özengen (amatör) müzik eğitimidir. İşlevleri bakımından ayrı olanlara hitap etmekle beraber bu üç tür sürekli etkileşim halindedir. Bu üç ana türden özengen (amatör) müzik eğitimi isminden de anlaşılacağı gibi özenmekten türeyen bir kelime olup, amatör anlamda verilen müzik eğitimidir (Özdek, 2006, s. 14).

Amatör müzik eğitimi olarak da tanımlayabileceğimiz "Özengen müzik eğitimi", müziğe ilgi duyan, sahip olduğu özellikleri ilgi duyduğu alan ile ilişkilendiren, niteliklerinin ve

yeteneklerinin yeterli ancak geliştirilmesi gerektiğine inanan ve bu doğrultuda işin uzmanlarından yardım alması gerektiğini düşünen bireylere dönük olarak verilen müzik eğitimidir (Uçan'dan aktaran Özdek, 2006, s. 15).

Özengen müzik eğitimi her ne kadar amatör bir yapıya sahip olsa da kendini bu alanda geliştirmek isteyen bireylere belirli bir disiplin anlayışı içinde belirli bir plan dahilinde verilen, bireyleri amatör olarak başladıkları bu müziksel yaşantının sanatsal felsefesini vermeye, öğretmeye çalışan eğitim anlayışıdır. Bu bakımdan özengen müzik eğitimi genel müzik eğitimin tamamen dışında düşünmemek gerekmektedir (Özdek, 2012, s. 1094).

Amatör olarak gerçekleştirilen müzik eğitimi serbest ya da boş zamanları değerlendirmek amacıyla isteğe ve gönüllü katılıma bağlı olarak yürütülen bireysel ve toplu müzik yapma çalışmaları yoluyla gerçekleşir (Uçan'dan aktaran Özdek, 2006, s. 15).

Ud eğitimi yapan özengen müzik kurslarında amaç udda ritim kalıplarını kullanabilen, diziler ile usullerle repertuar oluşturabilen, enstrümanı tekniğine uygun olarak temel, ikinci seviye ve ileri seviyede ud çalabilme bilgi ve becerisinin kazandırılmasıdır. Aynı zamanda da müziğin temel öğelerini, açık mızrap, klavyede baskı ve pozisyon değişimi, temel makam dizileri ve usul velvellerine göre mızrap dolgusu, basit süsleme teknikleri ve ileri teknik icralarını öğrenen ve kullanabilen bireyler yetiştirmektir (www.ismek.ist).

Türkiye'de Ud Eğitim Metotları

Türkçe karşılığını "yöntem" olarak tanımlayabileceğimiz "Metot" kelimesi köken itibarıyla Yunanca bir kelime olup müzikte ki yenileşme süreci içerisinde dilimize yerleşmiş ve zaman içinde "yöntem" kelimesinin yerini "metot" kelimesi almıştır. Kısa bir tanımlama yapılacak olursa metot; "belli bir alanda ilerlemek amacıyla kullanılan teknik ve takip edilen yol" anlamına gelmektedir. Bu tanımlama sanatın bir dalı olan müzik alanına uyarlanacak olunursa; "müzik aletlerinin kullanımına ilişkin gerçekleştirilen eğitim" demek yanlış olmayacaktır (Yücel, 2017, s. 1418).

Olaya bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşarak metot ile ilgili daha spesifik bir tanım yapacak olursak diyebiliriz ki metot; "sanat, teknoloji, bilim, psikoloji vb gibi herhangi bir alanda gerçekleştirilen planlı, programlı, disiplinli bir çalışmada izlenecek olan yolun, kullanılacak olan yöntemleri, yapılacak olan çalışmaların belirlenmesidir" (Saydam'dan aktaran Yücel, 2017, s. 1418).

Ud bir müzik aleti olarak yüzlerce yıllık bir kültürel gemiŖe sahip olsa da dönem dönem etkinliği azalmıŖ ancak Türk musikisi içinde sıklıkla kullanılan ve tercih edilen bir müzik aleti olmuŖtur. Ancak Türklerle birlikte tarih sahnesine çıkan ve farklı pek çok coğrafyaya yayılarak pek çok kültürü etkileyen Türk musikisinde ayrıcalıklı bir konuma sahip olan bu müzik aleti ile ilgili olarak yöntem ve çalma tekniklerinin yer aldığı ne yazık ki pek fazla nitelikli eser bulunmamaktadır (Yücel, 2017, s. 1418).

Bununla birlikte bu müzik aletinin nasıl çalınacağını öğreten teknik ve yöntemlerinden bahseden eser bulunmamaktadır dersek haksızlık etmiŖ oluruz. Az da olsa uda gönül vermiŖ ud icracılarının ortaya koydukları bazı metotlar bulunmamaktadır. Bunlar içinde en önemli olanları aynı zamanda her birinin çok değerli birer ud icracısı ve bestekarı olan ve kendi adları ile zdeŖleŖmiŖ olan Ali Salahi, Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Muhiddin Targan, Onur Akdoğu, Gülçin Yahya, Kadri Ŗenalar ve Fahri Kopuz metotlarıdır (Yücel, 2017, s. 1419).

Cinuçen Tanrıkorur Eğitim Yöntemi

Değerli bir ud sanatçısı ve bestekarı olan Cinuçen Tanrıkorur'un geliŖtirmiŖ olduğu yöntemde ud müzik aletinin icrasında kullanılan 15 pozisyondan 1.ci pozisyon öğretilmesi üzerinde durulmuŖ, buna dönük parçalara ayrıca udun tarihsel geliŖimi hakkında kısa genel bilgilere yer verilmiŖtir (Gerçek, 2010, s. 151-152).

Mutlu Torun Eğitim Yöntemi

Son dönemlerin en önemli ud sanatçılarından biri olan Mutlu Torun'un geliŖtirdięi yöntem udun genel yapısının ve tarihsel evreler içinde geçirdiği geliŖimlerin yer aldığı birinci bölüm, ud müzik aletinin nasıl kullanıldığının öğretildiği ikinci bölüm, ud müzik aletinin kullanımında faydalanılabilecek eserlerin yer aldığı üçüncü bölüm ve uda ait teknik bilgilerin yer aldığı dördüncü bölüm olmak üzere dört kısımdan meydana gelen ve kendi adı ile anılan eğitim yöntemidir (Torun'dan aktaran Gerçek, 2010, s. 152).

Muhiddin Targan Eğitim Yöntemi

19. yüzyılda yaŖayan ve yaŖadıęı dönemin en iyi ud ustalarından dersler alan Muhiddin Targan'nın geliŖtirdięi üç kısımdan oluŖan ve kendi adı ile anılan ud eğitim yöntemidir. Kitabın birinci kısmı ud eğitim tekniklerinin uygulamalarına iliŖkin genel bilgiler içerir. Kitabın ikinci kısmı ise ses teknikleri ve bunların öğretilmesi ve uygulamasına iliŖkin bilgiler içerir. Kitabın nc ve son kısmında ise Muhiddin Targan kendisine ait olan ve

aynı zamanda da bestesini de kendisinin yaptığı eserleri yer alır (Targan'dan aktaran Gerçek, 2010, s. 152).

Onur Akdoğu Eğitim Yöntemi

20. yüzyılda yaşamış olan Onur Akdoğu değerli bir ud sanatçısı olmasının yanı sıra değerli bir müzik bilimcisi, koro şefi ve bestecidir. Geliştirdiği ve 17 bölümden oluşan kendi adı ile anılan ud eğitim yönteminde udun tarihsel süreç içindeki gelişimi ve yeri, ud eğitimine ilişkin teknik bilgiler, ud eğitiminde kullanılabilecek örnek uygulamalar ile udun gelişime katkıları bulunmuş farklı pek çok ud sanatçısına ait çalışmalara yer vermiştir (Akdoğu'dan aktaran Gerçek, 2010, s. 152).

Gülçin Yahya Eğitim Yöntemi

20. yüzyılın en önemli kadın ud sanatçılarından biri olan Gülçin Yahya gerek akademik gerekse de sanatsal çalışmalarla udun 20. yüzyıldaki gelişimine önemli katkıları olmuştur. Gülçin Yahya'nın kendi adı ile anılan ud eğitimi yönteminde sanatçı udun tarihsel gelişiminden çalma tekniklerine, uygulama örneklerinden farklı sanatçılara ait çalışmalara kadar geniş bir yelpaze aralığında ki konulara yer vermiştir (Yahya'dan aktaran Gerçek, 2010, s. 152).

Metot Geliştirme Yöntemleri

İtil (2011, s. 11) çalgı musikisini geliştirme ve çalgı eğitimini yaygınlaştırmada var olan olumsuzlukları ve problemleri minimum düzeyde tutmada ki en önemli sorunsal "çalgı öğretim metotlarının oluşturulması ve geliştirilmesi" olduğunu belirtmiştir.

Çalgı metodunun kısa bir tanımını vermek gerekirse, çalgı metodu; "herhangi bir müzik aletini kullanabilmek için gerekli olan bilimsel ve sanatsal aşamalarının adım adım öğretildiği bilimsel verilerden yola çıkarak hazırlanan eğitim kitabıdır" (Sun'dan aktaran Kahyaoğlu, 2009, s. 1).

Udun diğer müzik aletleri gibi çalınmasında ve öğretilmesinde tekniklerin kullanılması ve çeşitli metotlardan yararlanılması çalışmaları 20. yüzyılın başlarında Şerif Muhiddin Bey ile başlamış ve onun başlattığı bu akıma Cinuçen Tanrıkorur ve Mutlu Torun gibi isimler katılmış ve bu isimler onun açtığı bu yoldan ilerleyerek udun çalınmasında ve öğrenilmesinde kullanılacak çeşitli çalışmaları yazıya aktararak udun da diğer müzik

aletleri gibi belirli yöntemlerle çalınabilen bir müzik aleti olmasını sağlamışlardır (Beşiroğlu'dan aktaran Kahyaoğlu, 2009, s. 2).

Çalgı eğitiminde metot son derece önemli bir husustur. Çünkü kullanılmak istenen çalgının bütün niteliklerini, özelliklerini, icra tekniklerini öğrenme, değerlendirme ve kullanılmasını sağlayan olmazsa olmaz bir unsurdur. Metotlu çalışma bilimsel bir çalışma olma niteliğini taşımaktadır. Metotsuz yapılacak çalışmalar, yani usta çırak ilişkisine dayanan sadece kulaktan kapma ile yapılan çalışmaların çoğu bilimsel bir özellik taşımayacağı gibi taklitten öteye de gidemeyecektir (Aksüt'ten aktaran Kahyaoğlu 2009, s. 3).

20. yüzyılın en iyi ud sanatçısı olarak kabul edilen, aynı zamanda iyi bir yöntem yazarı olan, udun öğretilmesi ve çalınabilmesi için geliştirdiği yöntemi 1996 yılında kitap şeklinde yayımlayan Mutlu Torun'un eseri şu ana kadar yazılan metotlar içerisinde modernliği ile ön plana çıkan ve aynı zamanda da en ayrıntılı, en sistematik ve virtüöz udi yetiştirmeye en uygun olan çalışma olarak kabul edilmektedir (Behar'dan aktaran Kahyaoğlu, 2009, s. 4).

Çalgı eğitiminin belli bir sisteme oturtulmadan ve metotsuz olarak gerçekleştirilmesinin ortaya çıkaracağı ciddi sorunsallar bulunmaktadır. Çalgı eğitiminin nasıl gerçekleştirileceğine dönük araştırmaların yapılmaması sorunların başlıcalarını temsil etmektedir. Bununla birlikte eğitim planlarının gereksiz yüklemelerle doldurulması bir diğer önemli sorunsallı karşımıza çıkartmaktadır. İçinde yaşadığımız yüzyılda çağdaş öğrenme metodolojisinde önemli değişimler ve gelişmeler olmuştur. Bunların en önemlisi; herkese her şeyin değil, öğrenmeyi öğretmenin amaçlanması gerektiğidir (Tura'dan aktaran İtil, 2011, 14-15).

Metodların İncelenmesi

Bu başlık altında Türk musikisine önemli katkıları olmuş ve ud çalgısına yönelik olarak geliştirdikleri metotlarla, ud çalgı eğitimine bilimsel katkılar sağlamış belli başlı müzik eğitimcilerinin ud metotlarına değinilecek ve geliştirdikleri metotlar hakkında bilgiler aktarılacaktır.

İncelenen Metotların Ud Öğretim ve Yöntem Teknikleri Açısından İncelenmesi

Cinuçen Tanrıkorur Ud Metodu:

Bu eğitim tekniğinde çalgı eğitiminin başlangıç konuları ile çalgının anatomik yapısı, bölümleri hakkında bilgiler verilmiştir. Metot kitabında daha çok amatör olarak ud çalmayı düşünen kişiler hedef alınmış, bu kişilerin enstrümanı öğrenmeye başladıklarında temel nota bilgilerinden yoksun oldukları düşünülerek başlangıç seviyesi için temel nota bilgilerine yer verilmemiştir (İtil, 2011, s. 15).

Mutlu Torun Ud Metodu:

Mutlu Torun'a ait olan metot çalışması "Görerek ve Dinleyerek" ismiyle yayınlanmıştır. Metot çalışmasında enstrümanın tutuş pozisyonu öğrenci tarafından kolayca algılanabilmekte, ayrıca ud çalgısının anatomik yapısı, bölümleri ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bu metot da öncelikli olarak temel nota bilgileri gösterilmiş ve ud eğitimine yeni başlayanlar için yalın bir şekilde ifade edilmiştir. Sonrasında ud çalgısı ile ilgili alıştırmalar ve egzersizlere yer verilmiştir (İtil, 2011, s. 15).

Gülçin Yahya Kaçar'a ait Ud Öğretim Tekniği:

Bu metot da çalışmasında öncelikli olarak ud çalgısı ile ilgili temel bilgilere değinilmiş ve bununla birlikte bu metot çalışmasında öncelikli olarak öğrencinin ud çalgısına olan hâkimiyetinin hız kazanması ve ilk dört pozisyonda parmak egzersizlerine ağırlık verilmiştir. Pozisyon değiştirme çalışmalarına değinen metot başlangıç seviyesi için hem yalın hem de parmak çalışmalarına ve hız kazanma yeteneğinin gelişmesi için yazılmış tekniğe sahiptir (İtil, 2011, s. 16).

Metod Öğretim Aşamaları

Müzik eğitiminde ve özellikle de çalgı eğitiminde kullanılacak metot aşamaları, bireylerin çalgıyı öğrenmesinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu sebeple çalgı eğitiminde metot öğretim aşamaları önemli bir süreç olup üç aşamadan oluşmaktadır. Bu başlık altında bu ilkeler kısaca incelenerek açıklanacaktır.

Öğrenciye Görelik İlkesi

Gerçekleştirilecek müzik eğitiminin öğrenciye göre şekillendirilmesi, bireysel farklılıklar ve hazır bulunuşluk düzeyi, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimi dikkate alınarak öğrencinin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenen ve onun öğrenme hızında

gerçekleştirilen eğitimidir Öğretimde verimlilik sağlanabilmesi için her şeyden önce öğrenciye kişinin psikolojisi göz önünde tutulmalıdır (İtil, 2011, s. 18).

Bilinenden Bilinmeyene İlkesi

Müzik eğitiminde öğrencinin ne bilmediği değil neyi bildiği hareket noktası olarak kabul edilerek öğrencinin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenen öğrenme ortamında önceki bilgileri ile yeni bilgileri, bir anlamda öğrencinin geçmiş yaşantıları ile yeni yaşantılarının bir araya getirilerek somuttan soyuta doğru bir eğitim gerçekleştirilir (Demirel'den aktaran Akman ve Aşkın, 2012, s. 6).

Somuttan Soyuta İlkesi

Teorik ve pratik olarak iki aşamada gerçekleştirilen müzik eğitiminde özellikle müzikle ilgili teorik bilgiler öğretilirken, öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak, öğrenciye aktarılan bilgilerin mümkün olduğunca basitleştirilerek ve çokça örneklendirilerek öğrencinin gözle görebileceği elle tutulabileceği yani duyu organları ile hissedebileceği bir düzeye indirilerek yeni öğrenilenleri eski öğrenilenlerin üzerine onları tamamlayıcı bir unsur olarak bilginin öğrencilere aktarılmasıdır (Senemoğlu'dan aktaran Akman ve Aşkın, 2012, s. 7).

Türkiye'de İlköğretimde Müzik Derslerinde Çalgı Öğretimi ve Ud

İlköğretim müzik eğitimi ile hedeflenen öğrencinin kendini tanıması, yeteneklerinin farkına varması, yeteneklerini geliştirecek çalışmalar içine girmesi, müzik aletleri ile tanışması, ritim ve sesleri öğrenmesi, kendi sesini keşfetmesi ve bir müzik aleti kullanmayı öğrenmesidir. Bu dönemde öğrencinin gelişim düzeyleri ve hazır bulunuşlukları dikkate alınarak aynı anda hem müzik aleti kullanımı eğitimi hem de şarkı söyleme eğitimi bir arada yürütülen bir çalışma alanı olmakla birlikte genellikle çocuğun çalgısal boyuttaki gelişimi ses gelişimine göre daha belirgin olmakta ve ön plana çıkmaktadır (Uçan'dan aktaran Ödek, 2005, s. 41).

Buradan da anlaşılmaktadır ki ilköğretim müzik eğitiminde kullanılması gereken çalgılar, öğrencilerin vokal müziklerini destekleyecek ve geliştirecek bir çizgide olmalı, ezgisel ve ritmik özelliklere sahip olmalı aynı zamanda da eşlik çalgısı olarak kullanıma uygun olmalıdır.

Bu bilgiler dayanarak ilköğretimde kullanılması düşünülen çalgıların öncelikli olarak öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine, bununla birlikte bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır. Ayrıca yöresel, kültürel ve etnik farklılıklarla da göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli husustur. Bir diğer belirleyici faktör de işin mali boyutudur. Müzik aletlerinin pahalı oluşu ve her öğrencinin bunları temin edemeyecek olması önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Bu ve bunun gibi pek çok değişkenden ötürü ilköğretim müzik derslerinde kullanım açısından en uygun hangi müzik aletinin olacağı üzerinde tartışmalar halen devam etmektedir. Bu sebeple ilköğretim okullarında müzik derslerinde daha çok blok flüt kullanılmaktadır (Ödek, 2005, s. 43).

İlköğretim müzik derslerinde ağırlıklı olarak blok flüt kullanılmasının pek çok nedeni vardır. Bunlardan ilki maliyet olarak düşük olması, akort sorunun bulunmaması ve taşınmasının kolay olmasıdır. Ayrıca öğrencilere blok flüte ilişkin toplu eğitim verme kolaylığı da bir başka avantajlı yönü konumundadır.

İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Çalgısı Öğretimi

İlköğretimde müzik derslerinde ud çalgısının öğrencilere öğretilmesinde izlenecek yol “ön hazırlık süreci, başlangıç süreci ve gelişim süreci” olmak üzere üç dönemi içerisine almakta ve bu dönem içerisinde öğrencinin gelişim sürecine uygun bir çalgı eğitimi verilmesi önem kazanmaktadır. Bu başlık altında bu dönemler ele alınmış ve öğrencinin gelişim süreci içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır.

Ud Eğitiminde Hazırlık Dönemi

Eğitimin her aşamasında olduğu gibi ud eğitiminde de başarılı olunmak isteniyorsa öncelikli olarak ud eğitimine katılacak öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi önemli bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin eğitim için yeterli gelişmişlik düzeyinde olması gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin ud çalgısını çalmaya dönük olarak içsel bir güdü oluşturmaları, ud çalgısını çalma isteğinin ve ilgisinin bulunması gerekmektedir. Tüm bu unsurların yanı sıra öğrencinin fiziksel özelliklerine uygun, kaliteli ve rahat kullanabileceği bir ud seçimi gerçekleştirilmelidir. Bu dönemdeki bir diğer önemli husus öğretmen seçimi olacaktır. Çünkü unutulmamalı gereken öğretmenin bir mentor gibi usta çırak ilişkisi ekseninde ud eğitimi boyunca

öğrencinin müziksel yaşantısında önemli bir rol oynayacaktır. Aralarında kurulacak olan iletişim bu sürecin yürütülmesinde ve işlerlik kazandırılmasında kilit pozisyonunda olacaktır. Aralarında kurulacak çift taraflı ve etkili bir iletişim öğrencinin verimliliğini, performansını ve motivasyonunu doğrudan etkileyecektir. İyi bir ud eğitimi demek öğrencinin sadece ud çalgısının ve eserlerinin iyi bir icracısı olması anlamına gelmemektedir. İyi bir ud eğitimi aynı zamanda öğrencinin kullandığı udun tarihsel gelişim sürecini, müzik kültürü içindeki önemini, yapım aşamalarını ve maddelerini tanıması demektir. Ud eğitimi tüm unsurlarıyla bir bütündür. Ve bu unsurlardan biri bile eksik olursa iyi bir ud eğitiminden bahsedilmesi olası değildir (Kaçar, 2003, s. 72-73).

Başlangıç Dönemi

Ud eğitiminin başlamasıyla birlikte öğretmenin rolü de doğal olarak artacaktır. Öğrencisi ile sık sık bir araya gelerek planlanan ud eğitimi çerçevesinde çalgı çalma çalışmaları gerçekleştirilecek, öğretmen öğrencinin eğitimi ve gelişimi ile yakından ilgilenecektir. Bu sebeple Mentor olduğu öğrencisi tarafından gerek müziksel yaşantısı gerekse de kişiliği örnek alınacak ve öğrencisi öğretmenin izinden gitmeye çalışacaktır (Kaçar, 2003, s. 72).

Bu aşamadan itibaren öğretmenin gerek yaşantısı gerekse müziksel duruşu öğrenci tarafından sürekli gözlemlenecek ve sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde öğretmenini örnek alarak müziksel davranışlarını kendi yaşantısına aktaracaktır. Öğretmeni çalgıyı nasıl tutuyorsa öğrencisi de öyle tutacak, öğretmeni nasıl çalgı çalıyorsa öğrencisi de öyle çalmaya gayret edecektir. Bu sebeple öğretmeni ud çalgısını tutuşu, duruşu, kullandığı çalgı teknikleri ile öğrencisine iyi bir örnek olmalıdır. Öğrencisi onun duruş ve çalgı tutuş tekniği gözlemleyecek ve aynısını kendi müziksel yaşantısına uyarlayacaktır (Kaçar, 2003, s. 72).

Ud eğitiminde öncelikli konularda biri vücudu doğru pozisyona sokmak ve udu doğru bir şekilde kavrayarak tutmaktır. Diğer müzik aletleri ile kıyaslandığında ud çalgısının tel sayısı daha fazladır. Bu sebeple tel çalışmalarına ayrı bir önem verilmesi ve zaman ayrılması gerekmektedir. Ayrıca ud eğitiminde teorik ve pratik çalışmalar bir arada yürütülmeli, eserler üzerinde icra yolu ile çalışmalar yapılmalıdır (Kaçar, 2003, s. 73).

Gelişme Dönemi

Gerçekleştirilen planlı ve programlı eğitimlerle öğrenci özellikle farklı makamlarda ki ud eserlerinin icrası üzerinde çalışmalı, teknik açıdan kendini geliştirmeye odaklanmalıdır. Pratik ve teorik eğitimi bir arada yürütmeli, farklı ud sanatçıları dinlemeli ve gözlemlemeli, ud icrasında kullanılan pozisyonlardan özellikle Türk eserlinin icrasında önemli ve öncelikli olan I. ve II. pozisyonlar mutlaka öğrenilmeli, diğerleri üzerinde de sık sık alıştırmaya çalışmaları yapılmalıdır (Kaçar, 2003, s. 75-76).

İlköğretim Müzik Derslerinde Türk Müziği ve Ud

İlköğretim müzik eğitiminde amaç öğrencilerin bireysel farklılıkları ve hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alınarak, yetenekleri, becerileri ve ilgileri doğrultusunda müziksel bir alt yapı için gerekli ortamı oluşturmak, sonrasında bu alt yapıyı müziksel faaliyetlerle doldurmak ve ardından öğrenciyi motive ederek, güdüleyerek müziksel etkinlik anlamında bir davranış kazandırmaktır. Müziksel davranışların oluşturulmasında her aşama, her hedef için bir program oluşturulur ve bu program dahilinde belirli bir disiplin içinde hareket edilir. Böylece belirlenen müziksel davranışların kazandırılması aynı zamanda da bireyin müziği bir araç olarak kullanarak yakın ve uzak çevresi ile iletişimsel yeteneklerini geliştirmesi doğrultusunda gerekli bilgi, beceri ve öngörünün oluşması sağlanır (Özgül, 2007, s. 610).

Çocukların müzik zevklerini geliştirmede ve onların kaliteli bir müzik anlayışı kazanmalarında geleneksel müzik eğitiminin önemi büyüktür. Nitelikli bir müzik eğitimi için öğrenciler öncelikli olarak kendi kültürleri olan Türk müziğini tanımalıdır. Eğitimin yakından uzağa, somuttan soyuta, yalından karmaşığa vb. ilkelerinden yola çıkarak, müzik eğitiminde de bilinenden bilinmeyene gidilmesi etkili bir müzik eğitimi için önemlidir. Çünkü çocuklarda yerel ezgilere olan ilgi ve kulak yatkınlığı daha fazla olması nedeniyle eğitime yerel ezgilerden başlanması, evrensel değerdeki müzikleri öğretmek açısından daha etkili olacaktır. Bu da onların evrensel değerdeki müzikleri daha iyi anlamalarını sağlayacak ve böylelikle kendilerini müzik alanında geliştirip kabul ettirebilmeleri daha kolay olacaktır (Demir, 2007, s. 8).

İlköğretimde Müzik Derslerinde Ud Kullanılmasını Etkileyen Faktörler

Özdek (2005, s. 55)'e göre ilköğretim müzik derslerinde udun bir çalgı olarak kullanılmasını engelleyen bir çok değişken yer almaktadır. Bu değişkenlerin başlıcaları şu şekilde sıralaya biliriz:

- Udun Türkiye'de imal edilmesinde bir standardizasyonun sağlanamamış olması, udların farklı boy, ağırlık ve ölçülerde imalatının gerçekleştirilmesi,
- Ud müziğinin icrasında ve notaya aktarılmasında da imal edilmesinde olduğu gibi ortak standartların bulunmaması, her ud icracısının kendine özgü bir ud metodu geliştirmesi,
- Öğretmenlerin üniversitelerden mezun olduklarında ki branş çalgılarının farklılık göstermesi, kişisel tercihleri ve yetenekleri doğrultusunda farklı müzik aletleri kullanmaları, bu sebeple udu derslerinde çalabilecek bilgi, beceri ve donanıma sahip olmamaları,
- Ud gibi çalgı ayarı yapılması sorunlu olan müzik aletleri açısından ders saatlerinin uygun sürede ve uzunlukta olmaması,
- Udun ilköğretim kademesinde kullanılmasına ve öğretilmesine dönük metot tekniklerinin olmaması,
- İlköğretimde ki sınıf mevcutların fazla olması her bir öğrenci ile ilgilenilmesini engellemektedir,
- İlköğretim de ki müzik derslerinin süresinin az olması,
- İlköğretimin ilk kademesinde ki ilk üç yıl da müzik eğitiminin sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesi,
- Belirli bazı müzik aletleri dışında diğer müzik aletlerinin müfredat kapsamına alınmaması gösterilebilir.

Görüldüğü gibi udun müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanılmasını etkileyen önemli faktörler bulunmaktadır. Udun ilköğretim müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanılması isteniyorsa öncelikli olarak bu olumsuz faktörleri giderecek çalışmaların yapılması ve udun müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanılmasına sağlayacak olanakların oluşturulması gerekmektedir.

Ortaokul Müfredatında Ud Eğitimi

Seçmeli müzik dersi öğretim programı ut modülünün amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilere aşağıda ifade edildiği yeterlilikleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunlar (MEB Seçmeli Müzik Dersi Öğretim Programı Ut Modülü, 2018, s. 7-8):

- Sanatsal yönünü geliştirerek sanatsal bakış açısı kazandırmak,
- Bireyin müziği kendisini ifade etmede ve duygularını paylaşmada bir araç olarak kullanılmasına imkan vermek,
- Disiplin, planlı çalışma, kararlı olma gibi kişisel özelliklerini geliştirmesine yardımcı olmak,
- Müzik vasıtasıyla iletişim becerilerini geliştirmek,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek sınıf ortamında kullanmak,
- Müziksel algı ile becerilerini geliştirmek,
- Milli birlik ve bütünlüğü pekiştirmek, aynı zamanda dünya ile bütünleştirilmesini kolaylaştıran müzik kültür ve birikimine sahip olmalarını sağlamak,
- Dinlediği ve seslendirdiği şarkılarla soyut anlama becerilerini geliştirmek,
- Müziği birleştirici ve motive edici yönlerini kavrayarak çevrelerine duyarlı olmalarını sağlamak,
- Türk müziğinin temel çalgılarından biri olan ut sazının Türk müzik kültüründeki yerini kavramasını sağlamak,
- Udun fiziksel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- Ut çalış tekniklerini kavramasını ve uygulamasını sağlamak olarak belirlenmiştir.

Ut Modülünün İlköğretim Müzik Dersinde İşlenişinde Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler

Seçmeli müzik dersi öğretim programı modüler bir program olarak tasarlanmış ve bu doğrultuda "Ut Modülü" hazırlanmıştır. Hazırlanan bu "Ut Modülünün" uygulanmasında dikkat edilecek hususlar aşağıda yer aldığı şekildedir. Bunlar (MEB Seçmeli Müzik Dersi Öğretim Programı Ut Modülü, 2018, s.8):

- Öğretmen, öğrenme alanlarının işlenmesi sırasında, öğrencilerin hazır bulunuşluklarını göz önünde bulundurarak etkinlik planlaması yapmalıdır.
- Öğretmen ut modülüne işlenen program dışında belirli gün ve haftalarla ilgili farklı çalışmalar yapmalı, öğretmen üretkenliği kullanarak ilave konular işlemelidir.
- Öğrencilerin dersi sevebilmeleri için öncelikli olarak izleyici konumunda icracı konuma geçmeleri yani sınıf ortamında gerçekleştirilen uygulamalara aktif olarak katılmaları gerekmektedir. Teorik eğitiminin yanında pratik eğitiminde önemli olduğu göz ardı edilmemeli. Bu yüzden hem ders içerisinde hem de ders dışındaki uygulamalarda öğrenci merkez alınmalı, şarkı söyleme, müzik aleti çalma, dans ve ritmi çalışmaları yapma gibi süreçler ders içerisinde öğretmen tarafından kullanılmalıdır..
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri ile hazır bulunuşluk düzeyleri doğrultusunda öğrencilerin aktif olacakları ve yeteneklerini sergileyebilecekleri eğitim ortamları oluşturulmalıdır.
- Talebelerin kendilerini keşfetmeye yönelik bilgi ve becerileri kurgulanmalı, keşfettikleri sonuçları etkinlikler aracılığı ile paylaşımlarına imkan sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin araştırma-inceleme, bilgiye ulaşma ve sunmasında bilişim teknolojilerinden (Akıllı tahta, tablet, projeksiyon, DVD, CD vb.) faydalanmaları hususuna dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin müzik teknolojilerinden (ses kayıt programları, nota yazım programları, internet ortamındaki online çalgılar, akort cihazı, metronom vb.) yararlanmaları hususuna dikkat edilmelidir.
- Milli Eğitimin temel hedeflerinden sapmadan eğitim ortamının uygulama merkezi olan sınıflarda ki eğitim öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak, öğrenci merkezli olarak öğretmenin ve öğrencilerin ortak çalışmasıyla şekillendirilmelidir.
- Ut modülünde öğrencilerin kişilikleri ve akademik ihtiyaçlarının gelişimi göz önünde bulundurularak alternatif etkinlikler sunulmalı, öğrencinin okula karşı olumlu tutumlar geliştirmesine dikkat edilmelidir.
- Öğretmen öğrencinin kullanacağı udun boyutları ile ilgili olarak öğrencinin fiziki özelliklerini dikkate alarak önerilerde bulunmalıdır.

- Ut modülünün etüt ve eser icrası bölümlerinde amaç; öğrencinin modülde bulunan makamları teorik olarak öğrenmesinden ziyade, ilgili makamları düzeyine uygun eserleri seslendirerek tanınmasına imkan sağlamaktır.
- Öğrencilerin makamlara aşinalığını sağlamak için öğretmenden ilgili makamlarda bilinen eserleri seslendirmesi ve öğrencilerin ders dışında dinleyebilecekleri eserlerle ilgili tavsiyelerde bulunması önemlidir.
- Seçmeli müzik dersi öğretim programı ut modülü yapısal olarak modüler bir biçimde tasarlanmıştır. Bu modülü ilk defa seçen öğrenci sınıf seviyesi gözetmeksizin birinci düzeyden başlamalıdır. Herhangi bir düzeyi tamamlayan öğrenci bir üst düzeye geçmelidir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmaya konu olan çalışma ile ilgili olarak araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, verilerin toplanması için izlenen yol ve toplanan verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Gerçekleştirilen araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama tekniği uygulanmıştır. Betimsel tarama modeli ise; nicel araştırma yöntemlerinden en sık başvurulmuş ve kullanılan bir tarama modeli olup, bir konudaki mevcut durumu araştırmak ve belirlemektir için gerçekleştirilen çalışmadır (Gurbetoğlu, 2018, s. 11).

İki kısımdan oluşan araştırmanın anket kısmının birinci bölümünde; Şanlıurfa Viranşehir'de ilköğretim öğrencilerini kapsayan ve öğrencilerin müzik derslerinde ud çalgısı çalmaya yönelik olarak görüşlerini ortaya çıkartmayı amaçlayan "Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri" bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Anketin ikinci kısmında ise Şanlıurfa Viranşehir'de ilköğretimin ikinci kademesinde derslere giren öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkartmayı amaçlayan araştırmada anket çalışmasının birinci kısmında olduğu gibi yine nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

Çalışmada iki farklı anket uygulanmıştır. İlk anket müzik öğretmenlerine uygulanmış olup, müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde çalgı çalma yeterliliklerine ilişkin sorulardan oluşmaktadır.

Bu çalışmanın ana problemini: Derslerde müzik öğretmenleri branş çalgılarını etkin bir şekilde kullanabiliyor mu? olmuştur ve bu ana problemten hareketle aşağıdaki alt problemlere ulaşılmıştır. Bunlar:

- Ortaokulda müzik derslerine müzik eğitimcileri çalgı çalabiliyorlar mı?
- Ortaokulda müzik derslerine müzik eğitimcileri üniversitelerden mezun oldukları ilgili bölümün alan çalgısını kullanabiliyorlar mı?
- Ortaokulda müzik derslerinde öğretmenler dersleri süresince hangi müzik aleti ya da aletlerini kullanabiliyorlar?
- Ortaokulda müzik derslerinde öğretmenlerinin kendi alan çalgılarını derste kullanmalarını etkileyen etkenler nelerden kaynaklanıyor?
- Ortaokulda 5. -6. -7. ve 8. sınıflarda müzik derslerine udun daha aktif olarak kullanılması fikrine öğretmenler katılıyor mu?
- Ortaokullarda sınıflarda kullanılan çalgı aletleri müzik dersinin işlenmesi açısından yeterli mi?
- Ortaokullarda sınıflarda farklı enstrümanlar kullanmak ve çalgıları çalmak isteyen öğrenciler için ne tür uygulamalar yapılıyor?
- Ortaokullarda 5. -6. -7. ve 8. sınıflarda müzik derslerinde ut eğitimi nasıl geliştirilebilir?
- Ortaokullarda 5. -6. -7. ve 8. sınıflarda müzik derslerinde eğitimi verilen ut çalgısına yönelik olarak öğrencilerin ilgilerini artırmak için okul dışı etkinliklerden (ulusal ve uluslararası yarışmalar, festivaller, özel gün ve haftalar vb gibi) nasıl yararlanılabilir?
- Ortaokullarda 5. -6. -7. ve 8. sınıflarda müzik derslerinde eğitimi verilen ut çalgısının eğitimin yaygınlaştırılması için okul dışı etkinliklerden (ulusal ve uluslararası yarışmalar, festivaller, özel gün ve haftalar vb gibi) nasıl yararlanılabilir?

- Ortaokullarda 5. -6. -7. ve 8. sınıflarda müzik derslerinde eğitimi verilen ut çalgısının eğitimin yaygınlaştırılması için akran eğitiminden nasıl faydalanılabılır?
- Ortaokulda ut eğitiminde öğretmenler ne tür bir eğitim metodu kullanıyorlar?
- Ortaokulda derslerinde ut çalgısının kullanılması Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği gibi geleneksel Türk müziğinin öğretilmesi açısından yararlı olur mu?

Gerçekleştirilen araştırma kapsamında kullanılan ikinci anket ortaöğretim kademesinde uygulanmış olup ana çalışma alanı: "Ortaokul 5. - 6. - 7. ve 8. sınıflarda müzik derslerinde udun öğrenciler tarafından etkin bir şekilde kullanılabilmesi için neler yapılabilir?".

Çalışma kapsamında ortaya çıkan bu ana problemten hareketle aşağıdaki alt problemler hazırlanmıştır:

- Derste öğrenciler hangi müzik aleti ya da aletlerini kullanmak istiyorlar?
- Ortaokulda sınıflarında öğrencilerin müzik öğretmenin gösterdiği müzik aleti dışında farklı müzik aleti kullanma istekleri nereden geliyor?
- Ortaokulda sınıflarında öğrencilerden derste kullanılan müzik aleti dışında müzik aleti kullanan öğrencilere yönelik hangi etkinlikler yapılıyor?
- Ortaokul 5. - 6. - 7. ve 8. sınıflarında özel gün ve haftalarda düzenlenen etkinliklerde görev alan öğrenciler ut çalgısını çalmayı istiyorlar mı?
- Ortaokulda düzenlenen etkinlikler kapsamında dersinde kullanılan müzik aletleri ve çalgıları dışında farklı müzik aleti ve çalgıları kullanılıyor mu?
- Ortaokulda öğrenciler derste hangi müzik aletlerini kullanıyor ya da çalgıları çalıyorlar?
- Ortaokulda müzik öğretmenlerinin ut çalgısını çalmalarına yönelik öğrencilerin düşünceleri nelerdir?
- Ortaokulda müzik derslerinde öğrenciler ud çalgısını dinlemeyi tercih ediyorlar mı?
- Ortaokulda müzik derslerinde öğrenciler ud çalgısını çalmayı diğer müzik aletlerine ya da çalgılarına göre daha fazla tercih ediyorlar mı?

Evren ve Örneklem

"Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri" isimli araştırmanın Şanlıurfa'daki ortaokullarda çalışan müzik eğitimcileri ile

yine Şanlıurfa Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda okuyan ve müzik derslerine giren 5. - 6. - 7. ve 8. sınıf öğrencileri evrenini oluşturmaktadır.

"Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri" isimli araştırmanın örneklemini ise Türkiye Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Şanlıurfa ili Viranşehir ilçe merkezindeki ortaokullarında görevli 150 civarındaki müzik öğretmeninden rastgele seçilmiş 10 erkek ve 11 kadın toplamda 21 müzik öğretmeni ile Türkiye Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Şanlıurfa ili Viranşehir ilçe merkezindeki ortaokullarda müzik derslerine giren 800 civarındaki 5. - 6. - 7. ve 8. sınıflara giren 140 kız 100 erkek olmak üzere rastgele seçilmiş toplamda 240 öğrenciden oluşmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün 240 kişi olarak belirlenmesi nicel araştırmanın özelliğinin bir sonucudur. Nicel araştırmalarda örneklemden evrene genelleme yapmak amacıyla, seçilen örneklemin büyüklüğü önem kazanır. Nicel araştırma ile asıl ulaşılmak istenen “analitik bir genellemenin” yapılıp yapılamayacağıdır. Bu nedenle örneklemin büyüklüğü mümkün olduğunca geniş tutulmaya çalışılmıştır (Baltacı, 2018, s. 259).

Anketin Hazırlanması ve Uygulanması

Çalışma kapsamında kullanılacak anketler "Ortaokul'da 5. - 6. - 7. ve 8. sınıflarda müzik derslerine giren müzik öğretmenlerine uygulanacak anketler" ve "Ortaokul 5. - 6. - 7. ve 8. sınıflarda müzik dersine giren öğrencilere uygulanacak olan anketler" olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Anketlerin hazırlanılmasında Attila Özdek (2005)'in "Bağlama'nın İlköğretim II. Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma", Leyla Demir (2007)'in "Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri" ve Mustafa Demir (2014)'in "Ortaokul 6, 7, ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Derslerinde Bağlama Çalgısının Kullanımına İlişkin Görüşleri" isimli yüksek lisans tez çalışmalarından yararlanılmış ve esinlenilmiştir.

Hazırlanan anketler çalışmayı yürüten araştırmacı tarafından çoğaltılmış ve bizzat araştırmacı tarafından çalışmaya katılan müzik öğretmenlerine ile öğrencilere dağıtılmış, uygulanmış ve toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Gerçekleştirilen bu yüksek lisans çalışmasında ortaokula giden öğrencilerin udu bir müzik aleti olarak nasıl gördükleri, okul içinde ve dışında ne tür müzik aletleri kullanmayı tercih ettiklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak için anket uygulanmıştır. Anket kısa süre içerisinde büyük insan kitlelerine ve geniş bölgelere uygulanabilir olması, maliyetinin diğer araştırma tekniklerine göre daha düşük olması, sonuçlarının hızlı bir şekilde değerlendirilebilir olması, çalışmaya katılan bireylerin görüş, değer, hayat standartları, tutum, düşünce, görüş ve davranışları hakkında bir fikir vermesi amacıyla uygulanan bir çalışma tekniğidir (Thomas, Wolfden aktaran Büyüköztürk, 2005).

Anketlerin oluşturulmasından önce yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilişkili yerli ve yabancı makaleler, ulusal tez merkezinde yer alan tezler, yine konu ile ilişkili olabileceği düşünülen çalışmalar ve kitaplar taranmıştır. Sonrasında yine konu ile ilişkili anket çalışmaları incelenmiş ve gerçekleştirilmiş olan bu anketlerden yararlanarak biri 5. - 6. - 7. ve 8. sınıfta okuyan öğrencilere diğeri ise bu sınıflarda derslerine giren müzik öğretmenlerine yönelik olarak taslak iki anket örneği oluşturulmuştur. Sonrasında oluşturulan anket taslağı alanında uzman öğretim görevlilerine kontrol ettirilerek onlardan gelen geri dönütler doğrultusunda gerekli düzeltme ve değişiklikler yapılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket iki bölümden ve toplam 18 sorudan oluşmaktadır. Anketin ilk kısmında katılımcıya ilişkin demografik özellikleri içeren 6 soru yer almaktadır. İkinci kısım ise 12 sorudan oluşmaktadır ve katılımcıların ud çalgısını müzik derslerinde kullanımına ilişkin görüşlerinden oluşmaktadır. Öğretmenlere uygulanan anket ise iki kısımdan ve 21 sorudan oluşmaktadır. Anketin ilk kısmında bir önceki ankette olduğu gibi katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin 5 soru yer alırken anketin ikinci kısmında 15 soru yer almaktadır ve bu sorular müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde çalgı çalınmasına ilişkin görüşlerini içermektedir. Öğrencilere uygulanan anketin birinci bölümünde seçenekli sorular yer alırken ankettin ikinci kısmı ise 5'li Liker tipi sorulardan oluşmaktadır. Öğretmenlere uygulanan ankettin birinci kısmı seçenekli sorulardan oluşurken ankettin ikinci kısmında 5'li Liker tipi sorular yer almaktadır.

Anket örneği hazırlandıktan sonra ortaokul öğrencilerden 50 kişiden oluşan bir kontrol grubu üzerinde uygulanmış ve anketin kapsam geçerliliği çalışması yapılmıştır.

Çünkü bilimsel olarak nitelendirilen bir çalışmada ölçme aracının inandırıcılığı, geçerliliği ve genellenebilmesi önemli bir ölçüttür ve bunu sağlayanda kapsam geçerliliğidir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s. 253).

Kapsam geçerliliği; geçerlik çalışmalarında geliştirilmek istenen ölçek ile ölçülmek istenilen özellik arasındaki bağıntının tutarlı olmasına özen gösterilmesidir. Kapsam geçerliliği olarak ifade edilen bu tip bir çalışmayla her bir maddenin amaca ne derece hizmet ettiği ortaya konulur. Bu sayede geliştirilen bir ölçekte, çalışılan konu harici ilgisiz ifadeler yerine konuyu temsil gücü yüksek ifadelerle yer verilecektir (Ayre vd aktaran Yeşilyurt ve Çapraz, 2018, s. 253).

Verilerin Analizi

Veri analizi, verilerin düzenlenmesi, araştırma soruları çerçevesinde betimlenmesi ve yorumlanması aşamalarından oluşan bir süreçtir. Verilerin betimlenmesi ve alan yazın değerlendirmesi çerçevesinde araştırmacı bir takım yorumlara ulaşır ve araştırma probleminin ilişkin sonuç ve öneriler ortaya koyar (Yıldırım ve Şimşek'ten aktaran Demir, 2015, s. 19).

Araştırmanın ulaştığı sonuçlar "içerik analizi" yöntemiyle neticelendirilmiştir. İçerik analizi; araştırma kapsamında elde edilen sonuçların objektif ve ölçülebilir şekilde tanımlanmasıdır. İçerik analizi ile hedeflenen çalışma verilerinden elde edilen bilgilerin sınıflandırılması, yargıların sonuçlarının ortaya konması, yargı sonuçlarının formüle edilmesi ve bilimsel bir rapora dönüştürülmesidir. Daha basit bir ifade ile araştırma sonucunda ulaşılan sayısal değerlerin basitleştirilerek araştırmayı okuyanlar tarafından anlaşılabilir bir içeriğe dönüştürmesidir (Janis, Berelson, Weber'den aktaran Koçak ve Arun, 2006). Araştırma kapsamında yapılan anketin verilerinin tamamı SPSS 22 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. SPSS 22 ile:

- Frekans dağılımı
- Standart sapma ve ortalama (bu hesaba uygun değişken çok az, o nedenle genellikle frekans dağılımı verilebildi)
- Ağırlıklı Ölçek Ortalaması
- Khi-kare (öğrenci için khi-kare sonuçları verildi sadece çünkü öğretmen için yapılan khi-kare testi tamamen geçersiz çıktı)

- Güvenirlik ve Faktör Analizi

Sayıtlar

"Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri" isimli araştırmada;

- Araştırma kapsamında kullanılmak üzere oluşturulan örneklemin araştırmanın evrenini temsil ettiğine,
- Udun müzik derslerinde ana çalgı olarak kullanılmasına ilişkin çalışmaların yetersiz olduğuna,
- Ankette kullanılan soruların hem müzik öğretmenleri hem de ortaokulda müzik dersi alan öğrencilerin dürüst ve içtenlikle cevapladıkları düşünülmüştür.
- Bu araştırmanın sadece Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir'de ki ortaokullarda gerçekleştirilmiş olması en büyük sorunsalını teşkil etmektedir. Bu sebeple gerçekleştirilen bu yüksek lisans çalışmasının ulaştığı verilerin genellenebilmesi için çalışmanın sadece Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir'de ki ortaokullar yerine Türkiye'nin bütününe ya da belli bir alandaki ortaokullarını çalışmaya dahil edilecek şekilde genişletilmesi gerekmektedir.

Yöntem

Araştırma için gerekli olan veriler, nicel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olan anket tekniği ile elde edilmiştir. Bu anket tekniğini 1929 yılında ilk kez Kim Likert bulmuş ve yine kendisi tarafından güncellenmiş ve Türkçe'ye "Likert Tutum Ölçeği" çevrilmiştir.kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

SPSS 22 ile elde edilen verilerden yola çıkarak ulaşılan bulgular önce tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca tablolara ilişkin sözel bilgiler aktarılmış ve her bir tablo ulaşılan bulgular sonucunda yazılı olarak değerlendirilmiştir.

Kullanılan Yöntemler

- Frekans dağılımı

- Standart sapma ve ortalama (bu hesaba uygun değişken çok az, o nedenle genellikle frekans dağılımı verilebildi)
- Ağırlıklı Ölçek Ortalaması
- Khi-kare (öğrenci için khi-kare sonuçları verildi sadece çünkü öğretmen için yapılan khi-kare testi tamamen geçersiz çıktı)
- Güvenirlik ve Faktör Analizi

Araştırma Bulguları

Bu başlık altında gerçekleştirilen araştırmanın bulguları tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Öğrenciler İle İlgili Araştırma Bulguları

Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Bu araştırma Şanlı Urfa ilinin Viranşehir ilçesinde yürütülmüştür. Araştırmanın bu kısmında ilk olarak öğrencilerin demografik özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 18,3'ü 5. sınıf, % 15,4'ü 6. sınıf, % 36,5'i 7. sınıf, % 29,8'i 8. sınıf öğrencisidir (Tablo 1).

Tablo 1

Talebelerin Sınıf Bilgileri ve Sayılarının Frekans Değerleri (%)

Şube/Sınıf	Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
5.	38	18,3
6.	32	15,4
7.	76	36,5
8.	62	29,8
Total	208	100,0

Talebelerin cinsiyet durumlarına göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin yarısı erkek, yarısı ise kız öğrencidir.

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Frekans Dağılımı (%)

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kız öğrenci	104	50,0
Erkek öğrenci	104	50,0
Toplam	208	100,0

Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 3,4'ünün babası okula gitmemiş iken, % 39,9'unun ilkokul mezunu olduğu, % 48,1'inin ortaokul mezunu olduğu, % 5,8'inin lise mezunu olduğu ve % 2,9'unun üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Babanın Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Okula gitmemiş	7	3,4
İlkokul mezunu	83	39,9
Ortaokul mezunu	100	48,1
Lise mezunu	12	5,8
Üniversite mezunu	6	2,9
Toplam	208	100,0

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 27,4'ünün annesi okula hiç gitmemiş iken, % 51,9'unun ilkokul mezunu, % 17,3'ünün ortaokul mezunu, % 2,9'unun lise mezunu ve % 0,5'i üniversiteyi bitirmiştir.

Tablo 4

Annelerinin Eğitim Durumu Sorusunun Frekans Değerleri (%)

Bitirmiş Oldukları Okul Türü	Sayı	Yüzde (%)
Okula gitmemiş	57	27,4
İlkokul mezunu	108	51,9
Ortaokul mezunu	36	17,3
Liseyi bitirmiş	6	2,9
Üniversiteyi bitirmiş	1	0,5
Total	208	100,0

Öğrencilerin ailelerin gelir durumuna göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir. Buna göre öğrencilerin ailelerinin % 43,3’ü 1.500 TL’den az, % 40,9’unun 1.501 ile 2.000 TL arasında, % 9,1’inin 2.001 ile 3.000 TL arasında, % 4,8’inin 3.001 ile 5.000 TL arasında, % 1,0’inin ise 5.001’den fazla gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Gelir Aralığı (TL)	Sayı	Yüzde (%)
1.500 TL’den az	90	43,3
1.501-2.000 TL	85	40,9
2.001-3.000 TL	19	9,1
3.001-5.000 TL	10	4,8
5.001 TL’den fazla	2	1,0
Belirtmek istememiş	2	1,0
Toplam	208	100,0

Öğrencilerin Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri:

Öğrencilerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımları ve etkinlik düzeyleri araştırma kapsamında sorgulanmıştır. Bu kapsamda öğrencilere ud çalgısı ile ilgili belirli yargılar yöneltilmiş ve öğrencilerin bu yargıları *Hiç Katılmıyorum (1)....Tamamen Katılıyorum (5)* ölçeğine göre değerlendirmesi istenmiştir. Buna göre, ilk olarak öğrencilerin yarısından fazlası (% 57,7) öğretmenlerinin derslerde ud çalmasını istemektedir (Tablo 6).

Tablo 6

Öğrencilerin “Öğretmenlerimizin derslerde ud çalmasını isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	15	7,2
Genellikle Katılmıyorum	10	4,8
Bazen Katılmıyorum	30	14,4
Çoğunlukla Katılıyorum	33	15,9
Tamamen Katılıyorum	120	57,7
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Ud dinlemeyi seviyorum” yargısı yöneltilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 38,9’u bu yargıya tamamen katılmakta iken , % 19,2’si katılmakta ve % 21,2’si bazen katılmamaktadır (Tablo 7).

Tablo 7

Öğrencilerin “Ud dinlemeyi seviyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	23	11,1
Genellikle Katılmıyorum	20	9,6
Bazen Katılmıyorum	44	21,2
"Çoğunlukla Katılıyorum"	40	19,2
"Tamamen Katılıyorum"	81	38,9
Total	208	100,0

Öğrencilere “Ud’u blok flütten veya melodikadan daha fazla seviyorum” yargısı yöneltilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 22,1’i bu yargıya hiç katılmamakta iken , % 15,4’ü genellikle katılmamakta ve % 21,6’sı bazen katılmamaktadır (Tablo 8).

Tablo 8

Öğrencilerin “Ud’u blok flütten veya melodikadan daha fazla seviyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	46	22,1
Genellikle Katılmıyorum	32	15,4
Bazen Katılmıyorum	45	21,6
Çoğunlukla Katılıyorum	46	22,1
Tamamen Katılıyorum	39	18,8
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Ud çalmak isterim” yargısı yöneltilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 42,8’i bu yargıya tamamen katılmakta iken , % 14,9’u çoğunlukla katılmakta ve % 16,8’i bazen katılmamaktadır (Tablo 9).

Tablo 9

Öğrencilerin “‘Ud çalmak isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	42	20,2
Genellikle Katılmıyorum	11	5,3
Bazen Katılmıyorum	35	16,8
Çoğunlukla Katılıyorum	31	14,9
Tamamen Katılıyorum	89	42,8
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “‘Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud eşliğinde çalmak isterim” yargısı yöneltilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 33,7’si bu yargıya tamamen katılmakta iken , % 26,4’ü çoğunlukla katılmakta ve % 19,2’si bazen katılmamaktadır (Tablo 10).

Tablo 10

Öğrencilerin “‘Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud eşliğinde çalmak isterim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	22	10,6
Genellikle Katılmıyorum	21	10,1
Bazen Katılmıyorum	40	19,2
"Çoğunlukla Katılıyorum"	55	26,4
"Tamamen Katılıyorum"	70	33,7
Total	208	100,0

Öğrencilere “‘Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum” yargısı yöneltilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 26,4’ü bu yargıya tamamen katılmakta iken , % 26,9’u çoğunlukla katılmakta ve % 17,3’ü bazen katılmamaktadır (Tablo 11).

Tablo 11

Öğrencilerin “Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	29	13,9
Genellikle Katılmıyorum	32	15,4
Bazen Katılmıyorum	36	17,3
Çoğunlukla Katılıyorum	56	26,9
Tamamen Katılıyorum	55	26,4
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır” yargısı yöneltmiştir. Buna göre öğrencilerin % 41,3’ü bu yargıya hiç katılmamakta iken , % 14,4’ü genellikle katılmamakta ve % 18,8’i bazen katılmamaktadır (Tablo 12).

Tablo 12

Öğrencilerin “Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	86	41,3
Genellikle Katılmıyorum	30	14,4
Bazen Katılmıyorum	39	18,8
Çoğunlukla Katılıyorum	27	13,0
Tamamen Katılıyorum	26	12,5
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum” yargısı yöneltmiştir. Buna göre öğrencilerin % 62,5’i bu yargıya hiç katılmamakta iken , % 13,0’ü genellikle katılmamakta ve % 10,1’i bazen katılmamaktadır (Tablo 13).

Tablo 13

Öğrencilerin “Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	130	62,5
Genellikle Katılmıyorum	27	13,0
Bazen Katılmıyorum	21	10,1
Çoğunlukla Katılıyorum	15	7,2
Tamamen Katılıyorum	15	7,2
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum” yargısı yöneltmiştir. Buna göre öğrencilerin % 58,7’si bu yargıya tamamen katılmamakta iken , % 21,6’sı çoğunlukla katılmakta ve % 9,1’i bazen katılmamaktadır (Tablo 14).

Tablo 14

Öğrencilerin “Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	9	4,3
Genellikle Katılmıyorum	13	6,3
Bazen Katılmıyorum	19	9,1
Çoğunlukla Katılıyorum	45	21,6
Tamamen Katılıyorum	122	58,7
Toplam	208	100,0

Öğrencilere “Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum” yargısı yöneltmiştir. Buna göre öğrencilerin % 36,1’i bu yargıya tamamen katılmamakta iken , % 24,5’i çoğunlukla katılmakta ve % 24,0’ü bazen katılmamaktadır (Tablo 15).

Tablo 15

Öğrencilerin ‘‘Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	18	8,7
Genellikle Katılmıyorum	14	6,7
Bazen Katılmıyorum	50	24,0
"Çoğunlukla Katılıyorum"	51	24,5
"Tamamen Katılıyorum"	75	36,1
Total	208	100,0

Öğrencilere ortaokul müzik eğitiminde hangi çalgıları öğrenmek istedikleri sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin % 28,8'i bağlama, % 28,4'ü gitar, % 23,1'i piyano, % 12,5'i keman, % 4,8'i flüt, % 1'i ise ud çalmak istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 16).

Tablo 16

Öğrencilerin Ortaokul Müzik Eğitiminde Öğrenmek İstedikleri Çalgı Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Çalgı Türü	Sayı	Yüzde (%)
Bağlama	60	28,8
Gitar	59	28,4
Piyano	48	23,1
Keman	26	12,5
Flüt	10	4,8
Ud	2	1,0
Klarnet	1	0,5
Kaval	1	0,5
Cevap vermemiş	1	0,5
Toplam	208	100,0

Öğrencilerin yaşantılarında öğrenmek istedikleri çalgı durumuna göre dağılımı ise Tablo 17'de verilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 30,3'ü gitar, % 29,8'i piyano, % 17,8'i bağlama, % 11,1'i keman, % 3,8'i flüt, % 1,4'ü ud çalmak istemektedir (Tablo 17).

Tablo 17

Öğrencilerin Yaşantılarında Öğrenmek İstedikleri Çalgı Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Çalgı Türü	Sayı	Yüzde (%)
Gitar	63	30,3
Piyano	62	29,8
Bağlama	37	17,8
Keman	23	11,1
Flüt	8	3,8
Ud	3	1,4
Klarnet	3	1,4
Kaval	3	1,4
Mandolin	1	0,5
Cevap vermemiş	5	2,4
Toplam	208	100,0

Öğrencilerin müzik derslerinde ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım ve etkinlik düzeylerine ait ağırlıklı ölçek ortalamaları Tablo 18’de verilmiştir. Buna göre öğrenciler “‘Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum” (4,2), “‘Öğretmenimizin derslerde ud çalmasını isterim” (4,1) gibi ifadelerle çoğunlukla katılmaktadır (4). Öğrenciler “‘Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır” (2,4) ve “‘Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum” (1,8) gibi ifadelerle ise genellikle katılmamaktadır.

Tablo 18

Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri

N=208 öğrenci	"Tamamen Katılıyorum"	"Çoğunlukla Katılıyorum"	"Bazen Katılmıyorum"	"Genellikle Katılmıyorum"	"Hiç Katılmıyorum"	Ölçek Ort.
Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum.	122	45	19	13	9	4,2
Öğretmenimizin derslerde ud çalmasını isterim.	120	33	30	10	15	4,1
Ud dinlemeyi seviyorum.	81	40	44	20	23	3,7
Müzik derslerinde öğrendiğimiz şarkıların ud ile çalınmasını isterim.	75	51	50	14	18	3,7
Türküleri ya da diğer tür müzikleri ud eşliğinde çalmak isterim.	70	55	40	21	22	3,6
Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum.	55	56	36	32	29	3,4
Ud çalmak isterim.	89	31	35	11	42	3,3
Ud'u blok flütten ve ya melodikadan daha fazla seviyorum.	39	46	45	32	46	3,0
Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır.	26	27	39	30	86	2,4
Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum.	15	15	21	27	130	1,8

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımlar ve etkinlik düzeyleri arasındaki bir ilişki olup olmadığı Khi-kare Bağımsızlık Testi ile ölçülmüştür. Buna göre cinsiyet ile “ud çalmak isterim” değişkeni arasında % 0,01 düzeyinde anlamlı bir ilişki mevcuttur. Yine cinsiyet ile “udu blok flütten ve ya melodikadan daha fazla seviyorum” ve “Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi

öğreneceğimi düşünüyorum’’ değişkenleri arasında % 0,1 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 19

Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri

Yargılar	Khi-kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	p değeri
Ud çalmak isterim.	16,211	4	0,003*
Ud'u blok flütten ve ya melodikadan daha fazla seviyorum.	8,739	4	0,067**
Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum.	7,661	4	0,100**
Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum.	4,904	4	0,297
Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum.	4,498	4	0,343
Müzik derslerinde öğrendiğimiz şarkıların ud ile çalınmasını isterim.	4,531	4	0,339
Öğretmenimizin derslerde ud çalmasını isterim.	0,739	4	0,946
Türküleri ya da diğer tür müzikleri ud eşliğinde çalmak isterim.	2,767	4	0,598
Ud dinlemeyi seviyorum.	2,318	4	0,677
Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır.	0,796	4	0,939

*0,01 düzeyinde anlamlı, **0,1 düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Güvenirlik ve Faktör Analizi:

Bu kısımda öğrencilerin müzik derslerinde ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımlar ve etkinlik düzeylerine ilişkin güvenirlik ve faktör analizi sonuçları verilmiştir.

Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Güvenirlik Analizi:

Öğrencilerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım düzeylerine ilişkin 10 adet yargı Cronbach Alfa katsayısı tekniği kullanılarak çalışmanın güvenilirlik doğrulanmıştır. Bu yargılar Cronbach Alfa katsayısı 0,713 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı 0.5'ten büyük olduğu için yargılar güvenilirlerdir.

Öğrencilerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Faktör Analizi:

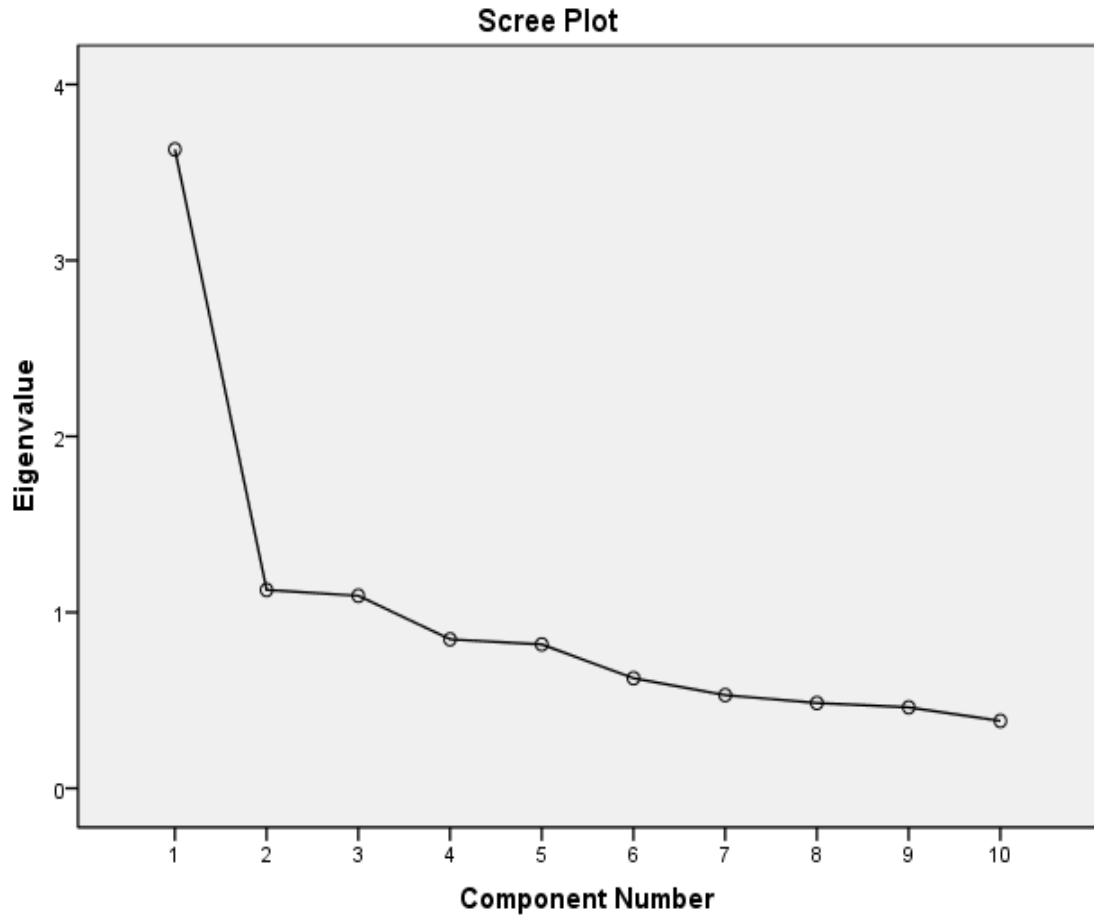
Öğrencilerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım düzeylerine ilişkin 10 adet yargı için Faktör Analizi yapılmıştır. Öncelikle Faktör Analizi yapılabilmesi için yeterli KMO değerini sağlamak gerekmektedir. Bu veri setindeki yargıların KMO değeri 0,836 değeri ile 0,5'ten büyük ve 1'e yakın bir değerdir (Tablo 20). Bu da veri setinin Faktör Analizi'ne oldukça uygun olduğunu göstermektedir. Bundan sonraki aşama Faktörleri kendi arasında gruplandırmak olmalıdır.

Tablo 20

Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi'nin KMO Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	0,836
Barlett's Test of Sphericity	
-Approx. Chi-Square	493,496
-Sig.	0,000

Öğrenciler için yapılan Faktör Analizi'ne ait scree plot grafiği Şekil 2'de verilmiştir. Buna göre analiz sonucunda yargıların üç adet faktör altında toplandığı görülmektedir.

Şekil 2. Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi'nin Scree Plot Grafiği

Öğrenciler için yapılan Faktör Analizi'ne ait toplam açıklanan varyans tablosu Tablo 21'de verilmiştir. Buna göre öğrencilere yöneltilen 10 adet yargı 3 adet faktör altında toplanmakta ve bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı % 58,526 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 21

Öğrenciler için Yapılan Faktör Analizi Toplam Açıklanan Varyans

Toplam Açıklanan Varyans								
Başlangıç Özdeğeri			Asıl Toplamlar			Döndürülen Toplamlar		
Toplam	Varyans	Kümülatif	Toplam	Varyans	Kümülatif	Toplam	Varyans	Kümülatif
	%	%		%	%		%	%
1	3,631	36,310	3,631	36,310	36,310	2,411	24,110	24,110
2	1,127	47,583	1,127	11,273	47,583	2,292	22,919	47,028
3	1,094	58,526	1,094	10,943	58,526	1,150	11,498	58,526
4	0,847	66,993	-	-	-	-	-	-
5	0,818	75,171	-	-	-	-	-	-
6	0,625	81,425	-	-	-	-	-	-
7	0,529	86,717	-	-	-	-	-	-
8	0,485	91,566	-	-	-	-	-	-
9	0,460	96,170	-	-	-	-	-	-
10	0,383	100,000	-	-	-	-	-	-

Öğrencilere yöneltilen yargıların hangi faktörler altında toplandığına dair veriler ve faktör yükleri Tablo 22’de detaylıca verilmiştir. Buna göre “Ud dinlemeyi seviyorum”, “Udu blok flütten veya melodikadan daha fazla seviyorum”, “Öğretmeninizim derslerde ud çalmasını isterim” ve “Ud çalmak isterim” yargıları aynı faktör altında (Faktör 1) toplanmıştır. Bu faktörü “ud sevgisi” olarak adlandırmak mümkündür. “Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum”, “Müzik derslerinde öğrendiğimiz şarkıların ud ile çalınmasını isterim”, “Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum” ve “Türküleri ya da diğer tür müzikleri ud eşliğinde çalmak isterim” yargıları Faktör 2 altında toplanmıştır. Bu faktöre “ud çalınması isteği ” denebilir. Faktör 3’ün altında toplanan yargılara bakılarak ise bu faktöre “udun önemi” ismi verilebilmektedir.

Tablo 22

Öğrenciler İçin Yapılan Faktör Analizi Sonuçları

Yargılar	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Ud dinlemeyi seviyorum	0,810	0,150	0,073
Udu blok flütten veya melodikadan daha fazla seviyorum	0,688	0,154	-0,023
Öğretmeninizim derslerde ud çalmasını isterim	0,679	0,302	0,034
Ud çalmak isterim	0,610	0,476	-0,144
Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum	0,201	0,755	0,078
Müzik derslerinde öğrendiğimiz şarkıların ud ile çalınmasını isterim	0,155	0,723	-0,201
Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum.	0,110	0,689	0,159
Türküleri ya da diğer tür müzikleri ud eşliğinde çalmak isterim	0,351	0,598	-0,180
Ud önem verdiğim çalgılar arasında yer alır.	0,230	-0,044	0,797
Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum.	-0,443	0,015	0,619

Öğretmenler ile İlgili Araştırma Bulguları:

Araştırmanın bu kısmı öğretmenler ile ilgili araştırma bulgularını içermektedir.

Öğretmenlerin Demografik Özellikleri:

Öğretmenlerin cinsiyet durumuna göre dağılımına bakıldığında öğretmenlerin % 38,1'inin kadın % 61,9'unun erkek olduğu görülmektedir (Tablo 23).

Tablo 23

Öğretmenlerin Cinsiyet Durumuna İlişkin Frekans Değerleri (%)

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	8	38,1
Erkek	13	61,9
Total	21	100,0

Müzik öğretmenlerinin hangi üniversiteleri bitirdiklerine yönelik bilgiler Tablo 24'te görülmektedir.

Tablo 24

Eğitimcilerin Bitirdikleri Üniversitelere İlişkin Frekans Değerleri (%)

Üniversite İsmi	Sayı	Yüzde (%)
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	9,5
Cumhuriyet Üniversitesi	2	9,5
Balıkesir Üniversitesi	2	9,5
Gazi Üniversitesi	2	9,5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	9,5
Mustafa Kemal Üniversitesi	2	9,5
İnönü Üniversitesi	2	9,5
Ege	1	4,8
Giresun	1	4,8
Kırıkkale	1	4,8
Şehit Ömer Halisdemir	1	4,8
Pamukkale	1	4,8
Ondokuz Mayıs	1	4,8
Uludağ Üniversitesi	1	4,8
Toplam	21	100,0

Müzik öğretmenlerinin hangi üniversiteleri bitirdiklerine yönelik bilgiler Tablo 25'te yer almaktadır. Buna göre % 42,9'u müzik bölümünden, % 28,6'sı müzik öğretmenliği bölümünden, % 9,5'i müzikoloji bölümünden ve geri kalanı diğer bölümlerden mezun olmuştur (Tablo 25).

Tablo 25

Öğretmenlerin Mezun Oldukları Alan Durumuna Göre Frekans Dağılımı (%)

Mezuniyet Alanı	Sayı	Yüzde (%)
Müzik Bölümü	9	42,9
Müzik Öğretmenliği	6	28,6
Müzikoloji	2	9,5
Türk Halk Oyunları	1	4,8
Şan	1	4,8
Türk Müziği	1	4,8
Klasik Batı Müziği	1	4,8
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin mezun olunan alan çalgısı türüne göre dağılımı Tablo 26’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu şan/piyano (% 28,6) ve keman (% 28,6) alan çalgılarından mezun olmuşlardır.

Tablo 26

Alan Çalgısı Sorusunun Frekans Değerleri (%)

Çalgı	Sayı	Yüzde (%)
Şan/Piyano	6	28,6
Keman	6	28,6
Yan flüt	2	9,5
Çello	2	9,5
Viyola	2	9,5
Gitar	1	4,5
Davul/Ritim	1	4,5
Bağlama	1	4,5
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre dağılımı Tablo 27’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 76,2) ortaokulda görev yapmaktadır.

Tablo 27

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Frekans Dağılımı (%)

Okul Türü	Sayı	Yüzde (%)
Ortaokul	16	76,2
İmam Hatip Ortaokulu	2	9,5
Lise	3	14,3
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin tecrübelerine göre dağılımı Tablo 28’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin %19,0’u 1 yıl, % 9,5’i 2 yıl, % 33,3’ü 3 yıl, % 23,8’i 4 yıl ve % 14,3’ü 5 yıl ve daha fazla tecrübelidir. Ortalama tecrübe 3,09 yıl, standart sapma 1,41 yıl hesaplanmıştır.

Tablo 28

Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Frekans Dağılımı (%)

Tecrübe Yılı	Sayı	Yüzde (%)
1 yıl	4	19,0
2 yıl	2	9,5
3 yıl	7	33,3
4 yıl	5	23,8
5 yıl ve fazlası	3	14,3
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri:

Öğretmenlerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımlar ve etkinlik düzeylerine yönelik yargılara ait frekans dağılımları bu bölümde verilmiştir. Öğretmenlerin % 38,1'i "Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum" yargısına tamamen katılırken, % 38,1', çoğunlukla katılmakta, % 23,8'i ise bazen katılmamaktadır (Tablo 29).

Tablo 29

Öğretmenlerin "Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum" Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Genellikle Katılmıyorum	0	0,0
Bazen Katılmıyorum	5	23,8
Çoğunlukla Katılıyorum	8	38,1
Tamamen Katılıyorum	8	38,1
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin "Müzik derslerinde mezun olduğum alan çalgısını kullanıyorum" yargısına katılma durumlarına göre dağılımları Tablo 30'da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 33,3'ü bu yargıya tamamen katılır iken, % 28,6'sı ise çoğunlukla katılmakta, % 19,0'u genellikle katılmamakta ve yine % 19,0'u hiç katılmamaktadır.

Tablo 30

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde mezun olduğum alan çalgısını kullanıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	4	19,0
Genellikle Katılmıyorum	4	19,0
Bazen Katılmıyorum	0	0,0
Çoğunlukla Katılıyorum	6	28,6
"Tamamen Katılıyorum"	7	33,3
Total	21	100,0

“Müzik derslerinde birden fazla çalgı kullanabiliyorum” yargısına öğretmenlerin katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 31’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 19,0’u bu yargıya tamamen katılmakta, % 23,8’, çoğunlukla katılmakta, % 28,6’sı bazen katılmamakta, % 19,0’u genellikle katılmamakta ve % 9,5’i hiç katılmamaktadır.

Tablo 31

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde birden fazla çalgı kullanabiliyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
"Hiç Katılmıyorum"	2	9,5
"Genellikle Katılmıyorum"	4	19,0
Bazen Katılmıyorum	6	28,6
Çoğunlukla Katılıyorum	5	23,8
"Tamamen Katılıyorum"	4	19,0
Total	21	100,0

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor” yargısına katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 32’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 19,0’u bu yargıya tamamen katılır iken, % 28,6’sı çoğunlukla katılmakta, % 38,1’i bazen katılmamakta, % 4,8’i genellikle katılmamakta ve % 9,5’i hiç katılmamaktadır.

Tablo 32

Öğretmenlerin ‘‘Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	2	9,5
Genellikle Katılmıyorum	1	4,8
Bazen Katılmıyorum	8	38,1
Çoğunlukla Katılıyorum	6	28,6
"Tamamen Katılıyorum"	4	19,0
Total	21	100,0

Eğitimcilerin ‘‘Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum’’ yargısına katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 33’te verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 42,9’u bu yargıya tamamen katılmakta, % 42,9’u çoğunlukla katılmakta, % 4,8’i bazen katılmamakta ve % 9,5’i hiç katılmamaktadır.

Tablo 33

Öğretmenlerin ‘‘Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	2	9,5
Genellikle Katılmıyorum	0	0,0
Bazen Katılmıyorum	1	4,8
Çoğunlukla Katılıyorum	9	42,9
Tamamen Katılıyorum	9	42,9
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin ‘‘Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum’’ yargısına katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 34’te verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 57,1’i bu yargıya hiç katılamamakta iken % 4,8’i genellikle katılmakta, % 14,3’ü bazen katılmamakta, % 14,3’ü çoğunlukla katılmakta ve % 9,5’i tamamen katılmaktadır.

Tablo 34

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	12	57,1
Genellikle Katılmıyorum	1	4,8
Bazen Katılmıyorum	3	14,3
Çoğunlukla Katılıyorum	3	14,3
"Tamamen Katılıyorum"	2	9,5
Total	21	100,0

Eğitimcilerin “Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim” yargısına katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 35’te verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 38,1’i bu yargıya tamamen katılmakta, % 38,1’i çoğunlukla katılmakta, % 14,3’ü bazen katılmamakta, % 4,8’i genellikle katılmakta, % 4,8’i ise hiç katılmamaktadır.

Tablo 35

Öğretmenlerin “Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	1	4,8
Genellikle Katılmıyorum	1	4,8
Bazen Katılmıyorum	3	14,3
Çoğunlukla Katılıyorum	8	38,1
Tamamen Katılıyorum	8	38,1
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin “Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum” yargısında katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 36’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 38,1’i bu yargıya tamamen katılmakta, % 33,3’ü çoğunlukla katılmakta, % 9,5’i bazen katılmamakta, % 14,3’ü genellikle katılmakta ve % 4,8’i hiç katılmamaktadır.

Tablo 36

Öğretmenlerin ‘‘Ud'un müzik eēitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldıēına katılmıyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Daēılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	1	4,8
Genellikle Katılmıyorum	3	14,3
Bazen Katılmıyorum	2	9,5
"�oēunlukla Katılıyorum"	7	33,3
"Tamamen Katılıyorum"	8	38,1
Total	21	100,0

‘‘Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiēine inanıyorum’’ yargısına öğretmenlerin katılma durumlarına göre daēılımı Tablo 37’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 23,8’i bu yargıya tamamen katılmakta, % 33,3’   oēunlukla katılmakta, % 38,1’i bazen katılmamakta, % 4,8’i ise hiç katılmamaktadır.

Tablo 37

Öğretmenlerin ‘‘Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiēine inanıyorum’’ Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Daēılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
"Hiç Katılmıyorum"	1	4,8
"Genellikle Katılmıyorum"	0	0,0
"Bazen Katılmıyorum"	8	38,1
"�oēunlukla Katılıyorum"	7	33,3
"Tamamen Katılıyorum"	5	23,8
Total	21	100,0

‘‘Müzik derslerinin süresi Ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için yeterli deēil’’ yargısına öğretmenlerin katılma durumlarına göre daēılımı Tablo 38’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 52,4’  bu yargıya tamamen katılmakta, % 4,8’i bazen katılmakta, % 19,0’u genellikle katılmamakta, % 23,8’i hiç katılmamaktadır.

Tablo 38

Öğretmenlerin "Başta Ud olmak üzere çalgı ayardı gerektiren müzik aletlerine yönelik ayrılan müzik eğitimi saatlerinin az olması" Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Ölçek	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	5	23,8
Genellikle Katılmıyorum	4	19,0
Bazen Katılmıyorum	1	4,8
Çoğunlukla Katılıyorum	0	0
Tamamen Katılıyorum	11	52,4
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde Ud'u kullanıyorum” yargısına katılma durumlarına göre dağılımı Tablo 39’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 90,4’ü bu yargıya hiç katılmamaktadır.

Tablo 39

Öğretmenlerin “Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde Ud'u kullanıyorum” Yargısına Katılma Durumlarına Göre Frekans Dağılımı (%)

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	19	90,4
Genellikle Katılmıyorum	0	0,0
Bazen Katılmıyorum	1	4,8
Çoğunlukla Katılıyorum	0	0,0
Tamamen Katılıyorum	1	4,8
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin "Branş çalgınızı kullanmamanızın sebepleri nereden kaynaklanıyor?" sorunsalının dağılımları Tablo 40’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 47,6) "Branş çalgımı sürekli olarak değil daha çok dönem dönem kullanabiliyorum" cevabını vermiştir.

Tablo 40

Öğretmenlerin "Branş çalgınızı kullanmamanızın sebepleri nereden kaynaklanıyor?" Yargısının Frekans Değerleri (%)

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Branş çalgım görev yaptığım okulda yok ayrıca taşıması güç.	4	19,0
Üniversiteyi bitirdikten sonra branş çalgımı kullanmayı bıraktım.	1	4,8
Görev yaptığım okulda branş çalgıma karşı bir ilgi yok.	6	28,6
Branş çalgımı daha çok dönem dönem kullanabiliyorum.	10	47,6
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin "Müzik derslerinde başka müzik aletleri çalan öğrencilere yönelik davranışlarınız nelerdir?" sorunsalının dağılımları Tablo 41’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 47,6) ‘‘Bazı farklı çalgıların derste kullanılmasına izin veriyorum’’ cevabını vermiştir.

Tablo 41

Öğretmenlerin "Müzik derslerinde başka müzik aletleri çalan öğrencilere yönelik davranışlarınız nelerdir?" Yargısının Frekans Değerleri (%)

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Her bir öğrenci ile ilgilenerek kullanmak istedikleri müzik aletlerine ilişkin bilgiler veriyorum.	8	38,1
Derste kullanılanların dışında müzik aletleri ile derse katılmalarına onay vermiyorum.	2	9,5
Bazı farklı müzik aletlerinin derse getirilmesini onaylıyorum..	10	47,6
Derste kullanılan müzik aletleri dışında müzik aleti getirenlerle derste ilgilenmiyorum.	1	4,8
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin ‘‘Derste kullanılan müzik aletlerinin dışında talebelerin değişik müzik aletleri kullanma isteklerin kaynak noktası neresidir? sualine verilen cevaplar Tablo 42’de verilmiştir. Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 52,4) "Talebeler duygusal bir bağ kurdukları müzik aletlerini kullanmak istiyorlar" cevabını vermiştir.

Tablo 42

Öğretmenlerin “Farklı çalgılar kullanan öğrencilerin bu isteği nereden kaynaklanıyor?” Yargısının Frekans Değerleri (%)

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Öğrenci öncesinde o müzik aletinin kullanımına yönelik ders aldığı için veya almaya devam ettiği için o müzik aletini tercih ediyor	1	4,8
Hali hazırda öteden beri o müzik aleti ailede olduğu için kendini o müzik aleti üzerinden geliştirmek istiyor.	4	19,0
Standart müzik aletleri dışında müzik aletleri kullanmak isteyenleri destekliyorum.	4	19,0
Talebeler duygusal bir bağ kurdukları müzik aletlerini kullanmak istiyorlar.	11	52,4
Cevap vermemiş	1	4,8
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin “Müzik eğitiminde çoğunlukla ne tür müzik aletleri kullanıyorlar?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 43’te verilmiştir. Buna göre ağırlıklı olarak bağlama (% 42,9) ve flüt (% 33,3) cevabı alınmıştır.

Tablo 43

Öğretmenlerin “Müzik eğitiminde öğrenciler çoğunlukla ne tür müzik aletleri kullanıyorlar?” Yargısının Frekans Değerleri (%)

Çalgı Türü	Sayı	Yüzde (%)
Bağlama	9	42,9
Flüt	7	33,3
Gitar	2	9,5
Diğer	3	14,3
Toplam	21	100,0

Öğretmenlerin müzik derslerinde ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım ve etkinlik düzeylerine ait ağırlıklı ölçek ortalamaları Tablo 44’de verilmiştir. Buna göre öğretmenler “Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum” (4,2), “Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum” (4,1) gibi ifadelerle çoğunlukla katılmaktadır (4). Öğretmenler “Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum” (2,3) ifadesine genellikle katılmıyorum (2), “Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde ud’u kullanıyorum” (1,3) ifadesine ise hiç katılmıyorum (1) cevabını vermiştir.

Tablo 44

Öğretmenlerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri

N=21 öğretmen	"Tamamen Katılıyorum"	"Çoğunlukla Katılıyorum"	Bazen Katılmıyorum	"Genellikle Katılmıyorum"	"Hiç Katılmıyorum"	Ölçek Ort.
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum.	9	9	1	2	0	4,2
Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum.	8	8	5	0	0	4,1
Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim.	8	8	3	1	1	4,0
Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum.	8	7	2	3	1	3,9
Müzik derslerinin süresi ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için yeterli değil.	11	1	4	5	0	3,9
Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum.	5	7	8	0	1	3,7
Müzik derslerinde mezun olduğum alan çalgısını kullanıyorum.	7	6	4	0	4	3,6
Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor.	4	6	8	1	2	3,4
Müzik derslerinde birden fazla çalgı kullanabiliyorum.	4	5	6	4	2	3,2
Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum.	2	3	3	1	12	2,3
Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde Ud'u kullanıyorum.	1	0	1	0	19	1,3

Öğretmenlerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Güvenirlilik ve Faktör Analizi:

Bu kısımda öğretmenlerin müzik derslerinde ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşımlar ve etkinlik düzeylerine ilişkin güvenirlik ve faktör analizi sonuçları verilmiştir.

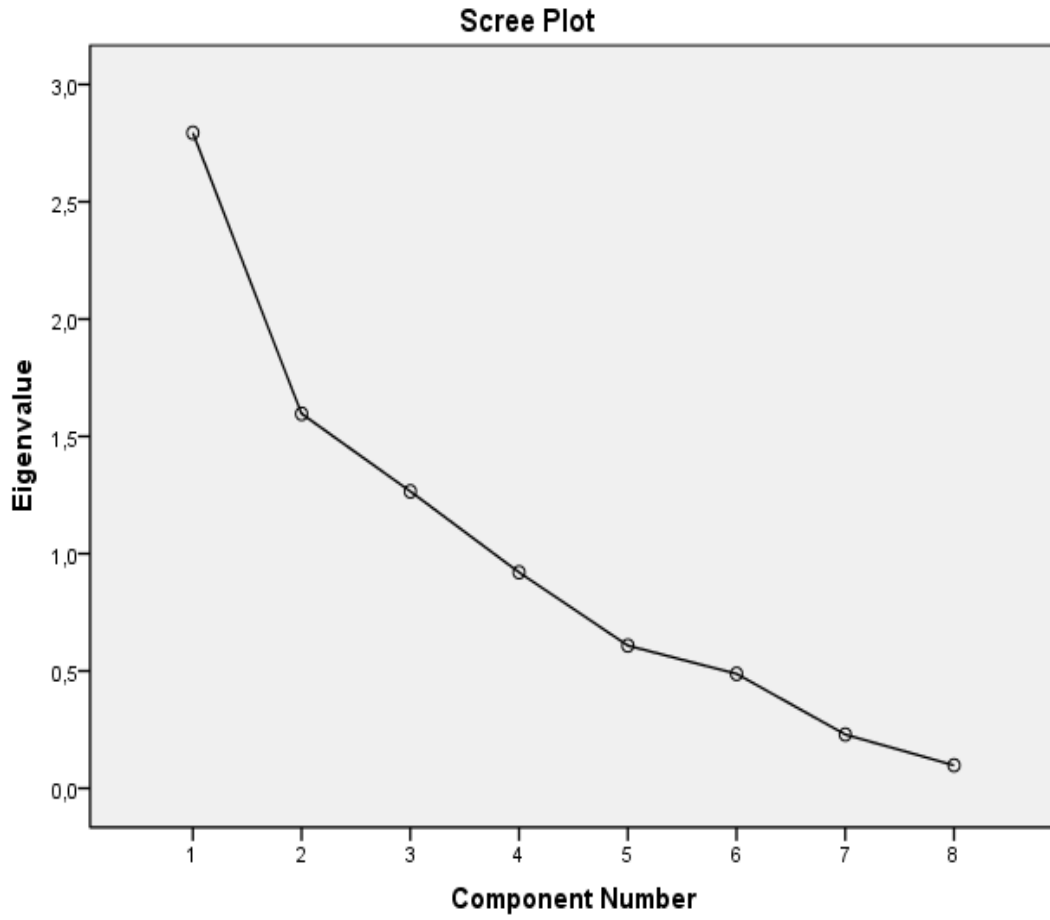
Öğretmenlerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Güvenirlik Analizi:

Öğretmenlerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım düzeylerine ilişkin 11 adet yargı Cronbach Alfa katsayısı ile güvenirlik çalışmasına tabi tutulmuştur. Bu yargılar Cronbach Alfa katsayısı 0,636 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı 0.5'ten büyük olduğu için yargılar güvenilirlerdir.

Öğretmenlerin Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeylerine İlişkin Faktör Analizi:

Öğretmenlerin ud çalgısının kullanımına yönelik yaklaşım düzeylerine ilişkin 11 adet yargı bulunmaktadır. Faktör Analizi sırasında faktör yükü 0,5'in altında olan 3 adet yargı silinmek durumunda kalmıştır. Bu nedenle Faktör Analizi 8 adet yargı için yapılmıştır. Öncelikle Faktör Analizi yapılabilmesi için yeterli KMO değerini sağlamak gerekmektedir. Bu veri setindeki yargıların KMO değeri 0,529 değeri ile 0,5'ten büyük bir değerdir. Bu da veri setinin Faktör Analizi'ne uygun olduğunu göstermektedir. Bundan sonraki aşama Faktörleri kendi arasında gruplandırmak olmalıdır.

Öğretmenler için yapılan Faktör Analizi'ne ait scree plot grafiği Şekil 3'de verilmiştir. Buna göre analiz sonucunda yargıların üç adet faktör altında toplandığı görülmektedir.

Şekil 3. Öğretmenler İçin Yapılan Faktör Analizi'ne Ait Scree Plot Grafiği

Öğretmenler için yapılan Faktör Analizi'ne ait toplam açıklanan varyans tablosu Tablo 45'de verilmiştir. Buna göre öğretmenlere yöneltilen 8 adet yargı 3 adet faktör altında toplanmakta ve bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı % 70,696 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 45

Öğretmenler için Yapılan Faktör Analizi Toplam Açıklanan Varyans

Toplam Açıklanan Varyans								
Başlangıç Öz Değeri			Asıl Toplamlar			Döndürülen Toplamlar		
Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	2,794	34,923	34,923	2,794	34,923	34,923	2,697	33,712
2	1,596	19,954	54,877	1,596	19,954	54,877	1,500	18,746
3	1,265	15,819	70,696	1,265	15,819	70,696	1,459	18,238
4	0,921	11,508	82,204	-	-	-	-	-
5	0,608	7,606	89,809	-	-	-	-	-
6	0,488	6,101	95,910	-	-	-	-	-
7	0,229	2,867	98,776	-	-	-	-	-
8	0,098	1,224	100,000	-	-	-	-	-

Öğretmenlere yöneltilen yargıların hangi faktörler altında toplandığına dair veriler ve faktör yükleri Tablo 46’da detaylıca verilmiştir. Buna göre;“Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim”, "Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum", "Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum" ve "Müzik derslerinin süresi ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için yeterli değil" yargıları aynı faktör altında (Faktör 1) toplanmıştır. Bu faktörü "ud çalınması isteği" olarak adlandırmak mümkündür. "Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum" ve "Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum" yargıları Faktör 2 altında toplanmıştır. Bu faktöre "farklı çalgı isteği" denebilir. Faktör 3’ün altında toplanan yargılara bakılarak ise bu faktöre "çalgının önemi" ismi verilebilmektedir.

Tablo 46

Öğretmenler İçin Yapılan Faktör Analizi Sonuçları

Yargılar	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim.	0,906	0,182	-0,160
Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum.	0,876	0,154	-0,219
Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum.	0,780	-0,148	0,027
Müzik derslerinin süresi ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için yeterli değil.	0,501	-0,058	0,093
Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum.	0,177	-0,883	0,037
Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum.	0,431	0,647	0,088
Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor.	0,050	-0,192	0,872
Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum.	-0,175	0,427	0,779

BÖLÜM 4

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında SPSS 22 ile elde edilen verilerin analizlerine dayanarak çalışmaya ilişkin sonuç ve önerilerde bulunulacaktır.

Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen istatistiksel sonuçların tartışılmasına gidilerek, çalışmanın örgütsel yazına katkıları, sınırlılıkları ve geleceğe dönük öneriler üzerinde durulacaktır.

Gerçekleştirilen çalışma sonucunda:

- Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde ud çalgısını müzik çalgısı olarak çalmalarını istediklerini belirtmişlerdir. Müzik derslerinde müzik öğretmenlerinin çalgı kullanmaları, öğrencilerin müzik derslerine olan ilgilerini artıracak gibi aynı zamanda müzik derslerinin daha etkili, verimli ve anlaşılır olmasını sağlayacaktır.
- Çalışmaya katılan öğrencilerin yarıya yakın bir kısmı (%40,9) ud çalgısını dinlemeyi sevdiklerini belirtmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde ud çalgısını kullanmaları öğrencilerin bu çalgıya olan ilgilerini arttıracaktır.
- Öğrencilerin %42,8'lik bir kısmının blok flüt yerine ud çalgısını müzik derslerinde kullanmayı tercih ettikleri belirtmişlerdir. Geleneksel çalgıların müzik derslerinde müzik öğretmenleri tarafından kullanılması bu çalgıların öğrenciler tarafından tercih edilme olasılığını arttıracaktır.

- Öğrencilerin Türküleri ya da diğer müzik türlerini ud çalgısı ile çalmayı tercih ettiklerini, Türkülerin ya da diğer müzik türlerinin ud ile daha iyi ve kolay öğrenileceğini belirtmişlerdir.
- Bir diğer ilginç sonuç ise çalışmaya katılan öğrencilerin ud çalgısına diğer çalgılara göre daha az önem verdiklerini belirtmeleri olmuştur. Öğrencilerin %74,5 udun önem vermediği çalgılar arasında yer aldığını belirtirken sadece %25,5'lik bir kısım udun önem verdiği çalgılar arasında yer aldığını belirtmiştir. Udu müzik derslerinde müzik öğretmenleri tarafından daha sık kullanılması, müzik eserlerinin icrasında tercih edilmesi öğrencilerin bu çalgıya olan bakış açılarını olumlu yönde değiştirecektir.
- Öğrencilerin %85,6'sı müzik derslerinde udu bir çalgı olarak kullanılmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.
- Ayrıca çalışmada yer alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu %89,4 yani 198 öğrenci müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde udu bir çalgı olarak kullanmalarının onlarında bu çalgıyı kullanmaya ve dinlemeye yönlendireceğini belirtmişlerdir. Bu da öğretmenlerin bu çalgının kullanımını yaygınlaştırmaları isteniyorsa öncelikli olarak kendilerinin onu müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanmaları gerektiği yargısını ortaya koymaktadır.
- Gerçekleştirilen çalışmada klarnet, kaval, ud ve flüt çalgısının öğrenciler tarafında tercih edilmediği görülmüştür. Müzik derslerinde hangi çalgıyı kullanmayı öğrenmek istersiniz sorusuna öğrencilerin %28,8 bağlama, %28,4 gitar ve %23,1 piyona olarak cevap vermiştir.
- Bir diğer çalışma bulgusu ise öğrencilerin yaşantılarında daha çok % 30,3 ile gitar, % 29,8 ile piyano, % 17,8 ile bağlama kullanmayı öğrenmek istedikleri sonucu olmuştur.

Gerçekleştirilen çalışma sonucunda öğretmenlerle ilgili elde edilen sonuçlar aşağıda ki gibidir;

- Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu %74,2'si müzik derslerinde çalgı çaldıklarını belirtirken, %23,8'i müzik derslerinde kısmen çalgı kullandıklarını belirtmişlerdir. Müzik derslerinde müzik öğretmenlerinin çalgı kullanmaları, öğrencilerin müzik derslerine olan ilgilerini artıracak gibi aynı zamanda müzik derslerinin daha etkili, verimli ve anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

- Bir diğ er ilginç sonuç ise öğretmenlerin mevzun oldukları alan çalgısını müzik derslerinde kullanmıyor olmaları olmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %66,6'sı yani yarıdan fazlası mezun oldukları alan çalgısını müzik derslerinde bir eğitim aracı olarak kullanamamaktadırlar.
- Çalışmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası %57,1'i sadece bir çalgı  alabildiklerini belirtirken, birden fazla çalgı  alabilen   retmen yüzdesi 42,8'dir.
- Çalışmada yer alan öğretmenlerin 52,4'si kullandıkları çalgının müzik derslerini yürütmede yeterli olduğunu belirtirken %47,6'sı ise yeterli olmadığını belirtmiştir. Udu flüt ya da piyano gibi çalgılarla karşılaştırınca derslerde bile kısa bir süre içerisinde akort edilebilmesi, taşınabilirlik açısından kolay olması, maliyetli bir çalgı olmaması, müzik derslerinde müzik eserlerinin icrası sırasında  alınıp söylenebilmesi gibi avantajları müzik derslerinin işlenişinde ve öğrencilere sevdirelmesinde önemli etkisi olacağını göstermektedir.
- Öğretmenlerin %93,9'u öğrencilerini flüt dışında bir çalgı kullanmaları yönünde desteklediklerini belirtmişlerdir. Bunun temel nedeni flüt, kaval, yan flüt gibi üflemeli çalgıların eserlerin icrasında hem  alınıp hem de söylenmesine uygun olmamasından kaynaklanmaktadır.
- Gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin sadece %23,8'nin öğrencilerin   retmenlerinin önerdiği çalgı dışında bir çalgıyı kullanmalarına izin verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü müzik ders süresinin az olması, sınıfların kalabalık olması öğretmenlerin müzik dersleri sırasında öğrencilerle bireysel olarak ilgilenmelerini güçleştirmektedir.
- Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın müzik derslerinde yapılmasını çalışmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası %76,2'si olumlu bakmakta ve desteklemektedir. Çünkü Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği gibi geleneksel müziklerin ve parçaların öğretilmesinde geleneksel çalgıların kullanılması en doğru ve en etkili yönetme olacaktır.
- Çalışmaya katılan müzik   retmenlerinin %71,4'  udun müzik derslerinde kullanımıyla ilgili yeterli çalışmaların yapılmadığını düşünmektedir. Ud  algısının öğretilmesi, kullanılması ve tanıtılmasına yönelik akademik çalışmaların yapılması, ud çalgısının müzik öğretmenleri tarafından daha fazla tercih edilmesini sağlayacağı gibi udun müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanılmasına yönelik olumlu katkılar da sağlayacaktır.

- Çalışmada yer alan müzik öğretmenlerinin %57,1'i udun müzik derslerinde ya da ilgili faaliyetlerde kullanılmasının öğrenciler arasında kullanılmasına ilişkin olumlu bir etkisi olacağını düşünürken, çalışmaya katılan %42,9'luk bir öğretmen kesimi ise bu düşünceye katılmamaktadır. Udu bir çalgı olarak sadece derslerde değil ders dışı okul faaliyetlerinde kullanılması (sosyal etkinlikler, yıl sonu gösterileri, şiir dinletileri vb gibi) öğrenciler açısından bu çalgıya yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayacaktır.
- Çalışmaya katılan müzik öğretmenlerin %52,4'ü ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için müzik derslerinin süresi yeterli olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Müzik derslerinin süresinin kısa olması ve sınıf mevcutlarının fazlalığı bunda ki en büyük etken konumundadır.
- Ayrıca çalışmada yer alan müzik öğretmenlerinin neredeyse tamamına yakın bir kısmı %90,4'ü udu müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde kullanmadıklarını belirtmişlerdir.
- Çalışmada ulaşılan bulgulardan bir diğeri ise müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde alan çalgılarını okulda bulunmaması, taşıma zorluğu, mezun olduktan sonra alan çalgılarından soğumaları, görev yaptıkları bölgede ve okulda kullandıkları çalgıya yönelik ilgi olmamasından dolayı kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan müzik öğretmenlerin yarıya yakını da 47,6'lık kısmı alan çalgılarını ender olarak kullanabildiklerini belirtmişlerdir.
- Yine gerçekleştirilen çalışmayla ulaşılan sonuçlardan bir diğeri ise müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde öğrencilerin farklı çalgı kullanmalarını teşvik ettikleri ve farklı çalgılar kullanan öğrencilerle birebir ilgilendikleri olmuştur.
- Bir diğer bulgu ise öğrencilerin müzik derslerinde müzik öğretmeni tarafından kullandırılan çalgı dışında bir çalgı tercih etme nedenlerinin, öğrencinin kullandığı çalgıyı kendine yakın bulmasıdır.
- Çalışma sonucunda öğrencilerin müzik derslerinde en çok bağlama çalgısını kullandıklarını, bu çalgıyı ise flütün izlediği görülmüştür. Ud çalgısının öğretilmesi, kullanılması ve tanıtılmasına yönelik akademik çalışmaların yapılması, ud çalgısının müzik öğretmenleri tarafından daha fazla tercih edilmesini sağlayacağı gibi udun müzik derslerinde bir çalgı olarak kullanılmasına yönelik olumlu katkılar da sağlayacaktır. Udu bir çalgı olarak sadece derslerde değil ders dışı okul faaliyetlerinde kullanılması (sosyal etkinlikler, yıl sonu gösterileri, şiir dinletileri vb

gibi) öğrenciler açısından bu çalgıya yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayacaktır.

Öneriler

Bu araştırmanın sadece Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir'de ki ortaokullarda gerçekleştirilmiş olması en büyük sorunsalını teşkil etmektedir. Bu sebeple gerçekleştirilen bu yüksek lisans çalışmasının ulaştığı verilerin genellenebilmesi için çalışmanın sadece Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir'de ki ortaokullar yerine Türkiye'nin bütününe ya da belli bir alandaki ortaokullarını çalışmaya dahil edilecek şekilde genişletilmesi gerekmektedir.

Ayrıca ortaokulların yanı sıra ilkokul ve liselerde bu çalışmaya dahil edilerek araştırmanın çalışması sahası genişletilmelidir.

Çalışma başta Türkiye olma üzere Avrupa ülkelerinde ki benzer çalışmalarla mukayese

Başta Türkiye olmak üzere Avrupa ülkelerinde de çalışmanın alanına giren benzer araştırmalar ve uygulamalar varsa, çalışmalar arasındaki benzeyen ve benzemeyen yönler, ortak noktalar belirlenerek birbirleri ile karşılaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adlim, G. (1994). *Türkiye’de televizyon yayınlarının Türk müzik kültürüne etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,
- Akbulut, E. (2006). Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin denetim odaklarına ilişkin algıları. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 171-180.
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorun. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Akdeniz, A., & Akbulut, Y., & Uslu, M. (2016). Usta ud icracılarının ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(7), 170-182.
- Akman, E., & Aşkın, İ. (2012). Ses temelli cümle yöntemine eleştirel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-18.
- Akyol, L. M. (2014). *Türkiye’de müzik eğitiminin sosyolojik çözümlemesi: gazi üniversitesi müzik öğretmenliği bölümünde sosyolojik bir araştırma*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir,
- Algan, G., & Özkut, B., & Kaya, S. Ö. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocukların annelerinin müzik eğitimine bakış açısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(27), 21- 31.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve medeniyet kavramları. *Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 1(15), 243- 255.
- Aslan, E. M. (2012). Çalgı eğitimi bağlamında teknik ud eğitime bir yaklaşım. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(3), 28- 32.

- Ateş, M., & Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin “küresel ısınma” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27(1), 221-241
- Ateş, U. (t.y). *Genel müzik bilgisi*. https://www.turkuler.com/baglama/genel_muzik_bilgisi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Aydiner, M., & Şen, Y. (2011). Geleneksel Türk halk çalgılarının müzik öğretmenleri tarafından kullanılma durumu. *Milli Folklor Dergisi*, 23(91), 140- 149.
- Bayburtlu, A. S. (2016). Kültür, etnomüzikoloji ve müzikoloji ilişkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 264.
- Burdurlu, E. (2004). Şerit testere makinesi ile eğmeçli parçaların kesilmesinde eğmeç derinliği ve parça kalınlığının besleme oranı üzerine etkisi. *Teknoloji Dergisi*, 7(1), 89-94.
- Buzduğu, M. (2010). *Amatör müzik eğitime yönelik öğretmen ve öğrenci tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Canan, F. (2014). *Keman eğitiminde Van türkülerini çalma ve yorumlama yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canyakan, S. (2019). Kontakt kodlama diliyle sanal çalgı kitaplığı oluşturma: Türk müziği çalgısı ud örneği. *Kesit Akademi Dergisi*, 5(18), 136-159.
- Cuhadar, C. H. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 217-230.
- Çalgı (t.y.). <https://eodev.com/gorev/15247733> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, P., & Sarı, M. M., & Yıldırım, D. S. S. (2015). Türkiye’de ve Avrupa’da 2000-2013 yılları arasında özel gereksinimli çocuklarla ilgili yapılmış olan müzik eğitimi çalışmalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 10-28.
- Çınardal, F. C., & Çınardal, L., & Çelik, A. (2016). Yöresel müzik kültürünün yaşatılmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü: Kars ili örneği", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 115- 131.

- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1- 8.
- Çoşkuner, Ö., & Güdek, B. (2016). Yaygın müzik eğitimi kurumlarındaki piyano eğitiminin niteliği eğitimci ve öğrenci profilleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25), 59-78
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Daloğlu, F. (2011). *Ud yapımı*. http://www.fevzidaloglu.com/ud_yapimi.html sayfasından erişilmiştir.
- Demir, A. (2012, Eylül). *Müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi konusundaki problemleri ve çözüm önerileri*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, M. (2014). *Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik derslerinde bağlama çalgısının kullanımına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Demirtaş, S. (2011). *İlköğretim 7. sınıf müzik dersinde şarkıların piyano eşlikli öğretilmesinin öğrenci kazanımlarına etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Dikmen, E., & Şahin, Ş. A. & Yakut, K. A. (2012). Deneyisel bir kurutma sistemi tasarımı ve çalışma parametrelerinin incelenmesi. *Isı Bilimi ve Tekniği Dergisi*, 32(2), 81-88.
- Durgun, Ş. (2005). *Türkiye’de devletçi gelenek ve müzik*. Ankara: Alter.
- Eke, M. (2016). Türk halk müziği ezgilerindeki motifler ve işlevleri. *Journal: Blacksea*, 11, 37- 47.
- Ersavaş, E., & Karaoğlu, İ. (t.y.). *Temel ud eğitimi*. İstanbul: Yıldızlar Matbaacılık.
- Esin, F. (2018). Tarihsel süreçte kopuzun serüveni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 536-546.
- Eskioğlu, I. (2010). Türkiye ile Kanada, Norveç, ABD ve Avustralya lisansüstü müzik eğitimi programlarındaki araştırma alanı derslerinin karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 1019-1056.

- Fidan, N., & Erden, M. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Gaziosmanpaşa Üniversitesi (2005). *Üçüncü binyılda Türkiye’de müzik öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin sorunları*. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/ARSLAN-D.-Ali%C3%9C%C3%87%C3%9CNC%C3%9CB%C4%B0NYILDAT%C3%9CRK%C4%B0YE%E2%80%99DE-M%C3%9CZ%C4%B0K%C3%96%C4%9ERETMEN-ADAYLARININ-VE-%C3%96%C4%9ERETMENLER%C4%B0NSORUNLARI.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Göncü, Ö. İ. (2010). Okul öncesi eğitimde müzik eğitiminin temel sorunları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 355-362.
- Gurbetoğlu, A. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. <http://agurbetoglu.com/files/2-%20ARA%C5%9ETIRMA%20%20T%C3%9CRLER%C4%B0.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Güdek, B. (2016). Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştirme ve pedagojik formasyon sorunu. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 2282-2294.
- Hoşnut, Ö. (t.y). *Ut (Ud) nedir?* <https://www.bilgiustam.com/ut-ud-nedir/> sayfasından erişilmiştir.
- Işık, T. S., & Uslu, R. (2012). Türk müziğinde ağaç ve çalgı yapım bibliyografyası. *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 4(2), 24-41.
- İçelli, E. (2006). *İlköğretim müzik eğitiminin değerlendirilmesi ve bir öneri*. Yüksek Lisans Tezi Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İmİK, Ü. (2011). *Çizgi film müziklerinin yapısal olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- İmİK, Ü. (2012). Türk kültürünün yaşatılmasında müziğin önemi ve genç dinleyiciler üzerindeki etkileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4), 47- 59.
- İSMEK (Hayat Boyu Öğrenme Merkezi), (t.y). *Ud eğitimi*. <https://www.ismek.ist/tr/branslar.aspx?BransCode=63> sayfasından erişilmiştir.

- Kaçar, Y. G. (2003). Müzik eğitimi kurumlarında ud eğitimi nasıl olmalıdır? *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 69- 77.
- Kaçar, Y. G. (2007). Geleneksel çalgılardan ud'un müzik öğretmenliğinde kullanılması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 111- 121.
- Kahyaoğlu, Y. (2009, Eylül). *Geleneksel Türk müziği eğitiminde metod ihtiyacı ve kanun metodları üzerine bir inceleme*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kalender, N. (2001). Çalgı yapım, bakım ve onarım. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 159- 166.
- Karabulut, B., & Canbay, A (2017). Türkiye'deki devlet konservatuarlarında verilen yarı zamanlı çalgı eğitimine yönelik bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 341-357.
- Karkın, M., & Karaburun, D. (2012). Malatya yöresi müziklerinin kültürel kimliği. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 29, 101- 119.
- Karslı, Ö. (2016). Ernst Cassirer'de kültürün anlamı. *Journal of Management Economics Literature Islamic and Political Sciences*, 1(2), 38- 59.
- Koç, F. (2010). XV. Yüzyılın sonuna kadar yazılmış musiki edvarlarında ud sazı ve icrası. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 51(2), 389-398.
- Koç, F. (2015). Türk din musikisinde ud sazının yeri ve önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 38(15), 123-140.
- Kurtaslan, Z. (2010). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki keman eğitiminde çağdaş Türk keman eserlerinin kullanılma durumuna ilişkin öğretim elemanı görüşleri*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kuşcuoğlu, Ö., & Sofuoğlu, D. S. (2004). Zımpara işlemleri. *Ahşap Teknik Dergisi*, 18(1), 62-65.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Mobilya ve iç mekân tasarımı: Makinede kesme*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Müzik aletleri yapımı: Ağacı kurutma ve koruma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Seçmeli müzik dersi öğretim programı: Ut modülü. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018813174531801-10.7-%20%C3%96P%202018-100%20Ut%20mod%C3%BCI%C3%BC.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Seçmeli müzik dersi öğretim programı: Genel müzik eğitimi modülü. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018813173844699-10.2-%20%C3%96P%202018-100%20Genel%20m%C3%BCzik%20e%C4%9Fitimi%20mod%C3%BCI%C3%BC.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2017). *Türk eğitim sistemi - 2017*. http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_Sistemi_2017/TES_2017.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Müzik aletleri yapımı: Ut ses tablosu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Müzik aletleri yapımı: Ut teknesi ve sapı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Müzik aletleri yapımı: Ut projesi ve şablonu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Murtezaoglu, S. (2014). *Kanun, ud ve tanburun 3/4 – 1/2 boyutta projelendirilmesi ve yapımı*. Sanatta Yeterlik Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oter, T. (2007). *Geçmişten günümüze ud yapımcıları, ud yapımında kullanılan yöntemler*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öğretim İlkeleri Nelerdir? (t.y.). <https://rehberlik.cokbilgi.com/yazi/ogretim-ilkeleri-nelerdir/> sayfasından erişilmiştir.
- Önder, Ü. (2004). *Suzuki keman eğitimi başlangıç metodundaki etütlerin devinışsel hedef ve hedef davranışlar bakımından analiz edilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öner, A. (2012). Türkiye'de müzik eğitiminin kültürel boyutları. *Batman Üniversitesi Journal of Life Sciences*, 1(1), 9-17.

- Özdek, A. (2006). *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda klasik gitar eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özek, A. (2005). *Bağlama'nın ilköğretim II. kademe sınıflarındaki müzik eğitiminde kullanımına yönelik bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özen, N. (1996). Müzik eğitiminde çalgı eğitiminin önemi. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*, 18, 32-40.
- Özmenteş, S. (2013). Çalgı eğitimi alan lisans öğrencilerinin kullandıkları çalışma taktikleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 439-453.
- Pamukçu, E. (2003). *Ud yapımı ve süslemeciliği*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Parasız, G. (2010). Eğitim müziği eksenli keman öğretiminde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Sanat Dergisi*, 4(15), 19-24.
- Sakar, M. H. (2009). Popüler müzik ve müzik eğitimi. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 285 – 393.
- Sakar, M. H. (2009). Popüler müzik ve müzik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 385- 393.
- Solmaz, B. P. (2005, Eylül). *Popüler kültürün "müzik eğitim"ine etkisi üzerine bir değerlendirme*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Söylemez, M. (2009). *Mızraplı çalgılardan udun restorasyon teknikleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sun, M., & S. Turhan (Ed.). (2000). *Folklor sorunları: Türk halk musikisinde çeşitli görüşler*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Sungurtekin, K. M. (2002). Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerindeki piyano eğitiminde çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin yeri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 59-68.
- Şahin, M., & Duman, R. (2008). Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(16), 259-272.

- Şen, Ü. S., & Şentürk, N. (2007). İlköğretim müzik öğretiminde kullanılmak üzere (programlı öğretim yöntemine göre) geliştirilen öğretim yazılımı modeli. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(202), 170-192.
- Şentürk, N. (2001). Musiki Muallim'den günümüze müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 135-142.
- T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=K%C3%9CLT%C3%9CR sayfasından erişilmiştir.
- Tanınmış, E. G. (2013). Gazi üniversitesi gazi eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı keman öğrencilerinin aldıkları keman eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve sorunları çözmede izledikleri yollar. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 707-715.
- Tanrıöver, U. A., & Tanrıöver, B. G. (2015). Genel, özengen ve mesleki müzik eğitimi süreci içinde verilen keman eğitiminde karşılaşılabilecek olası güçlükler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 32(3), 555-567.
- Temel müzik eğitimi ders notları (t.y.).
<http://bizdosyalar.nevsehir.edu.tr/0b3fabba3a4b70bd70195bb6532ca5e0/temel-muzik-egitimi-ders-notlar.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Toksoy, C. A. (2017). Türk makam müziği'nde güncel "meşk" uygulamaları: İTÜ TMDK çalgı bölümü örneği. *International Journal of Social Science*, 2(55), s. 181-194.
- Toprak, B. (2017). *Müziğin hayatımızdaki yeri ve önemi*.
<https://www.beyazokul.com/muzigin-hayatimizdaki-yeri-ve-onemi> sayfasından erişilmiştir.
- Torun, M., & Özşen, S. (1998). Ortadoğu'nun gitarı ud. *Skyline Dergisi*, 1, 84-92.
- Türkel, L., & Şen, Y. (2015). Türkiye'de müzik eğitimi veren kurumlarda, çağdaş Türk müziği flüt öğretimi uygulamalarına yönelik uzman görüşleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2), 57-81.

- Türkmen, O. & Beşiroğlu, Ş. (2009). Çağdaş çalgı tekniklerinin kemençe, ud, kanun ve neye uyarlanması. *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 41-52.
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi: temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Udun geleneksel Türk müziğindeki işlevsel önemi (2012). <https://itrimusic.com.tr/enstruman/muzik-okulu-ud-dersleri/itri-muzik-okulu-udun-geleneksel-turk-muzigindeki-islevsel-onemi/> sayfasından erişilmiştir.
- Yener, S., & Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların çeşitliliği ve mezunların istihdam sorunları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42(3), 225-249.
- Yeşilyurt, S. & Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.
- Yıldırım, A. (2017). Profesyonel müzik eğitiminde müzik arşivciliğinin yeri ve önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 1-20.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, Z. (2012). *Ud çalgısının icracı için oluşturduğu yapısal sorunlardan eşik*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, M. Y., & Karakelle, S. (2017). İlköğretim dönemindeki çocukların müziksel gelişim özellikleri ve müzik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(48), 494-500.
- Yılmaz, P. (2005), *İnönü üniversitesi güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi anabilim dalı piyano öğretim elemanları ve 3. sınıf öğrencilerinin piyano eğitimine ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yokuş, H., & Avşar, Ö. S. (2014). Müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilikleri. *Sanat Eğitim Dergisi*, 2(1), 50-63.

- Yücel, H. (2016). Türk halk müziği üzerine bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-13.
- Yücetoker, İ. (2009). *Müzik eğitimi anabilim dalı piyano öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin mevcut piyano eğitiminin durumuna ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yüksel, S. (2011). *Türk üniversitelerinde eğitim fakülteleri ve öğretmen yetiştirme*. Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

EK 1. Öğrenci Anketi

Sayın Yetkili,

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışmasını desteklemek ve “Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri” isimli araştırmaya veri toplamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Doç. Dr. Barış Karaelma

Tolga Özer

Tez Danışmanı

Tez Araştırmacısı

Sınıf:		
Cinsiyet	Kız ☐	Erkek ☐
Babanın Eğitim Düzeyi:	İlkokul ☐	Ortaokul ☐
	Lise ☐	Üniversite ☐
Annenin Mezun Olduğu Okul Düzeyi:	İlkokul ☐	Ortaokul ☐
	Lise ☐	Üniversite ☐
Ailenin Gelir Düzeyi:	1500 den az ☐	1500 -2000 ☐
	2000 den fazla ☐	3000 den fazla ☐

Bu bölümde her bir ifadeyi dikkatle okuyarak, her ifadeye katılma derecenizi gösteren “5” , “4” , “3” , “2” , “1” seçeneklerinden tesisinizin olanaklarını en iyi yansıtan birisini işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Bazen Katılmıyorum	Genellikle Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Öğretmenimizin derslerde ud çalmasını isterim.	5	4	3	2	1
2. Ud dinlemeyi seviyorum.	5	4	3	2	1

3. Ud'u blok flütten ve ya melodikadan daha fazla seviyorum.	5	4	3	2	1
4. Ud çalmak isterim.	5	4	3	2	1
5. Türküleri ya da diğer tür müzikleri ud eşliğinde çalmak isterim.	5	4	3	2	1
6. Türküleri ya da diğer müzik türlerini çalmayı ud ile daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum.	5	4	3	2	1
7. Ud önem vermediğim çalgılar arasında yer alır.	5	4	3	2	1
8. Müzik derslerinde ud kullanmanın önemsiz olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
9. Müzik öğretmenimin ud çalmasının bana müzik dinleme zevki kazandıracağını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
10. Müzik derslerinde öğrendiğimiz şarkıların ud ile çalınmasını isterim.	5	4	3	2	1
11. ve 12. sorularda ilgili yerin üzerine çarpı işareti koyunuz lütfen					
11. Ortaokul müzik eğitiminde hangi çalgıyı çalmayı öğrenmek isterdiniz?	Bağlama	Gitar	Ud	Klarnet	Kaval
	Keman	Ney	Flüt	Piyano	Mandolin
12. Yaşantınızda en çok hangi çalgıyı çalmak isterdiniz?	Gitar	Keman	Ud	Bağlama	Piyano
	Kaval	Flüt	Ney	Mandolin	Klarnet

EK 2. Müzik Öğretmenleri Anketi

Sayın Yetkili,

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışmasını desteklemek ve “Ortaokul Müzik Derslerinde Ud Çalgısının Kullanımına Yönelik Yaklaşımlar ve Etkinlik Düzeyleri” isimli araştırmaya veri toplamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Doç. Dr. Barış Karaelma

Tolga Özer

Tez Danışmanı

Tez Araştırmacısı

Öğretmenin Mevzun Olduğu Üniversiteye İlişkin Bilgiler	
Üniversitenin adı	
Bitirdiğiniz bölüm	
Mevzun olduğunuz branş müzik aleti hangisi	
Hangi okul/okullarda görev yapmaktasınız	
Kaç yıldır öğretmensisiniz	

Bu bölümde her bir ifadeyi dikkatle okuyarak, her ifadeye katılma derecenizi gösteren “5”, “4”, “3”, “2”, “1” seçeneklerinden tesisinizin olanaklarını en iyi yansıtan birisini işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Bazen Katılmıyorum	Genellikle Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Müzik derslerinde çalgı kullanıyorum.	5	4	3	2	1
2. Müzik derslerinde mezun olduğum alan	5	4	3	2	1

çalgısını kullanıyorum.					
3. Müzik derslerinde birden fazla çalgı kullanabiliyorum.	5	4	3	2	1
4. Müzik derslerinde kullandığım çalgı dersi yürütmemde yeterli oluyor.	5	4	3	2	1
5. Müzik derslerinde farklı çalgı kullanan öğrencileri destekliyorum.	5	4	3	2	1
6. Müzik derslerinde öğrencilerin benim tercih ettiğim çalgı dışında çalgı kullanmalarına izin vermiyorum.	5	4	3	2	1
7. Ud'un müzik derslerinde etkin kullanışıyla ilgili bir çalışmanın derslerimde yapılmasını desteklerim.	5	4	3	2	1
8. Ud'un müzik eğitiminde kullanılması için yeterli çalışmaların yapıldığına katılmıyorum.	5	4	3	2	1
9. Ud'un müzik derslerinde ve ya da ilgili faaliyetlerde kullanılması gerektiğine inanıyorum.	5	4	3	2	1
10. Müzik derslerinin süresi Ud gibi akortlu çalgıların kullanımı için yeterli değil.	5	4	3	2	1
11. Müzik derslerinde ya da okul etkinliklerinde Ud'u kullanıyorum.					
12. 13. 14. ve 15. sorularda size uyan seçeneğin üzerine çarpı işareti koyun lütfen.					
	Branş çalgım görev yaptığım okulda yok ayrıca taşınması güç				

12. Müzik derslerinde branş çalgınızı kullanmıyorsanız bunun nedeni nedir?	Üniversiteyi bitirdikten sonra branş çalgımı kullanmayı bıraktım.
	Görev yaptığım okulda branş çalgıma karşı bir ilgi bulunmamaktadır.
	Branş çalgımı sürekli olarak değil daha çok dönem dönem kullanabiliyorum.
13. Müzik derslerinde başka çalgılar çalan öğrenciler için ne yapıyorsunuz?	Her bir öğrenci ile ilgilenerek kullanmak istedikleri müzik aletlerine ilişkin bilgiler veriyorum.
	Derste kullanılanların dışında müzik aletleri ile derse katılmalarına onay vermiyorum.
	Bazı farkı müzik aletlerinin derse getirilmesini onaylıyorum.
	Derste kullanılan müzik aletleri dışında müzik aleti getirenlerle derste ilgilenmiyorum.
14. Farklı çalgılar kullanan öğrencilerin bu isteği nereden kaynaklanıyor?	Öğrenci öncesinde o müzik aletinin kullanımına yönelik ders aldığı için veya almaya devam ettiği için o müzik aletini tercih ediyor
	Hali hazırda öteden beri o müzik aleti ailede olduğu için kendini o müzik aleti üzerinden geliştirmek istiyor.
	Standart müzik aletleri dışında müzik aletleri kullanmak isteyenleri destekliyorum.
	Talebeler duygusal bir bağ kurdukları müzik aletlerini kullanmak istiyorlar.
15. Müzik dersinde kullanılan müzik aletleri hangileridir?	Bağlama
	Gitar
	Ud
	Kaval
	Flüt
	Piyano
	Klarnet
	Diğer

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR.....